

1989.
V. évf. 1. (18.) szám
Ára: 39 Ft

video

magazin

Kamerasuli: Varázslatos előtétek

24-25. oldal

Tisztítsuk, vagy ne?

41-43. oldal

HATTYÚK TAVA

Színes japán rajz-mesefilm

MOKÉP VIDEOTÉKA
VI. Majakovszkij u. 40.

TOEI COMPANY, LTD.

Kedves Olvasó!

Mióta születés jelenünk meg, 1987 júniusá óta, sikerült tartanunk a 48 oldalas lap 39 forintos árát. Időnként ugyan úeni magyarázkódásra szorultunk, de azért sikerült megkínélni Önt, Kedves Olvasó, a garasos gazdálkodás részleteinek taglálásától. Pedig lenne mit megmagyarázni. Elegendő például csak a múlt év végére gondolni, amikor a hazai ipar jóvoltából a rendszeres megjelenésből sikerült újból afféle „meglepetés-újsággá” alakulnunk: hol a hónap végén, hol a következő hónap elején-közepén kerültek az újságosstandokra lap-számaink. Vagy a papír: mintán 1988 júniusában bejelentettük, hogy ezután belső, kétszín-nyomá-sos oldalainkat is fényezett papírra nyomtatjuk, íme, újra itt a régi ofszetpapír. Ki gondolta volna, hogy a jó minőségű fényezett papírt egyszerűen nem gyártja tovább a papírgyár?

A levelek tamisága szerint hónapról hónapra szinte ugyanazok veszik meg a Video Magazin-t. Leghíresebb olvasóinkat nem is terhelünk ilyen panaszáraddal, ha a címlapon neu ntóljára találkoznának a 39 forintos árral. Mi már tudjuk, hogy esatát vesztettünk a hazai valósággal szemben. Febrnártól 10 forinttal emelnünk kell a Video Magazin árát. Másfél év alatt többször volt papíremelés, a nyomda emeli a műveleti költségeket, némileg a honoráriumok is nőttek: a régi áron – már veszteségbe fordulva – a magazin szünteté meg önmagát. Igérti ilyen körülmények között csak egyet lehet: maradunk továbbra is az intézményektől, gyártóktól, kereskedelem-től független, csakis az olvasónak, Önnek felelős lap.

Biro Zoltán

video magazin

VIDEOVILÁG

Videokeverők amatőröknek ...	14
Figyelő szemek ...	14
Kiköpött és befogadsott kazeták ...	16

FILMGLÓBUSZ

Jog a halálhoz • Zeus, a görög • Creepo Zolds • A sztriptizáló-csónó halála ...	4
Kaliforniai Bikák • Elcsérélve • Vadromantikus vakáció • Az igazgató ...	6
Pornófilmekről – a pornórendező szemével ...	9
Lelekünk sütét New Yorkja ...	38
A kinal Peter Pan igaz története ...	44
Rockterítő ...	46

TESZT ÉS TECHNIKA

Bekukucsáltunk ...	18
Tisztítsuk, vagy ne? ...	24
Kamerasull VII.: Varázslatos előtétek ...	41

HÁZUNK TÁJA

Műholdhelyünk már van ...	28
Kábelügylí gondolatok ...	29
Francia videoforradalom Budapesten ...	30
Moképe Videotéka ...	31
Sikerlista ...	31
Videovilág ...	32
Videózní vagy politizálni? ...	32

VÁSÁRLÁS

Böngésző ...	34
Katalógust díjmentesen ...	35
Szocialista videokörkép ...	36
Keres-kínál ...	37

KILÁTÓ

A televízió Loch Ness-i szörnyel ...	26
Meddig nő a tévézési idő? ...	26
Sky-takarodó ...	26
Mi lesz a Super Channellel? ...	26
Parabolaláz ...	27
James Bond és Rambo Moszkvában ...	27
Videókölszönzés műholdról ...	27

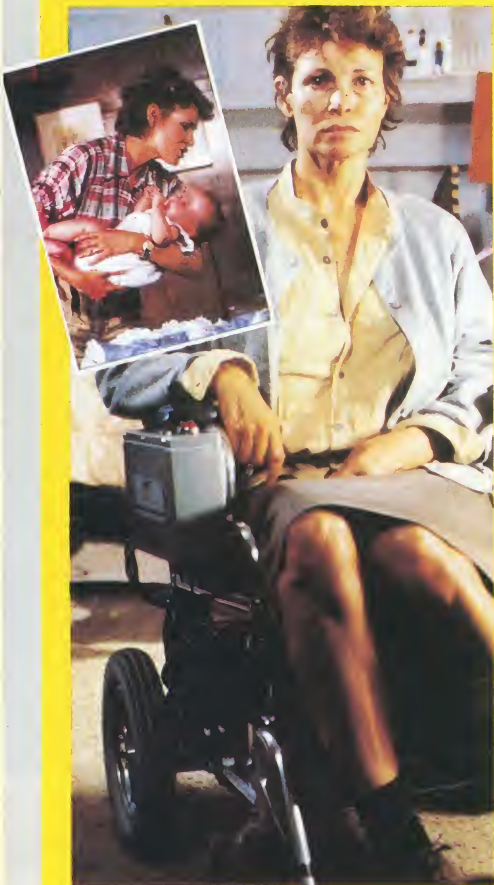
Az Ötlet hetilap magazinja • Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán • Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád • Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103-105.
Levél cím: Budapest 1986 • Telefon: 203-803, 203-804 • Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Király G. István igazgató
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16.
Kossuth Nyomda, Budapest 88.0716 • Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Cimlap: Carlo
HU ISSN 0237-5141

Bármilyen hihetetlen, a tolokocsiban ülő hölgy nem más, mint Raquel Welch! A hollywoodi szexbomba ezzel a filmmel élete legnagyobb szakmai kihívásának tett eleget. Alakításával végleg meggyőzte a kételkedőket: nemcsak vonzó testi adottságaival, hanem színészi tehetségével is képes a nézőket meghódítani.

Miután az eutanázia, a „kegyes halál” egyre gyakoribb vitatéma a világsajtónak, bizonyára sokak érdeklődésére tarthat számot a film. A főszereplő Emily Bauer (Raquel Welch) győgyíthatatlan betegségben, sclerosis multiplexben szenved. A valaha életvidám, egészséges anyának először megbénul az egyik lába, aztán fulladozik, végül pedig már csak tolokocsival tud közlekedni. A betegség megjelenítése éppoly kíméletlen, mint maga a kór. Emily egyre rosszabbul lesz, s egyre nehezebben viseli el, hogy terhére van a családjának, hogy nem tudja betölteni a feleség és anya szerepét. A depresszió elkerülhetetlen. Teljes bűnultságában az asszony azt suttozza férjének: „Meg akarok halni”.

A férj először megdöbben, de aztán ráébred: ez egyetlen dolog, amit a feleségeért tehet, hogy megszabadítja kibirhatatlan gyötrelmeitől. Megkezdődik a férj harca a hivatalokkal, amelyek természetesen hallani sem akarnak a lélegeztetőgép kikapcsolásáról.

Végül egy magánklinika vállalja, hogy Emilyt a halálba altatja.

Jog a halálhoz

(RIGHT TO DIE)

Főszereplők:
Raquel Welch,
Michael Gross
Rendező: Paul Wendkos
110 perc

Creepo Zoids

(CREEP ZONE)

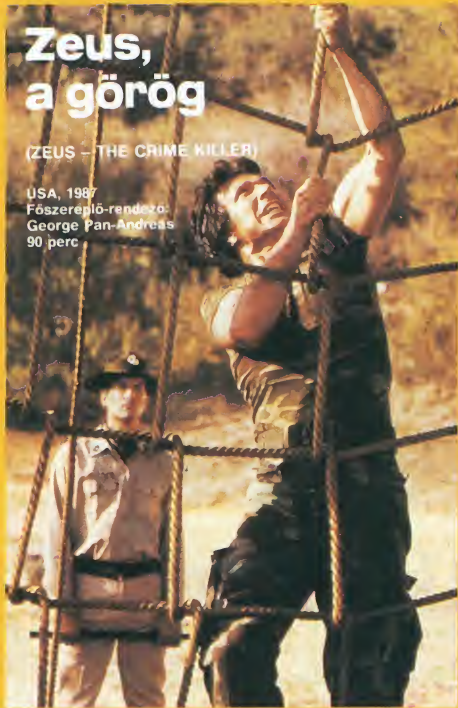

USA, 1987
Főszereplők: Ken Abraham, Michel Aranda
Rendező: David DeCoteau
90 perc

Zeus, a görög

(ZEUS - THE CRIME KILLER)

USA, 1987
Főszereplő-rendező:
George Pan-Andreas
90 perc

A film főszereplője, Zeus, a Los Angeles-i rendőrség különleges ügynöke abban hasonlít mitológiai névrokonához, hogy ha kell, ő is odacsap a gonoszoknak, igaz, nem mennykövel, hanem jól irányzott karateütésekkel. A mi Zeuszunk is görög származású, és egyébként is keveréke – sőt robbanókeveréke! – Bruce Leenек és Alexis Zorbasnak.

Zeusz veszélyes kábítószer-kereskedők nyomára bukkan. Vad lövöldözés kezdődik, melynek során megölik a kollégáját, aki egyben a barátja is.

A bűnözők is fenik a fogukat a létüket veszélyeztető Zeuszra: „vérdíjat” tűznek ki a fejére, úgyhogy a szuperrendőr már a saját kollégáitól sem érezheti magát biztonságban.

Miután a hagyományos módszerekkel sehogyan sem boldogul, két egykori vietnami bajtársával „rambósítják” magukat, és leszámolnak a kábítószermaffiával.

Mióta az első növendékszörnyeteg kidugta a fejét a *Nyolcadik utas: a halál* című film egyik szereplőjének hasfalán, futószalagon készülnek a horrorkedvelő nézőket is riogatni szándékozó szörnyfilmek.

A főhős rendszerint egy váladéktól csöpögő, zöldes-leketés színű, izelt végtagokkal és rovarszerű, fölöttébb undorító koponyával rendelkező egyed, amelynek legkedvesebb elfoglaltsága az emberi faj példányainak szétmancsolgatása. A klasszikus *Nyolcadik utas* – az időközben elkészült, tán még színvonalasabb második résszel (*A Bolygó neve: Halál*) együtt – olyan jól sikerült, hogy a nézőközönség látatlanban is vevő a hátorrongató szórakozásra. Ebben nem kis szerepe van az egyre tökéletesedő hollywoodi technikának.

A *Creepo Zoids* Amerikában játszódik, egy képzeletbeli atomháború után. Öt túlélő – két nő és három férfi – egy föld alatti laboratóriumba menekül a sugárzás elől. A laboratóriumban a háború kitörése előtt sikertelen génkísérleteket folytattak, s ezek következményeként kléhezett szörnyek settenkednek a sötét folyosókon. A szörnyeknek még a szokottnál is jobban csöpög a nyáluk az inycsiklandó „vacsora” láttán, csak azzal nem számolnak, hogy a gyanútlan látogatóknak – ha már túléltek egy atomháborút! – egyelőre semmi kedvük meghalni.

USA, 1987
Főszereplők:
Kay Lenz, Grey Evigom
Rendező:
Katt Shea Ruben
83 perc

Egy sztriptizbárban meggyilkolnak egy táncosnőt. A rendőrségi nyomozás zátonyra fut, mert a klub dolgozói közül senki sem hajlandó a „kopókkal” együttműködni. Cody, a rendőrnő vállálja, hogy inkognitóban beépül a klubba, mi több, egyenesen táncosnőnek! Bár egy kollégája végig a közelében marad, hogy szükség esetén a segítségére legyen, a színpadra egyedül kell felmennie, hogy aztán „véglegvetőzze” a számát. Időközben több sztriptiztáncosnót is halálos támadás ér, és Cody élete veszélybe kerül.

A film jól sikerült krimi, kellemes sztriptizjelenetekkel, amelyek a mélyebb tartalom hiányáért kárpótolhatják a nézőt. További érdekesség, hogy a rendező, aki egyben a forgatókönyvet is írta, diplomás pszichológus, s a rendezői munkái előtt színésznőként dolgozott jó néhány filmben.

A sztriptiztáncosnő halála

(STRIPPED TO KILL)

Kaliforniai Bikák

(CALIFORNIA BULLS)

Chicagói Medvék, Detroiti Oroszlánok, Washingtoni Rézbőrűek, Atlantai Solymok és Los Angeles-i Fosztogatók. Ezek nem gúnynevek, hanem egy halálosan komoly, mondhatni vérre menő játék résztvevői, az egyesült államokbeli első osztályú fociliga csapatait hívják így.

A név hűen fedi a valóságot. Az amúgy normális férfiak az öltözből már mint modern gladiátorok jönnek ki – sisakban, válltörésekkel. A csikos ruhába öltözött bírók sipolnak, és a két csapat egymásnak ront. A cél az, hogy a tojás alakú labdát ki tudja elrúgni, megfogni, vagy a vonalra helyezni – s mellékesen az ellenfél játékosait leteríteni, elrántani, elsodorni, összezúzni, megsemmisíteni. A játék egyesek szerint borzasztóan izgalmas – bár a labda az esetek többségében csupán másodpercekig van játékban. A maradék tízperceket a helyi zenekar játéka és a hangulatot tetőzőkára vivő, egyenruhába öltözött lányok statisztálása mellett, taktikai megbeszéléssel töltik a csapatok. Az eredményjelzőre pontok kerülnek, s végül valamelyik csapat nyer.

Az európai focihoz szokott nézőnek ennyi vagy még ennyi sem derül ki egy amerikai focimeccsből, ami pedig az amerikai férfiak százezreit köti a tévékészülékhez hétről hétre. A hallatlan népszerűségnek hála, óriási pénzek folynak be az NFL – a fociliga – kasszába. A sztár csapat a mennyekbe megy, s vele együtt részesedik a dicsőségből – és annak anyagi vonzataiból – a menedzser, a szponzor és maga a játékos is. Ezt a különös világot mutatja be, a nem amerikai nézőnek is élvezetes stílusban a California Bulls, azaz a Kaliforniai Bikák című tévésorozat, melynek első darabja most került videoforgalomba Nyugat-Európában. A sorozat főhőse az edző, Ernie Denardo, a Bikák és a mafia helyi, "kirendeltsége". Ez utóbbi természetesen – tudván, hogy a csapat potenciális aranybánya – meg szeretné kaparintani a klubot.

A küzdelem tehát „kétfrontos”, egyrészt az zöld füvön, másrészt a doppinglaborokban, fehér asztal mellett, és a puha ágyakban dőlve el a Bikák jövője, ha a derék edző és tanítványai ezt szótlanul tűrnék. De hát nem olyan fából faragták ezeket a fiúkat. Felveszik a harcot más gengszterek ellen is...

USA, 1985

Főszereplők: Geoffrey Scott, Della

Burke, Clayton Landley

Rendezte: Rod Daniel, Bruce Seth

Green

105 perc

Elcserélve

(LIKE FATHER, LIKE SON)

USA, 1987

Főszereplők: Dudley Moore, Kirk Cameron, Sean Austin

Rendezte: Rod Daniel

98 perc

Két év szünet után újból jelentkezik a filmvilágban Dudley Moore, a szuperkomikus. Ráadásul parádés szereppel.

Dr. Jack Hammond szívsebész (Moore játssza) a felesége halála óta csak a munkájának él; búcsút mondott az élet örömeinek, és kizárólag a karrrierjére koncentrált. A rágozmizó asszisztenseken melyen felháborodik, a csinos ápolónőket pillantásra sem méltatja – egyszerűen a tökéletes főnök. A fia, Chris nem ilyen. Mondhatni, szöges ellentéte az apjának: rajong a dzsipekért, a lányokért meg a könnyűéleti-ért. Érthető hát, ha apa és fiú kapcsolata korántsem felhőtlen.

Az igazi bonyodalmak akkor kezdődnek, amikor egy indián varázslattal (amit a papa tévedésből felhajt) a fiú testébe költözik az apa személyisége és viszont. Ez nagyszerű alkalmat szolgáltat Dudley Moore-

nak a tinédzser-bolondozásra, amit a kitűnő színész maradéktalanul ki is használ.

Az „elcserélő” – főszereplők különbözőképpen érzik magukat új bőrükben: Chris – az apja képében – végigjárja az addig tiltott éjszakai bárakat, élvezi a hitelkártya előnyeit, az apja főnökének a feleségével cicázik és a kórházban üvöltő heavy-metall zenét hallgat.

A szívsebész viszont – fia fizimiskájában – percek alatt az osztály leggyűlöltebb stréberjévé válik, lejáratja önmagát meg a társait a váltófutásban, és még az iskola „nagyfiú-jával” is összerúgja a port.

Chris is bajba kerül, amikor egy nehéz műtétet kellene elvégeznie, ráadásul apjának régi nőismerősei is zaklatják.

Reggel aztán apa és fia megegyeznek abban, hogy ez így nem mehet tovább, meg kell találni a varázslat ellen-szerét.

Vadromantikusz vakáció

(WHITE WATER SUMMER)

Alan Black elkényeztetett New York-i fiúcska, akit a szülei nyáron elküldenek egy igazi „vadromantikusz” túrára, hogy csemetéjük belekóstoljon az élet nehézségeibe. Nem is sejti, hogy elhatározásukért a fiuk csaknem az életével fizet.

Alannek semmi kedve az „izgalmas” egyhetes túrához, mert tudja, hogy a túravezető csakis egy tudáskereső egyetemista vagy felnőtt lehet, aki persze pontosan kikalkulálja a veszély mértékét, és egy milliméterrel sem megy előbbre az abszolút biztonságosnál. A szüleiivel folytatott vitában alulmaradva, Alan kénytelen-kelletlen becsomagol, és nekivág az olyannyira utált vakációnak.

Rossz sejtelmek sajnos beigazolódnak: Vic, a túravezető még a szokásosnál is ostobább, és Alan a megismerkedésük után nem sokkal összeütközésbe kerül vele. A túrázás-kenuzás-hegymászás lassanként Vic és Alan párharcává válik.

Egy nap aztán fehéren-feketén kiderül, hogy Vic nemcsak ostoba, hanem hitvány alak is. Otthagyja Alant, aki kötélen csúng egy szakadék fölött, s hidegvérrel „tovább”-ot vezényel a túra többi résztvevőjének. Alan pedig megismeri a halálélelmét.

USA, 1987

Főszereplők: Sean Astin,
Kevin Bacon

Rendező:
Jeff Bleckner

90 perc

USA, 1987

Főszereplők: James
Belushi, Rae Dawn
Chong, Michael Wright

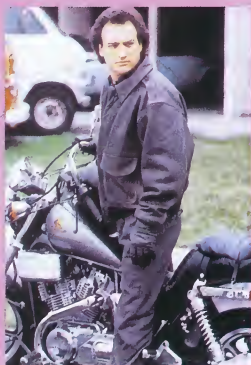
Rendező: Christopher Cain

109 perc

Az igazgató

(THE PRINCIPAL)

Az amerikai tanulóifjúság fegyelmezése egyre megoldhatatlanabb feladat elé állítja az ottani tanártársadalmat. A filmekben pedig a „gyermekszelídítő” tanárok kezdenek hasonlítani a bűnözőkkel szembezálló magányos szuperrendőrré, akinek fő fegyvere az erőszak. Az igazgató című film főszereplője egy fiatal, lobbanékony tanár, aki úgy mutatkozik be, hogy darabokra tör egy vadonatúj Porsché-t a baseball-útjával. Mentésére szőljön, hogy a kocsi gázdája elserette tőle a feleségét. Büntetéskeppen szegénytelenül viselkedéséért elöléptetik; egy olyan középiskolának lesz az igazgatója, amely már nem is iskola, hanem valóságos bűntanya. Napirenden van az erőszak, a kábítószer-kereskedelem, a nők megerősökölése; a tantestülettehetetlen és látszólag beletörődött abba, hogy a civilizált világhoz nem sok köze van a Brandel High Schoolnak.

Az új igazgató, Latimer felgyúri az ingujját, és munkához lát, hogy kitakarítsa a disznóolat. A dolog mindaddig viszonylag rendben megy, míg Latimer szembe nem kerül Duncannel, a fekete bőrű bandavezérrel. A megszegyenített semmirekellő bosszút esküszik az új igazgató ellen, és hadüzenetként mindjárt ócskavasat is csinál(tat) Latimer méregdrága motorkerékpárjából. Az igazgató elfogadja a kihívást, és a következő találkozásokkor sok ezer dollárnyi herointól „szabadítja meg” a gátlástalan tanulóit. Felgyorsulnak az események. Az egyik fiatal tanárhőnek eltörik a karját egy sikertelen erőszakos kísérlet során, egy iskolásnak pedig – aki az igazgató pártján van – késsel összeszedalják az arcát.

Latimernek vörös kód lepi el az agyát, és elindul, hogy leszámoljon Duncannel.

**Csúcsminőség!
Szuper
technika!**

JVC

Panasonic

SHARP

SANYO

BASF

ortofon

Candy

Hi-Fi berendezések, videók, kamerák, tv-k, egyedi
műholdvevők, háztartási kis- és nagygépek folyamatosan
megújuló választékával várjuk vásárlóinkat a

RAMOVILL – DUKÁT

devizás bolt/hálózataiban:

DUKÁT

Budapest V., Galamb u. 6.
Szeged, Bartók Béla tér 9.
Fonyód, Ady Endre u. 36.

DUKÁT

Egyéb hasznos elektromos berendezésekkel és ajándéktárgyakkal állunk konvertibilis valutával rendelkező vásárlóink rendelkezésére.

Pornófilmekről

– pornórendező

szemével

Talán nem tévedek túl nagyot, ha azt mondom, hogy Magyarországon nincsen olyan képmagánó – legyen az állami tulajdonban vagy magánkézből –, amelyen né jászottak volna már le pornókazetták. Ez azt jelenti, hogy a félmiliónálra becsült videomagánó-állományt, annak hatósággarát alapul véve, a lakosság 60–70%-a már átesett a „szexkesztésen”. Azóta is habzsoljuk a tiltott műfaj gyümölcseit – az egyik legbiztosabb fogasztópia lettünk. Persze azért már mi is mutogatjuk oroszlánkörmeinket: Staller Ilona (Ciccioletta) személyében van egy világsztárunk, bedolgozunk az osztrákoknál (pl. a nevezetes, csak *Hortobágy* címen ismert produkcióba), sőt újabban már Made in Hungary jelzésű műsorok is fölukkannak. De nemcsak nézheljük őket, hanem olvashatunk is róluk: többen is nekivágtak a feladatnak, hogy beszámoljanak az erotikus film és azon belül a pornófilmek történetéről (*Mozgó Képek* 1988/1–7; *Ötlet Video Magazin* 1987/10–1988/4. sz.). Arról viszont már lényegesen kevesebb információ van, hogy látják belülről a „szakmát” maguk a pornófilmekesek.

A pornófilm majdnem egyidős a filmművészettel, az első 1908-ban, Franciaországban forgatták *Az aranytallér, avagy egy jó kis vendégfogadó* (L'Ecu d'Or on la bonne auberge) címmel. Bár mindig is nagy népszerűségnek örvendett, mégis jó 60 év kellett ahhoz, hogy kilépjen az illegálitásból, hivatalosan is elfogadják, a forgalmazó cégek nyilvánosan is vetíthessék, kölcsönözhessek. A közvetlen előfutárok – Russ Meyernek, „a szexfilmek királyá”-nak moziójai, a svéd, a dán és a japán filmek után Gerard Damiano *Mély torok* (Deep Throat, 1972) című „mesterműve” hozta meg a pornó igazi áttörését. A szexuális vágyait (elsősorban) feneketlen torkában kiélő hőső (Linda Lovelace elbűvölő alakításában) történetének hatalmas sikere végleg elsöpörte az addigi korlátokat, s elindította a kemény pornó tömeges elterjedését. Ismerkedjünk most meg Gerard Damianoval, a film készítőjével.

Gerard Damiano az Egyesült Államok egyik legismertebb, legnépszerűbb pornófilmrendezője. A 60-as évek közepén még neves fodrászként űzte tevékenységét New York Queens negyedében lévő szépségszalonjában. Első filmes tapasztalatait is ebben a minőségben (később pedig maszkmesterként) szerezte a különböző független filmgyártók szolgálatában. Erőkioldása hamarosan a pornó felé fordult, s a 70-es évek elejétől már filmrendezésre adta a fejét. A Mély torok

sikere a szexsztár mellett száma-ra is meghozta a hírnevet, amelyet azután tovább öregbített olyan „akciófilmekkel”, mint pl. *Az Ördög Miss Jonesban* (The Devil in Miss Jones), az *Alpha Blue* vagy a *Hadd jöjjenek a kiscsikém* (Let My Puppets Come). Népszerűsége mit sem kopott, filmjeit ma is játsszák, nemegyszer Oshima és Bertolucci sokat vitatott erotikus filmjeivel közösen, őt magát pedig bemutatónak, fesztiválokra hívják. Ilyenkor szívesen válaszol a még mindig élénken érdeklődő újságíróknak, s fejt ki véleményét kedvenc műfjáról.

Az erotikus filmek III. fesztiválján, amelyet a római Altro Cinema rendezett 1982-ben, megkérdezték tőle, milyen változást tapasztalt az amerikai pornófilm műfajában, illetve a közönség hozzáállásában, 10 évvel korábbi filmjének elkészülte után, így válaszolt: „En azt mondanám, hogy elsősorban a közönség változott. Néhány évvel ezelőtől még néhánnyal volt boldogtalan egy-egy kemény jelenet, s biztosítva volt a jó bevétel. Ma már ez nincs így. A közönség a pornó esetében is megköveteli a jó minőséget. Ez jó vágást, jó fényképezést, szórakoztató történeteket jelent. Nem könnyű mindett egyúttal megvalósítani egy kis költségű filmben, ha a rendező nem szereti nagyon a munkáját, s nem mestere a szakmának.”

Mintegy a fentiek igazolására elmondhatjuk, hogy a szakma kiváló mestere alig 22 ezer dollárból hozta ki a *Mély torok* című filmjét. Azóta – elsősorban az infó-lációnak köszönhetően – ez „drámai módon” fölugrott 100–150 ezer dollár közé. S ezek csak az átlagos kiállítású produkciók! Valójában kevesen merik kockáztatni a pénzüket a pornófilmek iparában, hiszen itt is csak azok rúghatnak a labdába – hasonlóan az igazi mozifilmekhez –, akik nemcsak nagy tételen gyártanak, hanem maguk is forgalmazzák, kölcsönzik, mutatják be filmjeiket. Az igazi haszon ugyanis ezen van. Eppen ezért a rendezők nagy része általában producer is egyben. Damiano köztük is kivételnek számít, hiszen még a forgatókönyvetek is saját maga írja. Igaz, a kedvenc szerzője Victor Spinelli, aki szerinte egyedül ő képes a szexet és a humort meggyőzően tudja elegyíteni. Nálánál csak egyetlen univerzálisabb praxist ismerek, a magyarországi feketepiacon leginkább felbukkanó Mike Huntert, aki filmes feladatok ellátása mellett olykor maga is „beszáll” a történetbe.

A pornófilmekben a hangszíves természetesen a színészek (vagy inkább közreműködőkön) van. Ezek nagy része a szűk, a „foglalkozásából” élő réteget leszámítva, főleg amatőrökből te-

vődik össze. Hiszen a személyük lényegtelen! A filmekben szereplők pusztá meghódításra váró objektumok, ahol a lényeg a testek összegabalyodásának mind szemléletesebb bemutatásán és a test különböző nyílásainak megtöltésén van. Sokan állítják viszont, hogy ehhez teljes realizmusra, a személyek teljes abszt-

zónék azonban más a véleménye erről. Szerinte „ez az amerikaiak hőbortja”. „Filmjeim elsősorban az amerikai piac számára készültek. Amikor azonban Európába érkeznek, ugyanazok a forgalmazók a fellációt inkább szodómával vagy más »helyi szokásokkal« akarják helyettesíteni. A valóságban egy pornószerző semmitéle védelemre nem számíthat.” Híába, a szabadalmak háborújának olykor áldozatait is vannak!

Az emberek többsége azt hiszi, hogy szexfilmet forgatni izgalmasan könnyű, hálás feladat. Valójában iszonyúan nehéz, nagyon kemény munka ez. Ezt egy (pornó)film a (pornó)filmben típusú francia mozi után tudtam meg. A sok iróniával, humorral fűszerezett film – a címére ugyan már nem emlékszem, csak arra, hogy ez egyik szexfilmfesztiválon a nagydíjat kapta – a pornófilmkészítés kultuszátalkába avat be, amelyben pl. a felvétel kezdete előtt két hölgy próbál „életet lehelni” a főszereplő megfáradt munkaeszközebe, vagy a leszuki lányok a sorra kerülésük előtt Miki egér és Donald kacsa legújabb képregénykalandjaival ütök el az időt.

„Persze a legnagyobb gond – mondja Damiano –, hogy nagyon kevés az olyan színész, aki – mégha szexuálisan felszabadult is – képes lenne bizonyos jelene-tekett adott körülmények között eljátszani. Emiatt szinte mindenki dublőrökhöz fordul... akik

rakciójára van szükség. (Nem véletlen, hogy a kielégülési arány a pornófilmekben a legnagyobb!) Megint mások azt mondják, hogy a pornószínész legfőbb erénye a kifejezőtelenség kell hogy legyen.

Damiano szerint: „Ez az egyik közhely, amelyet a kemény pornó műfajával kapcsolatban hangoztatnak. A valóságban azonban a legnagyobb gond a színészek színvonalával van. Vannak kivételek is, mint Linda Lovelace, Marilyn Chambers, Georgine Spelvin vagy Serena, akik tíz évvel az első szereplés után továbbra is a legjobbak.” Saját tapasztalatai alapján a férfiszínészekben az exhibicionizmust részesíti előnyben, mert, mint állítja, „csak egy exhibicionista képes önmagát mutogatni a filmfelvétel előtt”. A nők mások, ők képesek színlelni a nemi aktust és az orgazmust. Véltetőleg ezért is tölti ki filmjeiben az erotikus jelenetek hatvan százalékát a felláció, az orális szerelem. A rende-

olyat tudnak, amit a többi színész nem tud, vagy nem akar eljátszani. Ezért van az, hogy a pornófilmekben játszó színészek kilencven százaléka ilyen dublőr."

A közszemérem az idők során folytonos átalakuláson ment/ megy keresztül, s ezt a változást mindig figyelembe kell venni. Az az igazság, hogy az emberek alapjában véve félnék a szexualitástól, legalábbis nem szeretnek arról beszélni, vitatkozni. Viszont nézni annál inkább! AIDS-terhes korunkban pedig – az övszer mellett – várhatóan még inkább megnő a kereslet a sokszor „leírt” pornóműsorok iránt. Damiano azt tartja a legfontosabbnak, hogy a néző elfogadható tálatásban kapja a filmet. Ennek érdekében gyakran fordul a vigjáték jelleghez, a komikumhoz. „Az a lényeg – mondja –, hogy a közönség nyugodtan végigülje a filmet, és úgy nézze végig a szexet, hogy közben ne vegye komolyan. Csak ebben az esetben képes úgy nézni azt, hogy örömet lelj benne és szórakozzon rajta."

S bár filmjel a szexet mint játékot és szórakozási forrást propagálják, amely mentes mindenfajta pszichikai, érzelmi és társadalmi töltéstől és kötöttségtől, történeteknek főszereplői mégis szinte mindig tragikus körülmények között pusztulnak el. Olykor a valóságban is. Ugyanis a közelmúltban hagyta itt a földi árnyékvilágot John Holmes, akivel több filmben is együtt dolgozott, s akiben szerinte megvolt a jó pornószínészre jellemző összes tulajdonság. Holmes közel 14 ezer szex-teit után (a saját bevallása szerint ennyi nővel volt dolga) állítólag AIDS-fertőzésben halt meg.

„Igen, igaz, hogy mindegyikük tragikus véget ér. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy én azonosítom a szabad szexuális éle-

tet a végzettel. Valójában sok dolog van, amit értekelek egy filmben. Ilyen alkotórész az izgalom, de szeretem a horrort is. Mindezek az elemek arra szolgálnak, hogy egy szexfilmből olyan filmet alakítsanak, amely képes lekötni a nézők figyelmét. Más szavakkal: jó filmmé változtatja."

Szilágyi Gábor

ÜRTÉVÉ

PARSAT

ÜRTÉVÉ

JÖN AZ ASTRA MŰHOLD

és amennyiben december elején sikeresen helyezik el a Budapesttől délre az egyenlítő felé, úgy új korszak kezdődik hazánkban a televízió- és rádióműsor-ellátásban. Az ASTRA műholdon ugyanis tizenhat televízió és harminckét rádióadó fog működni és mint műsorszóró (DBS) műhold, vételéhez nem kell postai engedély. A jelenlegi ECS műholdról a SUPER, a SKY angol és az RTL plusz német nyelvű műsorok az ASTRA-ra költöznek át, de rajtuk kívül – terv szerint – még egy angol, két német, három francia (köztük a TF 1) és öt több nyelvű műsor: a CNN, ARTS, Children's, Screen Sport, MTV.

Rajtuk kívül még egy skandináv TV 3 és egy több nyelvű szórakoztató műsor is vehető lesz. Ahol a PARABOLA PARASAT védjegyű vevőin üzemeltetik a jelenlegi három csatornát, a vevőantenna új irányba állításával, a kiválasztott műsorcsatornákra kedvezményes díjért átcseréljük és további berendezések szállítással tetszés szerinti műsort, ha kéri, mind a tizenhatot, szállítunk és helyezzük üzembe.

A francia ötcsatornás TDF 1 műhold már megkezdte a próbaüzemét és a jövő év elején pályára állítják a második német műsorszóró műholdat is.

A PARABOLA KSZ biztosítani akarja, hogy azok a pénzügyi akadályok, amelyek a jelenlegi tömeggyártást nehezítik, elháruljanak, ezért szövetkezeti, vállalati és lakossági részvényeseivel 1989. január 2-i alakuló közgyűlésen részvénytársaságot alapítanak, mely a

PARABOLA ELEKTROTECHNIKAI Rt.

cégnév alatt fog működni.

Az Rt. keretében Kábel-tv fővállalkozó főmérnökséget hozunk létre, hogy szervezéssel-tervezéssel és pénzügyileg is segítsük az olcsó és szakszerű kábeles rendszerek létesítését.

Címünk: Budapest XIII., Kassák Lajos út 78.
Telefon: 490-791, 409-964 – **Telex:** 22-3425
Postai cím: 1553 Budapest, Pf. 19.

Videoberendezések javítása,
 áthangolása, színes televíziók
 áthangolása, valamint Hi-Fi
 berendezések áthangolása és
 javítása.
 VIII., József krt. 38.
 Tel.: 141-216.
 Hazai és külföldi garanciális és
 készpénzes fekete-fehér és színes
 televíziófonok áthangolása.
 XV., Frankovics M. u. 57-63.
 Tel.: 635-225
 Videomagnetofonok szervize:
 Video- és Hi-Fi berendezések
 javítása, áthangolása.
 VI., Lenin krt. 94.
 Tel.: 311-129

Szervizeink
 CSÜTÖRTÖKÖN 20 ÓRÁIG
 tartanak nyitva.

RÁVISZ

SZOLGÁLTATÓ
 KISSZÖVETKEZET

**Semmi kétség!
 A Rávisz
 a segítség!**

® AZ EÖRS VEGYESIPARI KISSZÖVETKEZET ÁTJÁTSZÓKÁBEL-

GYÁRTÁSI PROGRAMJA GARANCIA A MINŐSÉGRE!

Kisszövetkezetünk többéves tapasztalat alapján kiváló minőségben gyárt video- és audiocsatlakozó, illetve átjátszó kábeleket. Tetszetős csomagolás, nagy üzembiztonság, esztétikus kivitel és garantált minőség jellemzi termékeinket, melyeket azonosító számmal láttunk el, hogy megrendelőink választását és a megrendelést megkönnyítsük.

Prospektusaink a szaküzletekben rendelkezésre állnak. Megrendelésre utánvétellel postán is szállítunk.

Termékeink lehetőséget nyújtanak a legkülönbözőbb csatlakozó rendszerek – DIN, Jack, RCA, Euro-Scart – közötti kapcsolatok létesítésére igen tág alkalmazási területeken, például: hangátvitel (audio), képátvitel (video), kombinált videokészletek, hangfalcsatlakozók, antennacsatlakozók tv-hez, rádióhoz.

Video-összekötő kábeleink alkalmasak számítógép, tv és különböző csatlakozórendszerű videorekorderek egymással és tv-vel való összekapcsolására, kép-hang átjátszás, több ponton való bevitelére.

ÚJ TERMÉKÜNK! REKLÁMÁRON!

Univerzális videoszett. Alkalmas mindenfajta audio- video-csatlakozás kiépítésére.

Export-kiváló csatlakozókinálataink:

BNC dugóaljzat, TNC dugóaljzat, PL dugóaljzat, EURO-SCART dugóaljzat, RCA dugó, 220 V-os öntött, dugaszolóvíllás készüléksínór

Figyelmükbe ajánljuk vegyipari készítményünket!

Oxidált kábelek forrasztását elősegítő – garantáltan semleges kémhatású – szabadalmaztatott forrasztóolajunk előnyösen használható gyártó- és szerviztevékenységüknel.

Krómtisztító pasztánk krómozott vagy nikkelezett felületekről az ún. vakrozdsát könnyen eltávolítja, a kialakuló felület fényes és vízlepergető lesz.

Réztisztító krémünk alkalmas réz és ötvözeiteinek felületi tisztítására a felület megsértése nélkül.

Az általunk gyártott kábeleket, dugaszoló csatlakozókat és vegyi termékeket megrendelheti és megvásárolhatja a

Budapest II., Frankel Leó u. 45. (359-179) és a

Budapest III., Szentendrei út 211. (687-214)

üzleteinkben, ahol egyéni és közületi vásárlókat egyaránt kiszolgálunk. Az üzletek nyitva tartási ideje: munkanapokon 10–18 óráig. A KERAVILL üzletek és a SKÁLA ÁRUHÁZAK is teljes kínálatunkkal állnak rendelkezésükre.

Kívánságra teljesen egyedi megrendeléseket is teljesítünk.

Az üzletek nyitvatartási ideje:
munkanapokon 10–18 óráig.

A KERAVILL üzletek
és a SKÁLA áruházak is
teljes kínálatunkkal állnak rendelkezésükre.

Kívánságára teljesen egyedi
megrendeléseket is teljesítünk.

Videokeverők amatőröknek

Az az amatőr videó, aki néhány éve saját műsort kívánt készíteni, aligha tehetett mást, mint hogy bekérkedkedett egy utómunkálati stúdióba, ahol elképzeléseinek, no meg a technikai lehetőségeknek megfelelően keverhette, trükközthette és vághatta videoanyagait, általában nem kevés pénzért. A technikai fejlődés azonban létrehozta az amatőr célokra szánt gyártó egységek teljes sorát: a videokeverőket, trükkegységeket, időalap-korrektorokat és editáló távvezérlőket.

Nézünk most a videokeverőket. Két jellegzetes típust mutatunk be a skála alsó és felső végéről.

VED 120

Az ábrán látható Bauer-Bosch három potenciométerből, egy kapcsolóból és még kb. 20 elektronikus alkatrészből áll. A VED 120 névre hallgató dobozt valami furcsa megoldásból „Video Editing System”-nek nevezték el, holott semmi köze az editáláshoz. Az első potméter mindössze annyit csinál, hogy a mindenkor legkedvezőbb zajviszonyok és képesség érdekében vagy csillapítja, vagy egy picit kiemeli a videojel nagyravetése tartományát. A második potméter a két hangcsatorna közötti átúszásokat teszi lehetővé, míg a harmadik az előbb kevert két csatorna kimenetét és egy mikrofoncsatornát tud keverni. Ez a készülék ötletes segítséget a legegyszerűbb feladatokhoz: átmá-

sóláshoz, szöveg és zene kép alá keveréséhez (audio dub módban).

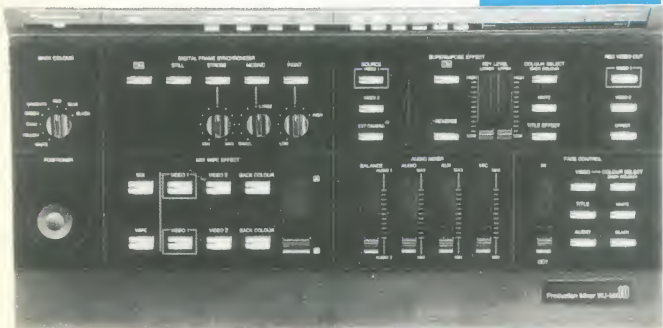
Másik bemutatásra szánt készülékünk a Panasonic WJ-MX 10 típus. A Panasonic már eddig is készítette kis keverőpultokat, de ezzel nagyot lépett előre. Tudjuk, hogy az alapvető probléma az, hogyan hozzuk szinkronba azt a két (vagy több) videojelet, amelyet össze kívánunk keverni. Ehhez időalap-korrektorra van szükség, amely ez ideig meglehetősen drága, profi eszköznek számított. Azóban forgó keverőpult azért számíthat nagy sikerre, mert egybeépítették egy időalap-korrektorral, amely biztosítja a két bejövő videojelforrás közti szinkront.

A TBC-nél kulcskérdés az, hogy milyen finom felbontásban lehet a jelet tárolni. Jelen esetben a TBC felbontása mintegy 300 sornyi, ami megfelel egy jó minőségű VHS felvétel, vagyis az időalap-korrektoron keresztülmenő jel nem romlik észrevehetően. A TBC lehetőségeiből adódóan kialakítottak néhány digitális effektust, így a pult egy trükkegységet is helyettesít. Hatfokozatú mozaik effektus, változtatható sebességű strobo („kockázás”) és „paint” áll rendelkezésre a TBC jövetléből; 17-féle „wish” illetve „wipe”, amelyek közül a kör és a téglalap egy botkormány segítségével pozícionálható a képernyőn. Jölehet ezek a trükkök már nem divatosak a profi technikában, mivel ott sokkal látványosabb (és persze költségesebb) megoldásokkal élnek, az amatőr számára nagy lehetőséget jelent az is, ha a felsorolt trükköket jó minőségben megcsinálhatja a saját anyagai vágásánál.

Nem említettük még a háttértrükköt, amely ez esetben két potméterrel finoman beállítható; lehetőség van a háttérret nyolcféleképpen színezni. Korrigálhatjuk az elrontott féhéregyensúlyt és a túl nagy vagy túl kicsi videojelszintet is. A pulthoz lehet csatlakoztatni egy karaktergenerátort, amelynek jele bekeverhető a pult kimenőjébe. A hangrész mikrofon- és nagyszintű jelet egyaránt képes fogadni; a szintet sztereó kivezérlésjelző mutatja.

Amint látjuk, a WJ-MX 10 sokféle utómunkálathoz használható. Ára az NSZK-ban mintegy 3800 márka.

WJ-MX 10

Figyelő

Ki tudja, hány ember él abból, hogy figyel. Semmi mászt nem csinál, csak ül és néz. Esetleg közben. Esetleg alszik egyet köztük. Sok közülük idősebb, nyugdíjas. Az ilyen megfigyelő munka során általában nem történik semmi; ha történik is, nem sokat kell tenni. Meg kell nyomni egy gombot vagy telefonálni kell. Az ilyen jellegű munkakörben általában nincs szűkség feszített figyelemre és folyamatos, aktív cselekvésre. Egyszóval: egy megfelelően felszerelt videokamera tökéletesen el tudja látni ezeket a feladatokat.

A kamerát össze lehet kötni egy automatikus riasztó rendszerrel, vagy jeltét el lehet vezetni a központba, ahol egy ember sok helyszínt, sokféle folyamatot ellenőrizhet. Ezek az elektronikus felügyelő és egyéb ipari célú rendszerek néha igen bonyolultak, mivel szervesen beépülnek valamilyen technológiai folyamatba. Másrészt ezek a felszerelések drágák. De nincs mese: az idő, mikor otthonainkban is megjelennek hasonló rendszerek, amelyek az életbiztonságosabbá egyszerűbbé és kényelmesebbé tehetik.

A legegyszerűbb példa: egy toronyház tetejére szerelt videokamera „figyeli” a játszótérét. Jelét a központi vevőantennarendszer valamelyik üres csatornára modulálják, és a lakásokban a bekapcsolt és a kérdéses csatornára hangolt tévéknek nézni lehet, mit csinál a gyerek a téren. Ilyen rendszerek már nálunk is működnek. Persze a színes, nagy képernyős tévét emiatt nem célszerű kivinni a konyhába, ahol a nagymama épp dolgozik; e célra egy kicsi, olcsó fekete-fehér tévé is megfelelő. A kamerával szemben viszont fokozott követelményeknek kell viselnie a nyári meleget, az esőt, a téli fagyot, a rászálló galambokat és még sok minden mást. A legfontosabb azonban az, hogy legyen nagyon érzékeny, hiszen a legfontosabb szolgálatot akkor végzi, amikor sötét van, este, illetve éjszaka, minimális megvilágítás mellett. És hát a legtöbb helyszínt nem lehet vagy nem érdemes megvilágítani, mert sokba kerül. Ez ideig különleges kamerákat és monitorokat használtak ilyen célra. Ma már a rendkívül érzékeny, közönséges kamerák is megfelelnek.

A Panasonic egész sorát kínálja az ipari kameráknak. Ezek

szemek

1

egy része színes, s annyira olcsó, hogy gazdaságosan alkalmazható mindenütt, ahol a színeknek fokozott jelentősége van. Azt persze nem szabad elfelednünk, hogy a fekete-fehér kamerák érzékenyebbek és nagyobb a felbontásuk. A nagy felbontás nem mindig fontos, ezért az ipari célra készülő színes kamerák egyetlen CCD-vel működnek. Cső számításba nem jöhet, mert a kis méret és a nagy megbízhatóság követelményét olcsón csak félvezetőikkel lehet kielégíteni. A WV-CD 130/132 típus egy színes, jó felbontású kamera. Mint a legtöbb ilyen, ez is szinkronizozható kívülről, mivel általában több hasonló kamera működik egy rendszerben. A legkisebb, még elegendő megvilágítás 10 lux. (Normális esetben 100 lux az ajánlott.) Hogy a kamerával a gyors mozgásokat is követni lehessen, a kiolvasási időt 1/1000 mp-ig lehet csökkenteni, de ilyenkor legalább 200 lux megvilágítás szükséges. A kiolvasási idő csök-

kentésével a kamera nemcsak a gyors mozgásokat hanem az olyan különlegesen erős megvilágítású jeleneteket is közvetíteni tudja, mint amilyen pl. egy hegésztes. Az objektív cserélhető. Az ipari kamerák általában fix objektíveket használnak, hiszen ezek a felszerelés és beállítás után felügyelet nélkül működnek. A 130-as típus beépített tápegységgel rendelkezik, a 132-es kivetel 12 V-ról működtethető. A féhőegyensúly-beállítás automatikus, de kézzel, sőt távvezérléssel is elvégezhető.

A WV-CD 110A típusjelű kamera (1. ábra) szintén CCD-vel működik, a féhőegyensúly-állítás pedig automatikus. Táplálható a hozzávaló tápegységről, de kapható hozzá egy speciális színes monitor is, amely a hozzákapcsolt kamerákat (akár hármat is) ellátja tápfeszültséggel. A rendszer kiéghszíthető pl. az AG-6010 jelű speciális képmagnóval, amely folyamatosan rögzíteni tudja a vi-

2

3

deokamerák jelét 72 órán keresztül. A monitor alaphelyzetben csak a kamerákat táplálja, csak a riasztáskor kapcsol be és ad képet. Adapterek segítségével még további kamerák állíthatók a rendszerbe. A WV-CD 110A típusú kamera 10 lux érzékenységű, kívülről nem szinkronizozható. Kapható a tartozékok között egy olyan motoros svenk-fej is, amely a falra szerelt kamerát 20-tól 300 fokig állítható tartományban oda-vissza mozgatja.

Erre a fejre más kamera is felszerelhető, mint pl. a WV-80 nevű fekete-fehér, vidikkonál működő típus (2. ábra). Speciális videokábelben a jele akár 800 méter távol-

ságra vezethető, ami néha igen jól jön. 10 luxtól ad képet egy fix, 16 mm-es objektív segítségével. „Kistestvére”, a WV-85 (3. ábra) sötétben is lát, mert mindössze fél lux az általa kívánt legkisebb megvilágítás. Igaz, ezt Newwicon csövel éri el. Svenkfejt, nedveségtől vagy portól védő ház kapható mindkét típushoz. Felbontásuk igen jó, 500 sor körüli, és a kép jel-zaj viszonya 40 dB-nél jobb.

Még egy pillanatra térjünk vissza a színes kamerákhoz. Talán a világ legkisebb speciális kamerája a WV-CD 1 típus (4. ábra), amely 17 mm átmérőjű, és nem egészen 50 mm hosszú. Mindössze-

4

5

Kiköpött és

sze két dekagrammot nyom. Igazából csak az objektív és a CCD van ebben a tokban, amely a kamera elektronikus áramköreihez egy speciális, kétméteres kábel segítségével kapcsolódik. Ez a kábel akár 8 méteresre is cserélhető, illetve a két kábel összetoldható. A félcollos CCD 298000 képpontra bontja a képet, amely így vízszintes irányban kb. 330 sornyi felbontással bír. A jel-zaj viszony jobb 44 dB-nél. Az erősítés 12, illetve 18 dB-el megnövelhető, ami így 15 lux érzékenységet biztosít. A kamerához adnak egy nagylátószögű objektívet.

A féhőregyséjű állítása automatikus, de kézzel is elvégezhető. Kívülről is lehet szinkronizálni a kamerát blackburst rendszerben. Ezek a lehetőségek a CCU-n keresztül érhetők el, amely alig nagyobb, mint egy VHS-kazetta és nem egészen egy kilogramm. Ennek a kamerának a segítségével olyan dolgok válnak láthatóvá, amilyeneket emberi szem eddig nem láthatott.

A WV-1850 típusú kamera (5. ábra) ugyancsak fekete-fehér, felbontása azonban vízszintesen 800 sornyi, jel-zaj viszonya 45 dB, és 0,1 luxtól működőképes. Talán ez a világ legjobb fekete-fehér kamerája, amelyet szériában gyártanak. Mindezt egy egycollos Newvicon-cső teszi lehetővé. Az alkalmazott fénykompenzáció igen alkalmassá teszi ellenfényben levő és gyors mozgású objektumok megfigyelésére.

Az itt bemutatott ipari, megfigyelő kamerák igen sokféle rendszer felépítését teszik lehetővé azért is, hogy különböző távvezérlési és speciális funkciókra képesek, és rengeteg tartozék és kiegészítő készülék kapható hozzájuk.

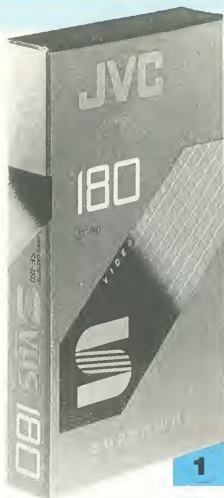
A szomszédunkban található rakár-telephelyet például eddig éjjeliőr vigyázta, most alkonyattól reggelig kb. 20 kW összteljesítményű reflektorok hivatottak elriasztani a nemkívánatos látogatókat, fényárban úsztatva az egész környéket. Becslésem szerint a beruházás és az egyévi fenntartás költségeiből ki lehetett volna építeni egy kétkamerás ipari tévéállatot, amelynek monitorát az ugyancsak szomszédos éjjeli portára lehetett volna telepíteni. A videotechnika elterjedése hazánkban rohamos, néha mégis úgy tűnik, lehetne gyorsabb is.

Az újabb és újabb videokészülékek változtatás, sokszor szemet kápráztató külső megjelenésükkel és sokféle szolgáltatásukkal könnyen a figyelem középpontjába kerülnek. Nem így a videokazetták, amelyek formája merre geometriai méretek szerint meghatározott, és még a színük is egységesen feketé. Pedig a felvétel minősége legalább annyiban függ a felvételhez használt videokazettától, mint a képmagnótól, a kamerától, illetve kámkordertől. Az utóbbi évek során a videoszalagok legalább annyit fejlődtek, mint a képmagnók, és nagymértékben hozzájárultak a felvételek minőségének javulásához.

Azt már sokan – némelyek saját kárukon tanulva – tudják, hogy az olcsó, silány videoszalagoknak milyen durva hibái lehetnek. Van, amelyik már eleve gyűrött, és a jobbrészű képmagnó-mechanikák undorodva kiköpik. Van, amelyik tele van durva szalaghibával, és dropout tömöleget tartalmaz a rá felvett másort. Némely szalagnak nagy a saját zaj, mások színjel-visszaadás kritikán aluli – a sort hosszan lehetne folytatni. Azt azért mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a rossz minőségű szalagok a képmagnók mechanikáját is erősen igénybe veszik; egy esetleges begyűrődés komoly károkat okozhat, főleg akkor, ha – megfelelő szakértelem nélkül – magunk próbáljuk kimenteni a kazettát a készülékből. A gyenge minőségű mágneses réteg, illetve annak rossz kötőanyaga a videofelek eltörmödéséhez vezethet. De beszéljünk inkább a jó és a még jobb videoszalagokról.

A szuper VHS rendszer a szalagokkal szemben is megnövelte a követelményeket (1. ábra). Az alábbiakban áttekintjük a szuper VHS szalagok jellemzőit. Az újabb fejlesztési eredmények következményeként megjelenő S-VHS szalagok azonban a normál VHS képmagnókhoz is használhatók, ezért az elmondottak általános mércéként alkalmazhatók a videoszalagok minőségi jellemzőinek értékelésénél. Még egy megjegyzés: úgy tűnik, a videoszalagokat fejlesztő laboratóriumok arra is gondolnak, hogy ezek a szalagok a HDTV jelek rögzítésére is alkalmasak legyenek.

Az S-VHS megnövelt FM modulációs tartománya szükségessé teszi, hogy 7 MHz-ig le-

hessen jeleket rögzíteni a szalagra a fel-zalag sebesség változatlanul hagyása mellett. Ez csak úgy lehetséges, ha csökkentjük a felvétel rés-méretét és/vagy csökkentjük a szalag mágneses szemcséinek méretét. Valóban, az S-VHS képmagnókban csökkentették a fejrést, de témánk

szempontjából az a lényeges, hogy a szalag mágneses szemcséinek méretét is kisebbre kellett venni. Ez azért sem könnyű feladat, mert a szemcseméret bizonyos szóródást mutat, és a mikronnál kisebb vasdarabokat szítával osztályozni nem egészen egyszerű.

Mikroszkópfelvételek bizonyítják, hogy a kiváló szalagok szemcsemérete nemcsak egyenletes, hanem a szemcsék alakja homogén. Az sem közömbös, hogy mennyire sikerül a szalag felületén egyenletesen szétteríteni a mágneses réteget. Nem lehet benne sem csomó, sem hiány, mert dropoutot okoz. Ezt a jellemzőt a szalagon egy perc alatt előforduló hibák számával adhatjuk meg. Az is jelkimaradást okoz, ha a szalag nem fekszik fel a videofelek.

A videoszalag fejjel érintkező felületének a lehető legletettebbnek kell lennie. Itt elteltes követelményeket kell kielégíteni. Ha ugyanis a szalag felülete durva, a kiemelkedések miatt a fejjel rosszul érintkezik a szalaggal, és a nagyfrekvenciás jelek rosszul vagy egyáltalán nem vehetők fel, illetve jászhatók vissza. Ha viszont a szalag felületét igen simára polírozzák, az feltapad a fejdobrá és futási egyenetlenségeket, esetleg a mechanika

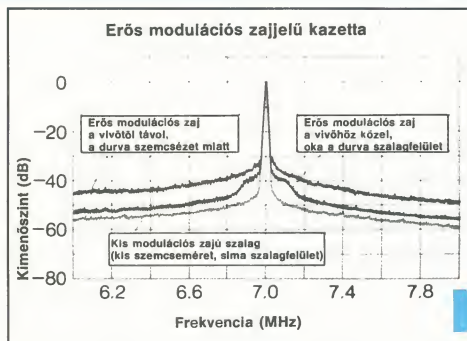
Statikus feltöltődésre nem hajlamos kazettaház

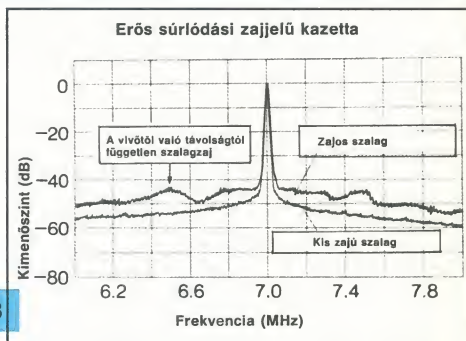
Hagyományos (port vonzó) kazetta

befogadott kazetták

3

megrongálódását okozza. A JVC vállalat laboratóriumában kifejlesztettek egy olyan eljárást, amellyel kézben lehet tartani a felület érdességét, és egyenletes felületet lehet létrehozni. Az egyenletes szalagfutásért egyébként a szalag hátoldala is felelős. A JVC ezt is tökéletesítette, ami különösen az egyenletestől eltérő szalagmozgások tökéletes kivitelezését segíti elő (állókép, kockázás, lassított visszajátszás). Kevesen tudják, hogy mekkora szerepe van a kazettához pontos kialakításának. Ez a jobb vi-

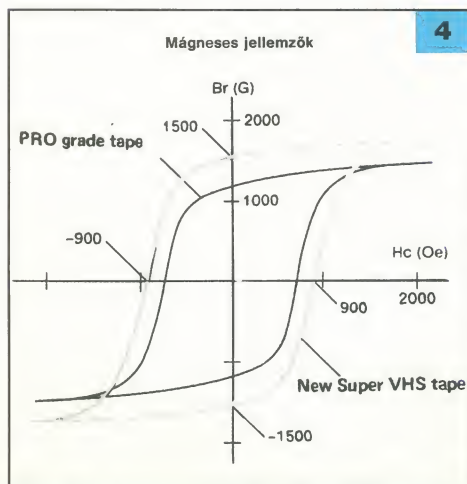
deokazettáknál mikron nagyságrendű túrésekkel készül! Az S-VHS kazetták közül pl. a TDK olyan, amelynek kazettaháza nem hajlamos statikus feltöltődésre (2. ábra). Így sokkal kevesebb por és egyéb szennyeződés rakódik rá és kerül be a kazettába, majd a szalagpályára, ahol nemcsak dropoutokat, hanem a képmagnó-mechanika és a szalagfelület idő előtti kopását is okozza. A videoszalagok egyik fontos paramétere a zajosság. A zaj két fő összetevője a szalagzaj és a modulációs zaj.

A mellékelt ábrák (3. ábra) egy igen jó minőségű (S-VHS) szalag ezen paramétereit mutatják 7 MHz-es 0 dB kivezérlésű moduláló jel esetén, összehasonlítva egy ugyancsak nem rossz, de hagyományosnak mondható szalag hasonló adataival.

A fenti adatokon kívül minden felhasználó kíváncsi a dinamikus időbeli viselkedésre: szeretné tudni, hogy szalagjaik meddig bírják az igénybevételeit, illetve meddig tarthatók el, nem fognak-e egyszer „megromlani”? Ezekre a kérdésekre nehéz válaszolni. Bár a leg gondosabban megválasztott és előkezelt műanyag film hordozza a mágneses réteget, mégis meggyúlhat, zsugorodhat, veszíthet rugalmasságából, megbomolhat a mágnesréteget rögzítő kötőanyag, megváltozhat a felület és vele a sűrűdési viszonyok stb. A jó minőségű szalagok azonban

gondos kezelés mellett meglehetősen jól ellenállnak ezeknek a hatásoknak. Igen valószínű, hogy sokkal hamarabb jelennek meg a digitális rögzítési technika és a felirathoz képlemez, mintsem hogy mai szalagjainkat elérje az enyészet. Ezeknek az eljárásoknak az élettartama pedig vélhetően még hosszabb.

A mágneses tulajdonságokat a mágnesesítő görbe jellemzi. Bemutatunk egy hagyományos és egy S-VHS szalagra jellemző görbét (4. ábra). Láthatjuk ebből, hogy mind a remanencia, mind a koercitivitás szinte azonos, tehát az S-VHS szalag használható a hagyományos VHS készülékekhez. Fordítva nem áll, mivel a normál szalag szemcsémérete túl durva az S-VHS finom jeleinek rögzítéséhez. Egyébként az S-VHS kazetták alján egy lyukat találunk melynek segítségével a képmagnó azonosítja azt (5. ábra).

4

S-VHS azonosító lyuk

5

TESZT

A mérések a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet laboratóriumában készültek. A tesztet összeállította és az értékeléseket készítette Géczy Géza.

BEKUKUCSKÁLTUNK

Már megszokott gyakorlat, hogy a nagy híradástechnikai gyártók minden év őszén bemutatják új típusaikat, melyek a korábbiakhoz képest több-kevesebb változást hoznak. Néha csak formában vagy divatirányzatban, de esetenként mélyebb technikai tartalommal is. Az idei év a videopiacon is őrségváltást hozott, s nemcsak az igényesebb készülékek esetében, hanem az egyszerűbb standard osztályban is. Tesztünkben elsősorban az elérhetőbb készülékekről adunk némi keresztmetszetet. Két készüléket, a **GRUNDIG VS-500**-at és a **FISHER FVH P1 DK-1** külön is kiemeltük, mivel tudomásunk szerint ezek a hazai piacon is kaphatók lesznek.

Nem egészen öncélú főcímünket a bemutatott készülékeknek az a tulajdonsága adta (s mert minden szabály alól van kivétel, itt ez a FISHER), hogy konstruktőrjeik rábírták ezeket a videókat a „titoktartásra”, reteszelve őket, így a beavatatlannak számára se kép, se hang. Sőt, mint látni fogjuk, a GRUNDIG

még ennél is többre képes. Mindenesetre határozatos eszköz a családi kazettatár titkainak őrzésére, vagy a tanulás helyett videózni vágyó gyerekek kordában tartására.

Tesztünkben az említett két készüléken kívül a GRUNDIG másik készülékét, a VS-510-et, a Mitsubishi két új modelljét, a HS-E-10-et és

a HS-E-20-at, valamint a SANYO VHR-4300 típusát vontattuk fel.

A nyugat-európai piacon a Grundig VS-500-hoz 1100 DM körüli áron lehet hozzájutni. Technikai felépítésben szinte teljesen azonos vele a VS-510, eltérés az LCD kijelzős távvezérlőjében van és abban a kényelmi szolgáltatásban, hogy a videotextről

GRUNDIG VS-500

közvetlenül be lehet programozni a készüléket. Mindez kb. 200 DM-be kerül.

A két Mitsubishi-nél is a fő eltérés a távszabályozóban, illetve ezek tudományában van. Az E-20 kézi kezelője +LCD kijelzős, és képes megtanulni a távszabályozós tv irányító egységének a funkcióit, így feleslegessé teszi azok használatát. Mindegyik készüléken rögtön szembetűnő a HQ jelzés, melyet a Grundig típusokon egy „Super-Vision” felirat is kiegészít.

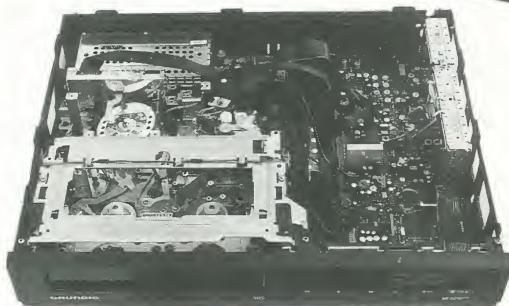
Vizsgálataink azonban a várakozást nem igazolták, egyszerűen azért, mert egyrészt a HQ hatást nem érzékeljük, a tapasztalt felbontás és képpaj tekintetében sem felelnek meg a szuper jelzőnek. Mindezzel nem elmarasztaló kritikát kívánunk mondani, de úgy ítéljük, hogy saját osztályukban csak az átlagosnak felelnek meg.

A legkiemelkedőbb eredményt a HS-E-10 és HS-E-20 videók érték el, felbontásuk csaknem a Super-VHS képre emlékeztető minőséget produkált, igaz, hogy a nagy felbontás a képen is több zajt eredményezett. Összhatásában a Sanyo VHR-4300-as típusa volt a legkiegyensúlyozottabb telt színfelületeivel és éles átmeneteivel. Szintén jó felbontása volt a Fisher képmagnójának is.

Visszatérve a HS-E-10 és HS-E-20-nál tapasztalt képpajra, ez az élesség visszavételével csökkenthető, miközben a felbontás igen jó marad.

FISHER FVH P1 DK

Magnófunkciók tekintetében is az volt a tapasztalatunk, hogy a távol-keleti készülékek több és jobb minőségű szolgáltatást biztosítanak. A Mitsubishi és a Sanyo esetében a változtatható lassítás jelentett többletet, a Mitsubishi-nél a remegés- és csikmentes kétszeres sebességű lejátszás is kiemelendő, mely szolgáltatás ebben az árkategóriában nem általános. Úgyszintén lényegesen jobbnak értékeltük az állólépket a japán magnóknál, míg a Grundignál mindig voltak maradványok a képen,

még a leggondosabb „kilépítés” után is.

Nos, még mindig nem fejeződött be négy japán magnó dicsérete, melyek „Quick-Loading” (gyors-töltés) elven fűzik be a szalagot, vagyis a kazetta behelyezését követően azonnal lazán a fej köré vezetik. Ez azt eredményezi, hogy a funkciógomb megnyomásától a kép megjelenéséig fele annyi idő telik csak el, mint az európai versenytársnál.

Érdekes és hasznos szolgáltatása az E-10-nek és az E-20-nak, hogy a gyorskeresés gomb hosszabb idővel megnyomásával a képkérés sebesség nyolcszorosról tízennégyszeresre gyorsul.

A szalag műsorának vagy egyes jeleneteinek megkeresésében mindegyik készülék megfelelőt nyújt, a két Grundig automatikusan perc pontossággal vagy számlálóállás szerint áll meg a kívánt helynél, míg a Fisher a számlálóállás szerint. A Grundig ezen kívül kazetta behelyezése után percben kijelzi azt a kezdettől időben eltelt szalaghelyet, ami a csévelési helyzetből következik. Ez igen jó szolgáltatást tesz felvételek készítésénél.

A Mitsubishi és a Sanyo minden új felvételnél egy index-jelét helyez el a szala-

gon, és ezek a jelek biztosítják a kívánság szerinti pontos helymegtalálást. Mindegyik készülék tracking szabályozása automatikus, és az áramkörök feladatukat megfelelően el is látják, csak szélsőséges helyzetben szükséges utánállítás.

Külön kell szólni a programozhatóságról. A kapcsolóra a FISHER FVH P1DK kivételével kényelmesen, távszabályzóval állítható be. A VS-500 és a HS-E-10 csak direkt módon programozható vagyis a távszabályzó az egyes gombok lenyomása-kor „kiküldi” a jeleket a videomagnó felé, ahol ez azonnal megjelenik a kijelzőn. A VS-510, a HS-E-20 és a VHR-4300 távszabályzójának kijelzője azonban LCD rendszerű, melyen megjelennek a beprogramozott értékek, így a programozás függetlenné válik a videótól. Az összes adat betáplálása után kerül el az adattávirat kisugárzásra a magnó felé.

Még egyszer végiggondolva a tapasztalatokat, mind képminőség, mind szolgáltatás területén a Mitsubishihet kell első helyen említeni. Nem sokkal marad el mögöttük a Sanyo VHR-4300. Ezeket követi a FISHER FVH P1 DK, nem feledve, hogy ez a „legöregebb” típus, vagyis a többieknél korábbi tervezésű, s végül említhetjük a két Grundig készüléket.

Távszabályozók tekintetében méreteivel is kiemelkedik az E-20-é, de szolgáltatásaiban is ez a legtöbbet tudó, minthogy feleslegessé teszi a tv távvezérlőjét, míg az

MITSUBISHI HS-E-10

HS-E-20

SANYO VHR-4300

zésével könnyű tévesztéseket eredményezhet.

A hat készülék összevetése után, mint azt a bevezetőben írtuk, a táblázat két első oszlopában álló készülékekbe kukucskálnuk be alaposabban, mivel elképzelhető, hogy ezek fogják gazdagítani a hazai kínálatot. Ismertetőnk a korábbi gyakorlatnak megfelelően építettük fel, törekedtünk a minél alaposabb bemutatásra, bízva abban, hogy nem untatjuk az olvasót, s nem hagytuk el a gyakorlattá vált értéktáblázatot sem.

Kezdjük tehát a GRUNDIG VS-500-zal, mely első rátekintésre is egy egyszerű formatervezésű készülék, amit említett árkategóriája és szolgáltatásai is igazoltak. Az első meglepetés, hogy az előlapon hiába keressük a már megszokott sok beállítószervet, ott bizony a magnófunkcióknak és programléptetőgombokon kívül más nem található, ugyanis a készülék teljes kezelése beleértve a tv-programok behangolását, az óra-beállítást, a progra-

mozást, és természetesen az itt is ismételt magnófunkciókat, mindent a távszabályozón keresztül valósíthatunk meg. Ez a távszabályozó képes léptetni az 1984 után gyártott Grundig tv-készülékek programválasztóit is.

Vegyük sorra mindazt, amit láttunk, most is az antennabemenettől indulva. A nagyfrekvenciás előválasztó egység természetesen kábeltuner rendszerű, vagyis az ún. különleges csatornák vételére is alkalmas. A távszabályozós hangolás elektronikus, frekvenciaszintezőes beállítást sejtet, s valóban, az elektronika 99 csatorna választását és a kiválasztott csatornák 49 programba történő behelyezését teszi lehetővé. A frekvenciaszintezővel kiválasztott csatornák pontos beállítását elektronikus finomhangoló teszi lehetővé. Itt jégyezük meg, hogy egyszerűítést jelent a beállításban az, hogy nincs külön memóriagomb: amit beállítottunk, azt a készülék az új progra-

A TESZTBEN SZEREPLŐ KÉSZÜLÉKEK RÉSZLETES TÁBLÁZATA

	FISHER FVH P1 DK	GRUNDIG VS-500
ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK		
Hálózati feszültség	220 V \pm 10%:	180...240 V:
	50 Hz	50 Hz
Teljesítményfelvétel	30/12 W	19/9 W
Méret	420 x 89 x 310 mm	435 x 85 x 390 mm
SZOGÁLTATÁSOK		
Játékidő	240 perc E 240-es kazettával	245/246 sec
Áttekeresési idő (E 180-as kazettával)	248/250 sec	245/246 sec
Gyorskeresés előre	x	x
háttra	x	x
Lassítás		
Gyorsítás	x	x
Állókép	x	x
Képről képre léptetés	x	x
Képbévágás		
Utóhangosítás		
Azonnali felvétel	x	x
PROGRAMOZHATÓSÁG		
Óra kvarc vezérlés	x	x
Napi programk száma	4	4
Programozható napok száma	14	365
Naponta ismételhető program	x	x
Hetente ismételhető program	x	x
Programban csatornakiállítás	x	x
AUTOMATIKÁK		
Gyorsbefűzés	x	
Adókeresés	x	x
Memóriastop	x	
Szallagállítás	x	x
Filmvégstop		
Visszatekeresés	x	x
ismétlés x (5-szörös)		
Színnormaváltás	x	x
Hangnormaváltás bemeneten	x	x
kimeneten x kapcsolóval		x
Hátralévő szalagidő percekben		x
KÜLÖNLEGESSÉGEK		
Sztereo hang		
Zajcsökkentő	x	x
HI-FI sztereo hang		
Biztosítás		
hálózatkimaradás esetére		x
Hozzáférs-letiltás		x
Távszabályzó (infra)	x	x
Távszabályozható magnófunkciók		
+ csatornaváltás	x	x
+ programozás		x
CSATLAKOZÓK		
Antenna be	DIN aljzat	DIN aljzat
ki	DIN dugó	DIN dugó
Videó be	RCA	Scart
ki	RCA	Scart
Hang be	RCA	Scart
ki	RCA	Scart
Mikrofon	(hangbemenet)	
Kamera	RCA	
Kamerastop	(videobemenet)	

ramlépésre történő állítás-sal meg is jegyzi.

A video egyaránt alkalmas PAL és SECAM szinkrodolási adások vételére, míg a kísé-
róhang alapkiépítésben CCIR rendszerű, természetesen hazai kereskedelmi forgalomban OIRT vétel-
lehetőséggel van kiegészít-
ve. Ezt azért is ki kell hang-
súlyoznunk, mert sok olvasói
levél érkezik egyes típusok
szin- és hangnormára vonat-
kozó kérdésekkel. Általá-
ban a nagyobb videomagnó-
gyártók az európai piacra
szánt készülékeik jelentős
részét vételi oldalon mindkét
szinnorma feldolgozására
alkalmasá teszik (ezt általá-
ban a csomagoláson is fel-
tűntetik), a kíséróhangok
azonban nemzeti szabvá-
nyok szerint eltérőbbek. Az
általunk tesztelt készülékek
OIRT és CCIR hangra is al-
kalmasak, de ha valaki pl. a
VS-500-at Münchenben vagy
Hamburgban egy szó és
hang (-ra vonatkozó kérdés
és kérés) nélkül megvásá-
rolja, nem biztos, hogy örö-
me itthon is maradéktalan
lesz.

A vételi oldal után tekint-
sük át a kimeneteket. Termé-
szetesen a videomagnó a
nagyfrekvenciás jelet a 36.
csatornán képes továbbítani
a tv-készülék felé, de ezenki-
vül lehetőség van videojel
csatlakoztatására és kiadá-
sára a Grundig készüléke-
ken alkalmazott 9 pólusú
csatlakozón kívül a 21 pólusú
SCART csatlakozón kereszt-
ül is. Ez utóbbi azért is elen-

gedhetetlen, mivel az emlí-
tett 9 pólusú csatlakozót
csak a Grundig használja ké-
szülékein.

Budugya a villásdugót a
hálózatba, a kijelző azonnal
jelez, ami arra utal, hogy a
készülék – a készenléti üzem-
miatt – mindig hálózatra van
kapcsolva. Üzemi helyzetbe
hozni a magnót a kasetta be-
helyezésével, vagy valami-
lyen funkciógomb megnyo-
másával lehet. A kasetta be-
helyezése után ez a típus
nem helyezkedik azonnal
készenléti üzembe, azaz
nem fűzi föl azonnal a szala-
got, hanem azt csak külön
parancsra (felvétel vagy le-
játszás) teszi. Kijelzi viszont,

hogy milyen kazettát töltöt-
tünk be, amennyiben azok
ideje szabványos. (C1=60,
C2=120, C3=180, C4=240
perc), és kijelzi, hogy hány
perc telt el a betett kazettá-
ból. Itt jegezzük meg, hogy
folyamatosan látható az el-
telt idő, de lehetőség van
számlálóállásra történő átál-
lásra is. Amit rögtön bekap-
csolásnál hiányoltunk, az a
tesztábra elhagyása volt:
megítélésünk szerint ez kö-
rülmenyesebbé teszi a tv-
készülékkel történő össze-
kapcsolást.

A magnófunkciók gyors
előre- és visszacsévlés
mellett mindkét irányban
gyorskeresést is lehetővé

tesznek. Műsornézés köz-
ben a kép megállítható és
képenként léptethető. A fel-
vételt egy gombbal indítható,
és ugyanez a gomb szolgál
programozott felvételek ese-
tén a befejezési időpont
gyors beírására is. A stop
időpont ilyenkor 30 perces
lépésekkel vált.

A Grundig VS-500-on
egyébként négy műsor pro-
gramozható be egy évre elő-
re, és lehetőség van naponta
vagy hetente azonos időben
történő adások rögzítésére
is. A képmagnó egyébként
készül VPS (videoprogram-
azonosító rendszer) áram-
körről is, de ilyen jeleket ez
idő szerint a Magyar Televí-
zió nem sugároz. Órája
kvarc vezérlésű, ami hosszú
időn keresztül is biztosítja a
felvétel pontosságát. Beépít-
ett, hosszú élettartamú
elem gondoskodik arról,
hogy hálózatkimaradás ese-
tén se váljon feledékennyé a
készülék.

Szókásunktól eltérően
hosszabban szólnak a táv-
szabályozóról, mely két da-
rab R-6 típusú, folyásvédett
elemmel működik. Bár a táv-
szabályozó áramfelvétele ki-
csi, nem árt a megfelelő tar-
talék elemről időben gondos-
kodni. A bevezetőben
említett funkciókon kívül itt
található a TRACKING (csik-
helyzet-szabályzó) állítója, a
meghatározott helyre törté-
nő csévlés vezérlőgombja
(kezdettől számított időben
kifejezve) és a számszár
gombja is.

Az elektronikus számszár-
al, mely egy négyjegyű
szám, és szintén a távszabá-
lyozón keresztül vihető be
a készülékbe, a magnó összes
funkciója reteszeltető,
olyannyira, hogy az így letilt-
tolt készülék ismételt azono-
sítás nélkül nem hozható
működésbe és bár a behe-
lyezett kazettát elfogadja, de
már nem adja vissza. (Így azt
is megtudhatjuk, mire volt kí-
váncsi a gyerek, amíg nem
voltunk otthon.) No de félre a
tréfával, a számot bizony jól
meg kell jegyezni, mert e
„kulcs” nélkül csak a szerviz
tudja újraindítani a magnót.

A FISHER FVH P1 DK, mint
ahogy azt többször említet-
tük, a táblázat rangidőse volt
ugyan, de ezzel együtt egy-
általán nem tekinthető kor-
szerűtlen készüléknek, hisz
több szolgáltatásban meg-
állta helyét a legújabbakkal
való összevetésben, sőt alpa-
sabb tanulmányozás után ▶

MŰSZAKI ADATOK ÉS MÉRÉSI EREDMÉNYEK

	FISHER FVH P1 DK		GRUNDIG VS-500	
	Specifikált	Mért	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT 1-12 CCIR 2-12 S1-S20 UHF OIRT 21-69 CCIR	44-316 425-884,2	VHF OIRT 1-12 CCIR 2-12 S1-S20 UHF OIRT 21-69 CCIR	40-305 MHz 460-888 MHz
RF érzékenység (20 dB jel (zajra)	—	135-145 µV	—	140-200 µV
RF kimeneti csatornák ill. frekv.	30-39	534-639 MHz	UHF 36 csat.	561-612 MHz
RF kimeneti szint	—	67 dB µV	—	65 dB µV
Impedancia	75 ohm	81 ohm	75 ohm	46-69 ohm
Video bemeneti szint	0,5-2 V _{pp}	0,5-2,1 V _{pp}	1 V _{pp}	0,6-1,7 V _{pp}
Impedancia	75 ± 5 ohm	71 ohm	75 ohm	84 ohm
Video kimeneti szint	1,0 ± 0,2 V _{pp}	1 V _{pp}	1 V _{pp}	1,05 V _{pp}
Impedancia	75 ± 5 ohm	81,2 ohm	75 ohm	87 ohm
Hang bemeneti szint	—	0,1-1 V	0,1 V	0,09-3,1 V
Impedancia	több 50 kohm-nál	54 kohm	67 kohm	59 kohm
Hang kimeneti szint	—20 dB	0,36 V	0,4 V	0,48 V
Impedancia	kevesebb 10 kohm-nál	380 ohm	900 ohm	900 ohm
Video jel/zaj viszony	43 dB	46 dB	—	45 dB
Hang jel/zaj viszony	—	46,5 dB	—	44 dB
Hangfrekvenciás átviteli sáv	—	50-12,5 kHz	—	22-11 kHz

ÖSSZEFOLGLALÓ TÁBLÁZAT

Gyártó/típus	FISHER FVH-PIDK	GRUNDIG VS 500	GRUNDIG VS 510	MITSHUBISHI HS-E 10	MITSUBISHI HS-E 20	SANYO VHR-4300
Ár (DM) Rendszer	kb. 1100 VHS	kb. 1100 VHS	kb. 1300 VHS	kb. 1200 VHS	kb. 1300 VHS	kb. 1300 VHS
FŐBB ADATOK						
Játékidő (perc) Programozhatóság Méreték (szélesség × magasság × mélység) Áttekeréskési idő E 120-as kazettával Csatlakozások	240 14 napon belül 4 420 × 89 × 310 3,05 perc Scart	240 365 napon belül 4 435 × 85 × 390 3,11 perc Scart	240 365 napon belül 4 435 × 85 × 390 3,11 perc Scart	240 31 napon belül 8 420 × 84 × 360 2,08 perc Scart	240 31 napon belül 8 420 × 84 × 360 2,08 perc Scart	240 365 napon belül 8 420 × 79 × 370 3,05 perc Scart
SZOLGÁLTATÁSOK						
HQ kép Automatikus tracking Gyorstöltésű rendszerek Állókép/lassítás	van van igen van/nincs	van van nem van/nincs	van van nem van/nincs	van van igen van/szabályozha- tó	van van igen van/szabályozha- tó	van van van van/szabályozha- tó
Hang Útáhangosítás Kábel tuner/program Automatikus adókeresés Gyorsfelvétel (OTR) Programozható gyorsfelvétel VPS Szalag maradékidő kijelzés	mono nincs igen/39 van van van nincs	mono nincs igen/49 van van nincs	mono nincs igen/49 van van nincs	mono nincs igen/99 van van van	mono nincs igen/99 van van van	mono nincs igen/99 van van van
Célra csévlés (memória-stop) Gyorsképerkesés Végtelenített lejátszás Zár (gyermekmel elől) Távszabályzó	igen/igen van van nincs magnófunkciók	igen/nincs van van van magnófunkciók, timer	igen/nincs van van van magnófunkciók, timer, LCD kijelzés	igen/igen van van van magnófunkciók, timer	igen/igen van van van magnófunkciók, timer, LCD kijelzés, TV távszab. szerepe	van van van van magnófunkciók, timer LCD kijelzés
ÉRTÉKELÉS						
Kép Hang Kezelhetőség Szolgáltatások	jó megfelelő jó jó	jó megfelelő jó kielégítő	jó megfelelő jó jó	jó megfelelő jó jó	jó megfelelő jó nagyon jó	jó megfelelő jó jó

A táblázat adatai a nyugat-európai országokban vásárolt készülékekre vonatkoznak; hazai szállításinál (lásd másik táblázatunkat) ettől eltérhetnek.

szoros rokonság is fellelhető a már korábban megismert és a magazinok összehasonlító táblázataiban nem is olyan rég előkelő helyet elfoglaló SANYO VHR-3100 típusával.

Miután a táblázatból számos érték és tulajdonság kiolvasható, így inkább csak távirati stílusban foglaljuk össze a főbb jellemzőket, azokat a sajátosságokat és újdonságokat kiemelve, melyek külön szót is érdemelnek. Az előválasztó egység kábel tuner, a vételi színnormák PAL/SECAM rendszerűek, melyeket a magnó PAL/MESECAM rendszerben rögzít.

A külföldön vásárolt készülékek hanggal kapcsolatos csalafintaságairól már szoltunk. Itt jegyezzük meg, hogy ugyanez vonatkozik a színnormákra is.

A hangvételi oldalon a tesztelt készülék mindkét norma előírásait tudta, de külön értékeljük, hogy a hazai piacra szánt kivetel hátoldalán egy kapcsolóval a tv-készülék felé hangnormaváltást lehet végezni, így a videomagnó egy hangnormás tv-vel is kifogástalanul működik. Házi kivetel esetén az összesítő táblázattól eltérően a készülék hátoldalán a video- és hangjel fogadására és kiadására RCA rendszerű csatlakozók szolgálnak. A tuner-AV kapcsoló alkalmazásával egyébként videónk kamerával történő rögzítésre is alkalmas. Programozása 14 napon belül négy felvételt biztosít, illetve lehetővé teszi naponta vagy hetente, azonos időben történő műsorok felvételét is. Az óra természetesen kvarcve-

zérelt, a programegység rövid idejű (max. 1 óra) hálózati-maradás ellen védett.

Áttekintve a magnófunkciókat, már szoltunk róla, hogy a kazettarendszer gyorsöltésű, és említettük, hogy a felvétel normál lejátszásán kívül lehetőség van annak megállítására, képkénti léptetésre, előre és visszafelé történő képkérésre. A képkérésnél a műsor nézése nem zavarmentes, de a kétféle konstrukció ellenére az állóképet jónak értékeltük, a zavarok „kihúzzák” magukat, sőt csavarhúzó állítási lehetőség is van a kép finomítására.

A magnó különleges szolgáltatásaként említettük meg az ötszöri lejátszási lehetőséget, amikor egy tetszőlegesen kiválasztott és beprogramozott szakaszt a memória ötször képes ismétlni. Ez az ún. tanulóprogram. Ez az ötös ciklus ismételhető és korábban is befejezhető.

A távvezérlő, mely infravörös sugarakkal ad parancsokat, nem szolgál különösebb meglepetésekkel, lehetőséget teremt minden magnotörő kezelésére és a csatornák váltására. Téves törlés vagy felvétel elkerülésére a szándékolt felvételhez két gombot kell megnyomni.

Mind a kép-, mind a szolgáltatásbeli tudományról részletesen szoltunk, azonban a kísérőhang tulajdonságairól kevesebbet beszélünk. Tény, hogy a hagyományos, hangcsíkos rendszerű videónál ezek minősége eléggé behatárolt, és adott szalagsebesség mellett nem várhatunk tőle csodát. Mindezzel együtt a készülék frekvenciaátvitelét, üzemi zajszintjét, bemeneti feszültségűségét megfelelőnek értékeltük, saját kategóriájában az FVH P1 DK-t kiegészített szolgáltatású s minőségű készüléknek tartjuk.

AUTOSCAN

– automatikus tracking; finomított szervórendszer, amely maga gondoskodik arról, hogy a videofej mindig a sáv közepén haladjon lejtésszákor

COLOR SATURATION

– színtelítettség

CSÍPTETŐS MIKROFON

– kicsi, ruhára csíptethető elektrét kondenzátor mikrofon; elsősorban riportok, beszélgetések felvételénél használatos

DIPÓL

– hurokantenna; a tévéjelek vételére használt Yagi-antenna központi része, amelyről a vett jelet levezetjük

DOWNLINK

– I. UPLINK – DOWNLINK

EDITING CONTROLLER

– editáló távvezérlő, amely a bejátszó és a felvevő képmagnók összehangolt, automatikus futtatására szolgál műsorszervezőként

EDITING RECORDER

(editáló képmagnó) – editáló távvezérlővel működtethető, forgó törőfejjel ellátott képmagnó

FLAT DISPLAY

– lapos képvisszaadó eszköz

FEHÉRVÁGÓ

– olyan áramkör képmagnókban, illetve kamerákban, videoerősítőben, amely a szabványos (beállított) feszültségszint túllépését és így a nagymértékű modulációs torzításokat megakadályozza (I. WHITE CLIP)

FELIRATOZÓ

– videoképeken levő feliratok, grafikus ábrák készítésére szolgáló készülék (I. KARAKTER-GENERÁTOR)

FRONT LOADING

– elől tölthető; olyan képmagnó, melybe a videokazettát nem felül, hanem elől lehet behelyezni

FÉNYREKESZ

– I. BLENDE, IRISZ

GEOSTACIONÁRIUS MŰHOLD

– olyan pályán keringő műhold, amely a Föld forgási síkjában van (az egyenlítő felett); a műhold szögsebessége megegyezik a Földével, tehát a Földről nézve állni látszik, és így a róla kisugárzott jelek a rá irányított és rögzített antennákkal nagy területen vehetők

HD (High Definition)

– nagy felbontású (kamera, tévé, képmagnó)

GYORSÍTÁS

– a videoszalag felgyorsítása a képmagnóban visszajátszáskor, aminek következtében a jelenet gyorsítva, de vízszintes zajcsíkokkal tagoltan nézhetjük

ID CODE (Identification Code)

– azonosító kód, melyet a videoszalagra vesznek fel (néha utólag), az egyes műsorrészek automatikus keresése és gyors megtalálása érdekében

INZERTÁLÁS

– olyan videofelvételi eljárás, melynek során az új felvétel egy meglévő anyag bizonyos részének helyére kerül anélkül, hogy a szinkronjelek (track-jelek) folyamatosága megszakadna. Lehet csak képet, csak hangot vagy mindkettőt egyszerre inzertálni (I. EDITÁLÁS)

KVADRUPLEX (Quadruplex)

– az első, széles körben elterjedt, professzionális rögzítési formátum; ma már csak az ilyen rendszerben készült archív videofelvételek lejátszására használatos

lassítás

– a videoszalag futásának lassítása vagy szakaszos mozgatása, melynek eredményeképp a szalagon levő képsort lassítva, zajcsíkkal vagy félképenkénti ugrásokkal haladva nézhetjük

LINE

– vonal; nagyszintű jelet vivő elektronikus vezeték vagy az annak végén levő csatlakozó

LONG PLAY

– hosszanjátszó, I. LP

MONO

– egycsatornás hangátvitel, szemben a kétszatornás (sztereó) átvittel

MULTISCREEN

– osztott képernyő: az a megoldás, amikor egy képernyőn több videoképet láthatunk egyszerre, egymástól elkülönítve

NR

– zajcsökkentés, I. NOISE REDUCTION

ONE TOUCH RECORDING (egy gombnyomással felvétel)

– olyan kezelőgomb a képmagnókban, melynek megnyomására azonnal elindul a videofelvétel, I. OTR

OTTHONI VIDEO

– videokészülék-kategória és azok használatára vonatkozó elnevezés, szemben a professzionális és ipari videózással, amely munkahelyen történik

PICTURE ENHANCEMENT (képjávitás)

– összefoglaló neve mindazon eljárásoknak, amelyek célja a kép elektronikus úton való megjavítása adott videójel, illetve rendszer esetén

PICTURE-IN-PICTURE (kép a képen)

– I. PIP

PLUMBICON

– képfelvő cső típus, amelyet régebben előszeretettel alkalmaztak profil kamerákban

PREROLL

– a bejátszó és felvevő képmagnók visszafutása kb. 5–10 másodperccel, annak érdekében, hogy a két gép összeszinkronizódjék, mire a vágási pontra érnek

S/N RATIO

– I. jel-zaj viszony

SOFT-FILTER

– lágyító optikai szűrő, illetve előlét

STAIRSTEP SIGNAL (lépcsőjel)

– feketétől fehérig fokozatokban változó mérőjel, amely az oszcilloszkóp képernyőjén lépcsőszzerű ábrát mutat; a képernyő általában függőleges szürke sávok formájában látható

STANDARD PLAY

– normál sebességű felvétel, illetve lejátszás, I. SP

TOP LOADING

– felül tölthető; olyan képmagnó, melybe a videokazettát a készülék tetején lehet betenni.

Nem hiszszük, hogy messze járunk az igazságtól, ha azt mondjuk, hogy a hazai videózás elég mostoha körülmények között építi ki állásait. A kereskedelemben kapható kazetták messze vannak a csúcsmínőségűtől, a bizományokban találhatók pedig tíz drágák.

A külföldi turistaúton is sokszor a pénztárca dönt a vásárlásnál, no meg a családok reklámok. S ha nem vagyunk mértéktartók, a videomagnóknak hamar elnyeli valutánkat. A videók táborának csupán kisebb része engedheti meg magának a komoly filmgyűjteményeket, nagyobb részük csereberél, másol, és továbbad, újabb cseréért. Ez sajnos a minőségi igények csökkenéséhez vezet, s amíg csak saját magunkkal szemben vagyunk igénytelenek, az a magánygyűnk, de a videóknak előbb-utóbb ezt sértésnek veszi, és megbosszulja.

A gyenge minőségű, emulzióhibás kazetták előbb-utóbb beszennyezik a fejet, maszatossá teszik a fejdobot, ami először a képen csak zajban (fehér kis üstökösök formájában), majd szinkronbizonytalanságban mutatkozik meg, végül pedig a kép teljesen eltűnik. Aki találkozott ilyen esettel, az azt is tudja, hogy ez mindig akkor jelentkezik, amikor a legrövidebb időre sikerült megszerezni azt a filmet, amit a legrövidebben vágytunk már látni. Persze aki nemcsak nézőnek, hanem szakembernek is tartja magát, e műfajban, az nem esik pánikba, hiszen már régen beszerezte azt a kazettát, mely kétségtelenül és visszavonhatatlanul megold minden ilyen problémát. Nos, mi éppen ettől a visszavonhatatlan megoldástól szeretnénk megőrizni a videorajongókat, mielőtt az ártatlannak tűnő varázslat tragikus véget érne.

A fejdob tisztításának valóban több módja lehet, de úgy véljük, hogy a magnó számára csak a szakember által végzett gondos rendbetétel jelenti a megoldást. Régi olvasóink már ismerik a véleményünket, hiszen a 6. számban ezt már részletesen kifejtettük, sőt aláhúztuk, hogy a készülégyártók ellenzik a tisztítókazettákat, ezekben fantáziát inkább a kazettagyártók látnak, olyanok is, mint a FUJI vagy a Scotch. Úgy gondoljuk, hogy ha a mi véleményünk el is tér a kazetták használatától, az nem árt, ha bemutatjuk a néhány elérhető típus közti különbséget, s ha másra nem is, de arra legalább felhívjuk a figyelmet, hogy mit nem szabad.

A tisztítókazetták legveszélyesebbjei a száraz felületek, mert ezek – akár a smirglis – csiszolják a fejdobot és a szalagvezető részeket. Nem véletlenül nevezték ezeket „videofejgyilkosoknak”. Magának a szalagnak a felületre érezhetően, tapinthatóan durvább, mint egy

normál videoszalagé. A csiszolási hatás a művelet alatt nem érzékelhető, így lehet, hogy használója tovább koptatja a fejet, mint kényszerhozza ötlete azt szükségessé tette volna – s ez a legnagyobb baj.

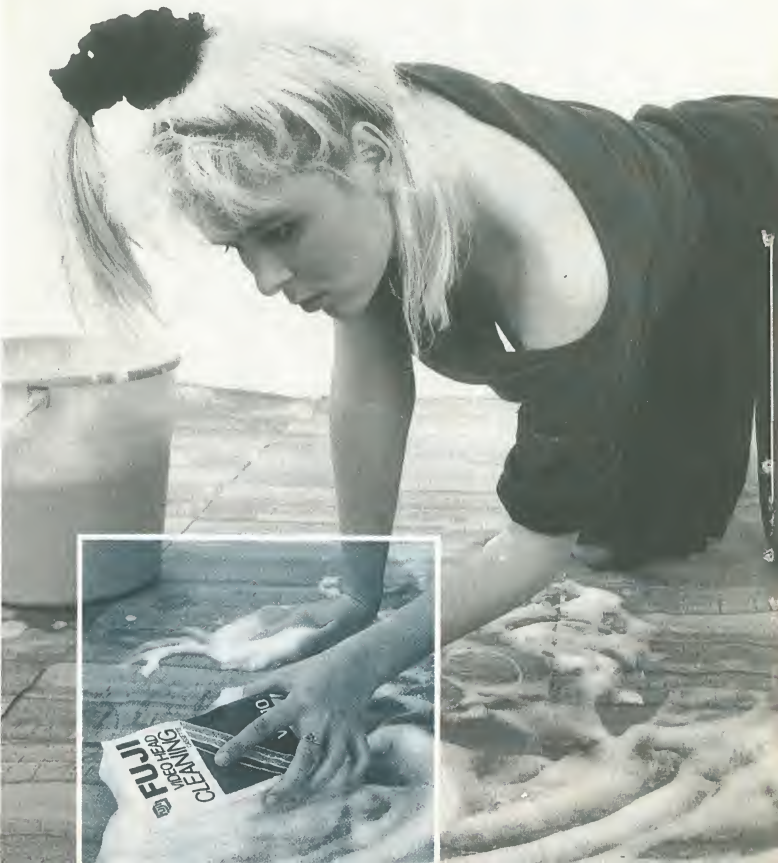
Ennek feloldására születtek olyan ötletek, hogy a szalagra képanyagot vagy szövetet kell tenni, így a hatást ellenőrizni lehet. A FUJI háromszor 10 másodpercet enged meg a tisztítás-

ra és azt javasolja „bölcs” mértéktartással, hogy ha a varázslat ennyi idő alatt sem járt eredménnyel, célszerű a készüléket szervizbe vinni. A Scotch lezesebbül intézi el a kérdést: „fejbart” tisztítási módszernek vallja a sajátját, és szerinte adig kell jártni a kazettát, míg az írás a képernyőn olvashatóvá nem válik. Ez pedig eltarthat egy ideig.

Akit a fentiek szorongással

töltöttek el, annak sem kell feladnia a reményt, hogy önmaga tisztítsa készülékét. A nedves tisztítókazettáknál a csiszolóda-si hatás teljesen elmarad és mégis új fényt kap a fej. Az egyik neve *Profi-Clean Techno-Tape* (HAMA), a másik gyapjúszalaggal és adagolórendszerrel működik (Bib). Mindkettő közös vonása, hogy tisztítófolyadékkal dolgozik. A Techno-szalag textilszövetnek látszik, melyre a ka-

TISZTÍTÁSUK VAGY NE?

Nedvesen
csinálja:
a Bib tisztító
a gyapjúszal-
agra
automatikus
adagolással
tisztítófolya-
dékot juttat
(VHS és
Video-8)

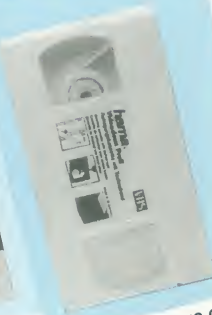
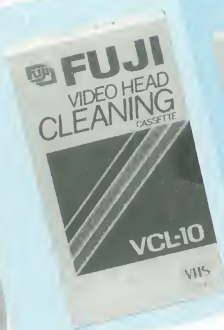
Nyomkereső:
a Trackmate
finom kefével,
textilhez
hasonló
szalaggal
és
tisztítófolyadék-
kal dolgozik

Száraz
párbeszéd:
a Scotch
tisztítókazetta
folyadék nélkül
tisztít,
de a folyamat
végét
a képernyőn
közli
(VHS és Beta)

Ápoló-set:
a kis Bib koffer
egy VHS nedves
tisztítókazettát,
egy antisztatizáló
folyadékot
tartalmaz
a tv-képernyő
tisztítására
és öntapadó címkét
kazettákra

Tiszta fej: Fuji
tisztítószalagok
léteznek VHS, Video-8
és Beta-rendszerűek is.
Csupán a Video-8 szalag
nem jelzi a száraz tisztítási
folyamat végét a képernyőn

Hama: a VHS és VHS-C
nedves tisztítókazetták
egy textilhez hasonló
anyaggal dolgoznak

zetta hátoldalán lévő nyílason „Profi tisztítófolyadékok” kell csepegtetni. Az „egy spriccelés elegendő” mottó négy-hat cseppet jelent. A gyártó kb. 15 másodperc időre kalkulálja azt, hogy a fej újra tiszta legyen. Ha nem, akkor lehet előlről kezdeni. Felvetődik a

kérdés, vajon mi olyan profi ezen?

A gyapjúszalagos variáns zárt rendszerrel dolgozik. A tisztítófolyadék a kazettaházban rejtőzik. Egy piros gombbal lehet a szalagot benedvesíteni. A folyadék, amennyire az illata után ez megítélhető, olyan, mint más tisztítófolyadékok, izopropilalkohol. Kétszer megnyomjuk a piros gombot, betesszük a kazet-

tát és tíz másodpercig lejátszszuk.

Ezután öt-tíz percig hagyjuk szellőzni a készüléket, amíg a folyadék elpárolog. Mindent egybevetve ez olyan eljárás, amely megkíméli a fejet a smirgliszteől és gyengéden bánt a készülékkel.

A nedves koncepció továbbfejlesztése az a tisztítókazetta, mely két finom kefével van felszerelve, „Techno-szalag”-gal rendelkezik és Trackmate-nek hívják. A kefék többek között a fejdobot is tisztítják és annak réseibe is elérnek,

mialatt a szalag óvatos módon a fejek tisztításán fáradozik.

Mivel azonban az egyes videokészülékek betöltési rendszere különböző, ezek a kazetták csak bizonyos készülékeknek alkalmazhatók. Amelyikhez nem, azokat felsorolják a doboz hátoldalán, és a mellékelt tájékoztató. Csak az a butaság, hogy ezek nem fedik egymást. Ennyit a nedvesekről.

Hátravan még a hagyományos módszer, a habanyagból készült tisztítópálcika vagy az alkoholos bőr, amit kézzel a fejhez kell tartani. Ami azonban az audiomagnóknál még megoldható, hogy hozzá lehet férni a fejhez, az a videomagnónál akár (egész) esetét betöltő program is lehet. Ehhez ugyanis szét is kell szedni a készüléket, ami fárasztó és nem is egészen veszélytelen. Ez utóbbi módszert sem ajánljuk nyugodt szívvel. Eltekintve attól, hogy minden készüléken rajta van a felirat, hogy a burkolat eltávolítása életveszélyes, a készülékben olyan árokat is okozhat a hozzá nem értő, melyet a szerviz az eredeti hiba elhárításának többszöröséért tud megjavítani, ha van alkatrésze és vállalja. Mit lehet hát tenni? Nem akarunk mindenkit elriasztani a tisztítókazettától, különösen ha módja van rá, hogy a viszonylag legmegfelelőbbet beszerezze, de tény, hogy a legmegfelelőbb megoldás a megfelelő minőségű szalag alkalmazása és mind a kazetták, mind a készülék szennyeződésektől való védelme.

Meddig nő a tévénézési idő?

1980-ban az Egyesült Államokban még nem volt igazán jelentős a kábeltélevízió elterjedése, napjainkra viszont már minden második átlagos háztartás vezetéken kapja a látnivalót. A nagyvárosokban az arány megközelíti a 70 százalékot. S az a kábeltévé többnyire sok új programot, igazán nem ritkaság, ha 30-40-et tesz elérhetővé. Többet tévéznek-e az emberek ilyen helyzetben?

Az amerikaiak szélsőségesen sokat tévéznek, kétszer-háromszor annyit, mint itt Európában bárhol. 1980-ban egy-egy háztartásban napi 6,5 órán át nézett műsort egy vagy több ember. (Nem szabad elfelejteni, hogy az amerikai feleségek nagy hányada nem dolgozik!) 1987-ben ez az átlagérték kerekén 7 órát tett ki. Másfélpár ki-

fejezve, a kábeles kínálat gyors bővülése ellenére alig egyetlen szalékkal nőtt évente a tévénézés ideje. (Egyébként a csak kábelesen hozzáférhető programok helyzete jóval látványosabban változott. 1980-ban a nézési időnek még csupán 3 százaléka jutott a vezetékes kínálatnak, 1987-ben viszont már 16 százalék.)

Érdekes módon igen hasonló eredményre jutott egy svájci piacutató cég, a Prognos AG előjelzése az európai jövő kilátásairól. Eszerint 2000-ig összesen mintegy 15 százalékkal lesz hosszabb a képernyők előtt töltött idő, a mostaninál – durván – napi 2,5 órához képest. Pedig akkorra Nyugat-Európában is elérheti a vezetékes televíziózás aránya a háztartások 50 százalékát.

A televízió Loch Ness-i szörnyei

Az 1950-es évek óta szinte kivétel nélkül minden elektronikai termék méretei szembeszökően összehasonlíthatók. Példáktól szükebbé válnak a télelérők. Jörszerűen csak egyetlen maradt meg napjainkig is *bárhány napnak* – a televíziós vevőkészülék. Egy-szerűen azért, mert a láthatóság legfontosabb alkotórésze, a képcsővel igen nehéz (s így drága) volna lecsinnyíteni.

Az elmúlt negyven évben a futólópusok és a fejlesztő laboratóriumok sajtófonókei kevés olyan innovációról beszéltek olyan sokat, mint a lapos, falra akasztható televízióról és a térhatású, háromdimenziós televízióképről. (Nemrég Norvégiából érkezett a hír, hogy egy mérnök egyedül rátalált a tökéletes térhatású tévéképe megoldására. Állítólag már vagy husz országban szabadalmaztatta is, csak még nagyon kevesen látják. Ugymond, az ipari kémkedés miatt kell ezt peccsét alatt őrizni a titkot.) A lapos képernyő és a térhatású tévé hovatovább az elektronika Loch Ness-i szörnyévé változott: mindenki tud róla, csak épp nem létezik. De mostanában mintha változna a helyzet.

Az amerikai MRS Technology cég (hallott már valaki erről a félvezetőgyártóról Massachusettsben?) bejelentette, hogy kidolgozott egy új eljárást, amelynek révén folyadékkristályos

rendszerű színes képernyőket lehet gyártani, *akár 35 cm átlójú is*. Az MRS Technology a gyártóberendezést is kifejlesztette, s bagatell 1,2 millió dollárért kínálja annak, aki óránként szeretne 35 (!) lapos képernyőt termelni.

A Japánból érkezett hír valahogy komolyabbnak tűnik. A felkelő nap országában a nagy hatalmú Külkereskedelmi és Ipari Minisztérium hozott létre közös vállalkozást 12 elektronikai céggel, együttesen mintegy 80 millió dolláros alapítókéval. A cél az, hogy 1995-ben megkezdjék a 100 cm átlójú, 10 cm vastag folyadékkristályos színes képernyők kísérleti gyártását.

Az amerikai és a japán hírből közös elem, hogy úgy 10 évre teszik a falra akasztható képernyők iránti kereslet kezdetét. Mármost a közemberek körében. A fejlesztés azonban nem e távoli, kockázatos piac kedvéért folyik már oly hosszú ideje. A számítógépgyártás, a repülőgépipar, s általában a katonai alkalmazások sokkalta biztonságosabb és jó ideje jóval nagyobb placcal a vonzór.

Azt nekünk sem árt, ha tudjuk, hogy úgy 2000 körül mivel lehet majd puskaszatni a szomszédokat, barátokat, ha lesz rá pénzünk. Mennyivel jobb is lesz nézni a tévét, ha a falon lóg, s nem a szoba sarkában terpeszkedik! Hát nem?!

SKY-takarodó

Az egységes nyugat-európai közönségmérés legújabb adatai szerint a Sky Channel nagyon kevesen nézik a német nyelvterületen és a franciául beszélők körében. A tévé-társaság ezért vissza akar vonulni Ausztria, Svájc és az NSZK, illetve Belgium és Franciaország kábeltélevíziós hálózataiból. (Ezeknek ugyanis a Sky fizet azért, hogy továbbítsák a műsoraikat.) A jövőben az „Egi Csatorna” programját főként a brit, a holland és a skandináv nézők igényeire fogják igazítani. Nekem nemcsak pénzük van a reklámozott áruk vásárlására, hanem értenek is angolul.

Mi lesz a Super Channellel?

1988 tavasza óta alig telt el hónap, hogy a nemzetközi sajtóajtó ne hozott volna újabb és újabb híreket a nem is olyan régen, 1986 végén alapított Super Channel súlyos pénzügyi nehézségeiről. Terveket szel-lyesztettek a Sky Channellel való egyesülésről, a lapos műsorpólitikai változásokról. (A Video Magazin legutóbb augusztusban adott hírt e fejleményekről.)

Október közepén aztán drámai fordulat következett be! A Super legnagyobb részvényese bejelentette, hogy 1 fontért (nem sálthiba, egy angol fontért) eladarsa kínálja a műhold-tévé társaságot, s minden ajánlatot elfogad, amely ennél nagyobb vételár tartalmaz. (Az angol üzleti gyakorlatban nem újdonság az efféle ajánlat. Nem árt figyelembe venni, hogy a vásárló nemcsak a társaságot, hanem teljes adósságát is magáévá teszi az ajánlatot követő árverés megnyerésével.)

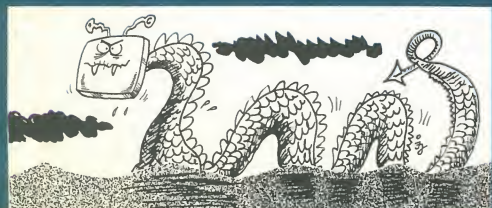
Ha még így sem sikerül új finanszírozókra találni, a Super Channel össze fog omlani. Magyarán: megszűnik!

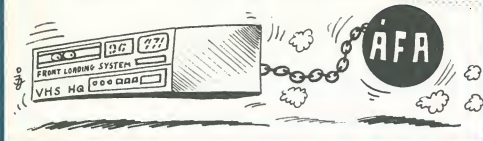
November közepén a helyzet úgy nézett ki, hogy ez következik be, hiszen a legvalószínűbb üz-

letkötésnek az angol ITN-nek való eladás ígérkezett. (A magyarul) „Független Televíziós Hírek” társaság a szórakoztató program helyett egy napi 18 órás hírcsatornát szándékozott kínálni egész Európának.

Az égi műsorok magyar nézői nem szerencsésére, a 18 órás hírcsatornából semmi sem lesz. Legálább is erőltetődött a Super Channel kedvelői tavaly december végén a SuperText. A műholdas műsor új tulajdonosa ugyanis nem az angol ITN lett, hanem egy olasz televíziós társaság, amely nem tervez olyan radikális változásokat, mint amilyenekről korábban hallottunk. Az olaszok is változtatni kívánnak a megszokott műsor-szerkezeten, ám azzal a szándékkal, hogy programjaik kielégítsék az átlagos európai néző igényeit. Növekszik a hírességállítások száma, de úgy, hogy az senki számára ne legyen farszort. A sportműsorok sugárzása ideje is bővül, új filmsorozatok, vetélkedők indulnak, s nem maradnak el a sokak által kedvelt zenés videoklippek sem.

Nem kell tehát félnünk az angolul nem tudó magyar nézőknek sem, a Super Channel műsora továbbra is nézhető lesz.

Parabolaláz

Egy nap a kapunk alatt megjelent a falon egy kézzel írott, fénymásolt felhívás, a következő szöveggel: „Parabolaantennaközösséget szervezünk a Csánády u., Kresz Géza u., Victor Hugo u. és a Visegrádi u. által határolt térségben, ami annál olcsóbb, minél több az igénylő. Jelenkeztes: (név, cím, telefon)”. Ennyit! Arról, hogy mit is kínálnának, hogy melyik cég építené ki a rendszert, egyetlen szót sem közöltek.

Nem sokkal később becsöngett hozzám a szomszédasszony. Derék, becsületes, kedves, okos nő, úgy 50 és 60 között. Idegen nyelven nem beszél, de

ez miért lenne baj? Kérdése csak ennyit volt: mi a különbség a parabolaantenna és a kábeltelevízió között? (Ez volt a harmadik eset, amikor elmondta, hogy ő szeretné nézni a Sky Channel műsorait.)

Hamarosan (néhány nap múlva) kiderült, hogy a kerületi tanács is ügyködik valamilyen, állítólag egy lokális tévéprogram létrehozásán fáradozik. S nem tudok arról, hogy bármiféleképp tisztázták volna, kinek mire lenne szüksége és mennyit lenne hajlandó fizetni a megvalósulásáért.

Micsoda láz! Allig egy éve, hogy felhúzták a politikai so-

rompolt a műholdas televízióműsorok vétele előtt, s a legóvatosabban becslések szerint ma már jóval százezer felett van a legalább egy műholdas programmal ellátott háztartások száma az országban. Az emberek fizetnek azért, amiről igazán nem tudhatnak sokat, vagy éppen semmit sem előzetesen. Most fizetnek, amikor napról napra nehezebb az életük. Olyasmért, amit nem értenek – nem sok a (minimum) mintegy 2500 Ft, vagy akár jóval több is.

Micsoda várakozások! És micsoda kielégítetlen igények! S ha valaki kétkedne benne, hogy hatalmas kielégítetlen igények húzódnak meg a felszín alatt, az jobban tesz, ha odafigyel a Danubius Rádió türeményes sikerére, akár német, akár magyar műsorszolgáltatásban. A hamburgerei műintézményektől a presszókhoz a szörzők mindenütt a Danubius szől. Keves szöveg, sok zene. Olyan gondozó zene. Tulajdonképpen ugyanaz a fajta, mint amit a Sky Channel kínál képes változtatban. Ugyanaz a fajta, aminek kedvéért az oszti-

rák határon naponta több ezer videokészülék jött át turistaimportban 1988 nagyobbik részében.

S micsoda balfogás az adózatásban! 25 százalék ÁFA a videoforgalmazásról. Aki szórakozni akar, fizesse meg! Igen? Adólogika szerint ez helyénvaló. De hát csak ez az egyetlen észszerűség, ami manapság érvényesülhet?

Ahogy elnézem az újságok, mozijegyek, könyvek árát – hogy másképp ne is beszéljek –, mi sem természetesebb, mint a parabolaaláz, a videimport. Az is szeretné megmutatni, hogy jutott egy kicsit előbbre, akinek nem hogy Daihatsura, Mercedese sem telik, de még egy vasárnapi vendéglő előébre sem. Az is szeretné egy kicsit elfeledkezni, elmenekülni, aki nem akar szeszszel vizgasztalódni. A parabolaantenna, a Sky Channel nem is olyan hosszú távon bizony olcsóbb, mint a vodka. S hogy nem is nézik olyan sokat? A választási lehetőség illúziója azért megmarad. A képernyő előtt.

Jakab Zoltán

James Bond és Rambo Moszkvában

Ugyan ki lepődne meg azon, hogy James Bond már jó ideje besurrant a szovjet fővárosba, akárcsak Rambo – titokban, engedély nélkül –, videokazettán. A tiltott gyümölcschöz ma még viszonylag kevesen férhetnek hozzá, hiszen a legoptimistább becslések szerint is csak 300 ezer videokészülék van az egész hatalmas országban.

Az viszont igencsak megfoghatónak lenne, ha állami tulajdonú mozikban, nyilvánosan is látszanának a két legismertebb szovjetellenes amerikai filmsorozatát. Megeshet, hogy még ezt is megérjük!

Ez világlik ki abból a beszélgetésből, amelyet az angol *TV World* munkatársa folytatott Oleg Uralovval, aki a Szovjet Állami Filmbizottság (Goszkinó) elnökhelyettese és egyben a nemrég létrehozott Videofilm vállalat vezérigazgatója is. Uralov szerint nem sok értelme van a nyugati filmek cenzúrázásának, ha a fetelepiacban amúgy is elérhetőek.

A Videofilm legfontosabb terve azonban nem a James Bond-filmek forgalmazása, hanem 3000 videomozi létre-

hozása 1990 végéig. A legfeljebb száz néző befogadására alkalmas mozikat nagyvárosokban nyitják meg. Vidékre videobusok juttatnák el az új kínálatot, a távolsági vonatokhoz pedig videokocsikat fog-nak csatlakoztatni.

Más jel is vannak az idők változásának. Egy linn cég már az elmúlt nyáron megnyitotta Tallinnban, Észtország fővárosában első, saját üzemeltetésű videomoziját, s továbbiakat is épít Moszkvában és Leningrádban. Októberben pedig az amerikai filmpexportörök egyesületé költött szerződést a Goszkinóval, amely többek között szovjet mozik bérbevételeit is lehetővé teszi amerikai filmek bemutatása végett.

Október második felében sugározták először a Moszkvai Televízió második programjában a *Haladás, információ, reklám* című 45 perces műsort. Ebben az az érdekes, hogy kizárólag nyugati cégek reklámjaiból áll. Persze nem fogyasztási cikkeket, hanem korszerű termelőeszközöket, eljárásokat hirdetnek a kélhetlentől látható adásban. A műsor a Publitalia nevű olasz reklámügynökség közreműködésével készült.

Legújabb pedig a Moszkvai Rádió külföldi irányuló, rövidhullámú adásaiban is lehet reklámidőt bérelni. A Moszkvai Rádió naponta 230 órnyi műsort sugároz külföldre 63 nyelven.

Videokölcsönzés műholdról

Az Egyesült Államokban van vagy 10–15 millió olyan háztartás, amely soha nem kapcsolhatja majd semmiféle kábelrendszerekhez, mert olyan településekre tartoznak, amelyek túlságosan távol esnek mindenütt. Például a földi teleadók jó minőségű vételének körzetétől, vagy a legközelebbi (nyereséges) videokölcsönzőtől is. Az ilyen háztartások közül már vagy 2 millió vásárolt magának műholdvevő parabolaantennát.

Ezt a piacot akarja kiaknázni a Televizion Video Network (TVN) nevű cég, műholdas kábelrendszer. Az AT&T társaságtól bérbe vette a Telstar 303 távközlési szatellit 17 transzponderrel, amiből tízet arra használ, hogy a videokölcsönzők mindenkoros toplistájának első 10 filmjét folyamatosan sugározza. (A többi transzponder a TVN saját tévéprogramját továbbítja.)

Ha már megvan a parabolaantenna, a rendszerhez való csatlakozásnak két feltétele van. Az egyik a havi 30 dolláros előfizetési díj, a másik pedig az, hogy legyen a lakásban telefon. Az utóbbit nem okozhat gondot, mert telefon ott is van, ahova a földi televízióhozot már nem érdemes kiterjeszteni.) Az

előfizető egy telefonszám felhívásával közvetlenül, automatikusan rendeli meg a látni kívánt filmet, amely azonnal/megjelenik a képernyőjén. A telefonhívás természetesen a TVN rendszer központi számítógépéhez fut be, amely ellenőrzi, hogy tényleg előfizetői származik-e a rendelés, illetve elkényvel a filmenként 4 dolláros külön díjtartozást.

A TVN kidolgozott egy újfajta képértékelési rendszert is, hogy illetékelenek ne nézhessék az adásokat. (A dekódér arra benne van az előfizetési díjban.) A műholdas videokölcsönzés 1989 tavaszán indul. Kérdés, meddig tart az új rejtjelzési rendszer megjelése.

Műholdhelyünk már van!

A múlt év végén terjedt el a hír: majd az első magyar nemzeti távközlési műhold. A hír igaz, van már helyünk a világűrben.

800 megahertznyi frekvenciasáv-szélességet kapott a 4,5–13,25 gigahertz között, s itt nyílik mód a Föld-műhold, műhold-Föld adásvételre.

A távközlési műhold sok funkciója mellett lehetőséget

ad a televíziós műsorok szétosztására is, vagyis az adóhoz, a közösségi kábelekre a jel nem a földi mikrohullámú láncra jut el, hanem a műholdon keresztül. A műhold segítségével és megfelelő földi infrastruktúrával megoldható az adatátvitel (telex, távirat, telefax stb.), a rádiójelek szétosztása, a telefon. Dr. Hegyi Gábor, a Magyar Posta szakmérnöke szerint azonban egy

Már a hetvenes évek elején állást foglalt az ENSZ szakosított intézménye, az ITU (Nemzetközi Távközlési Egyesület), hogy a frekvenciasávok és a geostacionárius pálya az egész emberiség természeti kincseinek számítanak, melyek csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésünkre. Ezért úgy kell felosztani, hogy a nemzetek, területi nagyságuk figyelembevételével, de mégis egyenlő arányban részesüljenek belőle, s ne pusztán egy adott ország technikai, gazdasági fejlettsége döntson – az elsőbbség jogán –, ki, miként részesedik a világűr kínálta lehetőségekből.

Az ITU egésze alatt tavaly ősszel hat héten át Genfben ülésezett a WARC-ORB '88 rádió-világértekezlet, amelynek fő feladata az volt, hogy kijelölje a nemzeti távközlési műholdak orbitális pozícióit és frekvenciáit. A geostacionárius (a Földhöz képest álló) műholdpálya 36 ezer kilométer magasságban, az egyenlítő síkjában van, s előnye, hogy az ide felbocsátott és a Földdel együtt forgó műholdakkal a Föld felszínén egy állandó ponton lévő adóval és vevővel lehet folyamatosan, a nap huszonegy órájában tartani a kapcsolatot. Elvileg ez a pálya telíthető, emiatt volt szükség felosztásra.

A szakemberek szerint a leendő magyar távközlési műhold kiváló helyet kapott, viszonylag „közel” hazánk területéhez: a nyugati hosszúság 6,6 fokán, az Atlanti-óceán fölött. A hold Magyarországról 30 fokban magassági szög alatt lesz látható, s jelei 0,8 fokos környalábon foghatók majd. Minden ország egységesen

ilyen műhold elkészítésére (elkészíttetésére) és fellövésére, az ország méretei miatt és erőforrásai híján ebben az évezredben már biztosan nem kerül sor.

A rádió-világterkezetlen nemcsak a nemzeti távközlési műholdak helyéről döntöttek, hanem a közvetlen műsorszóró műholdak (DBS-ek) programtápláló, vagyis felmenő ági frekvenciáiról is. 1977-ben, a WARC 77 ülészakán ugyanis már kijelölték az országok DBS-einek pozícióját, a csatornákat és a nemzeti nyálbákat. Ennek megfelelően Magyarország DBS-ének a nyugati hosszúság 1 fokán van a helye 0,6×0,92 fokban nyálbával. A magyar DBS-nek öt csatornya lehet, amelyek a 11,7–12,5 gigahertz frekvenciasávban működhetnek. Egy

csatornán egyébként egy zsinet televíziós-műsor-jel, MAC-rendszerben egy vagy több kisérső hang, jel, vagy rádióműsor sugárzása történhet. A DBS-ről a jelek nem egy szétosztó rendszerbe, hanem közvetlenül az előfizetőkhoz kerülhetnek – feltéve, hogy a jelek fogadására megfelelő vevőrendszer áll rendelkezésre.

Dr. Hegyi Gábor úgy véli, az első magyar DBS-re kevesebbet kell várniuk, mint a távközlési műhold felbocsátására. Igaz, ennek fejlesztése, pályára állítása is milliárdokba kerül, de a KGST-országok tervei között már a kilencvenes évek elejére szerepel közvetlen műsorszóró műholdak szovjet fejlesztése, gyártása és fellövése. Ezek a DBS-ek háromcsatornásak lesz-

nek. Egy-egy csatornát kap Magyarország, Románia és Bulgária, illetve Csehszlovákia, az NDK és Lengyelország. Mindez azért lehetséges, mert a távközlési műholdakkal ellentétben a DBS-eknél a földrajzi közelséget vették figyelembe és a szomszédos országok nem egymástól teljesen eltérő, hanem közös műholdpozíciókat kaptak, más-más sugárnyalábbal.

Mivel a földi rádió- és televízióműsor-szórás csatornáit telítettek, új nemzeti tv-, rádióműsorok indítására már csak az égi csatornák megnyitásával lenne mód. Ma még azonban élénk földi vita zajlik idehaza arról, vajon a nemzeti egyes műsor kerüljön-e a világűrbe, ahonnan a vétel elsősorban a határokon túl élő magyarok számára válhat ki-

fogástalanná (ha meg tudják vásárolni és ha egyáltalán engedélyezik számukra az ehhez szükséges berendezéseket), vagy induljon meg a Magyar Televízió önálló harmadik, égi programja. A tervek szerint a Szovjetunió a tagországoktól nem a DBS fejlesztésének, megépítésének és fellövésének költségét kéri el, hanem bérleti díjat kérne a DBS nyújtotta szolgáltatásért, mely összeg minden bizonyítvánnyal körülbélül akkora lenne, mint amennyit a nyugat-európai DBS-ek tulajdonosai számitának fel. Mai információk szerint az ASTRA és a TDF-1 műholdak tulajdonosai egy esztendőre csatornánként 40 illetve 130 millió francia frankot kérnének.

Falus Tamás

Kábelüggy gondolatok

Tavaly ősszel kezdtük el sorozatunkat, mely a hazai helyi (városi, kábel) televíziós stúdiókat mutatja be. Egyebek mellett azt, miként élnek e műhelyek a videotechnika nyújtotta lehetőségekkel. Nyíregyháza, Hódmezővásárhely és Szeged bemutatkozása után ezúttal egy olyan átfogó írásnak adunk helyet, amely szélesebb összefüggéseiben értelmezi a helyi televíziós közösségek helyét, szerepét, a videót, mely fontos eszköze lehet a hazai változásoknak is.

Számon lehet-e kérni a halászháló, miért van kis fogás? Amikor a kábeltelevíziósárról gondolkodunk, soroljuk az eredményeket, az impozáns számokat (érdekes: ilyenkor is a hencsög halász egyre növekvő zsákmánya jut eszembe), még ott tartunk: új, a szebbnél is szebb hálónk van. Nem vitás persze, háló nélkül nincs halászat és nincs fogás, mint ahogy azzal sem lehet vitakozni: a tömegkommunikáció hálójának az elmúlt évtizedek során keletkezett lyukait – többek között – kábeltelevízióval lehet feltölteni, vagy szöveget sürűbő tenni. De mi a fogás, a zsákmány, az eredmény? Teljesültek-e az elvárások, egyáltalán ki mit várt és vár az új médiától?

A sztereotip elvárások: a szocialista demokrácia tájékoztatási rendszerének reformja, nyilvánosság és „fokozat”, hiteles gyors és pontos tájékoztatás, konstruktív kritika; a helyi információk felértékelődése, védekezése „a fellazításál” szemben, audiovizuális tanulási folyamatok beindulása stb. Az szlogenek ismerősök, igazságukhoz nem is fér kétség. Ami hiányzik az egész szemléletből: tömegtájékoztatás helyett egy társadalmi (mérető) kommunikációs rendszerben való gondolkodás. Ez a hiány igaz a tájékoztatáspolitikai döntéshozóra, az újságíró szakmára – beleértve a kábeltelevíziós műsorkészítőket is –, de a publikumra is. Ha valahol tetten lehet érn a sztalizmus azon hagyományát, amit még elméletben sem sikerült tisztoz-

tázní, nem hogy a gyakorlatban meghaladni, akkor az a tömegkommunikáció, az információkkal való hatalmi játszadozás világla!

Persze attól, az elméletben nem fogalmazódott meg (nálunk) egy új tömegkommunikáció igénye és alapvető elvei, attól még – inverz módon – ezek az elvek a gyakorlatban hatnak: hiányukkal! Személyek, csoportok, mozgalmak távolattartása a tömegkommunikációtól, „embargók”, letiltott műsorvezetők jelentik a jéghegycsúcsat.

Es a kommunikáció társadalom? Embrionális. Indulnak videomagazinok, számítógépes „lemezűságot” küldözgetnek egymásnak intézmények. Kis stúdiók műsorokat cserélnek. Lakóközösségek közös moziestímeteket tartanak vidékő a házi antennarendszeren, s egyre-másra jelennek meg a saját fűszághíreik is, mind több és több CB csatorna szór hasznos információkat. Jövedelemadóról vagy egyéb hűbba vágo problémákról – másként, másképpen, mint ahogy az állami médiumok teszik. Terjed a szamizdat és a feketevideo. A folyamat megállíthatatlan: az új technikák, illetve médiumok jellegüknek fogva rombolják a hagyományos hatalmi irányítást, kizsájtásti technikát. Csakhogy tartalmi vonatkozásban, nem az eszköz jellege az elsődlegesen meghatározó, hanem a társadalmi környezet (rendszer), illetve a használatba vétel mikéntje, a használó akaratja és lehetőségei. S itt kanyarodom vissza a kábeltelevízióhoz. Nem

vitás: új, hiánypótló. De találkozt-e az eszköz elkötelezett használóival? Indukált-e többszörű társadalmi kommunikációt és mozgást – legalább az adott lehetőségek keretei között? Akart-e, mert-e? Az eddigi tapasztalatok alapján és a kezdő hasonlatnál maradvra (ma) azt mondhatjuk: szép a hálónk, meglehetősen nagy is, a fogás azonban fél fogunkra sem elég.

Eltekintve néhány egymástól elszigetelt város egy-két műsorkísérletétől, a helyi televíziózás csak azt teljesítette, ami kézenfekvő irányítónak, műsorkészítőnek és nézőnek. 1982-es indulásától (pécsi kísérlet) 1988 tavaszáig a helyi (kábel) televíziózás „polgár”-jogot nyert, betagozódott, konformmá vált. Sőt gazdaságilag is technikai értelemben is a mai magyar lehetőségek maximumát nyújtja. Ha ez igaz, akkor megérte-e és megéri-e az alapítás és az üzemeltetés? Természetesen igen! (Eltekintve attól a meddő vitához vezető szemponttól, miszerint egy helyi újság vagy sugárzó rádió esetleg gazdaságosabban és hatékonyabban lehetne bizonyos helyeken üzemeltetni. Ezek ugyanis egymást nem kizáró, hanem inkább egymást erősítő, egymás mellett létező eszközök – máshol.) A helyi televíziók a tömegkommunikáció belüli változások első fészkeinek számíthatnak, s követni fogják majd a többiek. S már tulajdonképpen pusztá létükkel bizonyítják a továbbélés szükségességét.

Hogyan tovább, ha lépni kell –

ez igazat tulajdonképpen mindenkit – a kábeltelevíziózást jóval meghaladó, nagyobb kérdések esetében is. A legfontosabb és legdöntőbb aspektus természetesen a nemzeti-társadalmi kibontakozási program kimenetele, a különböző lehetséges variációk bekövetkezése. A helyi tájékoztatást már semmilyen fordulat, negatív jelenlét, szükség nem tudja visszaalattatni Csicserőzsika-álmába, de szerepét, értékét, funkcióját nagyon is befolyásolja a mindenkori ideológiai és politikai kurzus.

A kibontakozási programon belül alapvető a gazdaság újraéledése. Ez pedig csak akkor mehet végbe, ha a demokratizálás ezt az alapvető szférát (is) áthatja. Ebben az esetben a gazdaságkodás nyilvánossága felértékelési piacképesítéssel teszi a gazdasági információkat, gazdasági értelemben vett nyilvánosságot; az információk (piaci) értéket nyernek, piacon cserélnek gazdát – létrejöhet az, amit a fejlett országokban információgazdaságnak neveznek. Az információhordozók is felértékelődhetnek, bekövetkezhet egy infrastruktúra-bővülés, a kábeltelevíziózás végre gazdasági alapokra kerülhet. Az eddigiek-től eltérően és a közhasználatnál szemben kábeltelevíziózás az a helyi műsorral jóval szélesebb értelmezést értek (lásd integrált szolgáltatású interaktív hálózat).

Ugyanennek a társadalmi kibontakozásnak egy másik rész-folyamata az állampolgárok öntevékenységének, szabad (és nemcsak politikamentes) szerveződésének, tevékenységének szélesebb körű elterjedése. Ez olyan társadalmi információ-tartalmat, sokszínű kommunikációt szül, ami szükségszerűen az új médiákban – így a helyi vagy inkább közösségi – televíziózásban találja meg egyik kommunikációs eszközét. Természetesen a nemzeti és a nemzetközi tömegkommunikációs stratégia is jelentős változások előtt áll a sikeres kibontakozási folyamatban.

Ami viszont bizonyos, az a technikai eszközök fejlődése. Speciálisan a televíziózás olyan mértékben és ütemben ült meg, amilyen esetben is csak a Magyar Televízió tud követni az országban. Másrésről viszont az amatőr videózás elérheti azt a szintet, ami eddig professzionálisnak számított. Ez – bízza a MTV műszaki megújulásában – olyan fejlődést jelöl ki, aminek keretében a technika nyitottsága és hozzáférhetősége a helyi és közösségi televíziózás demokratizálódását segíti, míg a nemzeti televíziózás talán már nemcsak kapacitáshiányból használja az alulról jövő információkat, hanem (miközben műszakilag újjáéled) nem kell nagy engedményeket tennie a műszaki nyitottság érdekében.

E jövővizlátat optimista. Talán azért, mert a stagnálás elénk vezető képével nem is érdemes dolgozni.

Kálmán András

Francia videoforradalom Budapesten

A rendezvénynek már volt előzménye, ha a *Hétköznapi párbeszédet* annak lehet nevezni. Alig múlt egy éve, hogy 1987 októberében sor került erre a kísérletre, amely csak nevében volt hétköznapi, hiszen a maga nemében végül is egyedülálló az a szimultán képkalkotás, aminek során francia és magyar művészek négy napot át a telefon segítségével számítógépen készült képeket cserélték ki egymás között. Valószínűleg ennek a furcsa keleti-nyugati párbeszédnek a sikere is hozzájárult ahhoz, hogy a múlt év végén Budapesten volt látható a világon először az a nagyszabású kiállítás, amely az *Új művészeti médiumok; a francia vizuális kultúra egy évtizede* címet viselte.

Az összeállítás támogatói között két francia minisztérium (Kulturális és tömegkommunikációs, illetve a külügyi) nevével is találkozhattunk – ez érzékletesen jelzi,

Plus, majd a többi tévécsatorna, az állami Antenne 2, a TF1 vagy az FR3 műsoraiba, miközben az új videó formanyelv nemcsak így, de a reklámok, a főcímek, a stúdiórendezés teljes modernizálásának képében is elérte a francia televíziózást.

egyedi hangulat, a koncentrált ritmus megteremtésére összpontosul. Elektronikus ötleteket, rajz- vagy szövegkompozíciókat, barokkosan dúsz álomvilágot egyaránt láthatunk, például a fekete fenomén, Grace Jones klipjeiben, vagy a Kodachrome reklámfilmjeiben. (Ezek közül talán csak a két legszerényebb az, amely a Fotex jövőtalálkozó Magyar Televízió műsorában is előfordul.)

Az áttörések eredményeképpen a videósok, filmek azokat a nagy állami intézményeket is meghódították, ahol színes számítógépekhez, többkamerás vagy olyan új felvevőkhöz is hozzájuthatnak, mint például a Graph 9, a Harry vagy a Paint Box. E két utóbbi egyébként már Kiki Picasso saját stúdiójában is fellelhető, ami némelyik szűzalkotó anyagi sikerét is sejtetni enged.

A videoforradalom egyelőre csak a mozik tájéktól kerül el. Budapesten egyedül az Iris és a Wonder produkciói, Jean Marie Madeddu és Yann Piquet rövid videósburájait mutatják be. Fergetegsek, történet nincs, csak helyzetek és tömény humor. A páros nemrég kezdett hozzá első nagyjátékfilmjének forgatásához.

milyen fontosságot tulajdonítanak Európa azon részében a video terjedésének. A Műcsarnokban ugyanis kiállítottak festményeket és tipográfiai munkákat is, de a legnagyobb érdeklődésre természetesen a videoalkotások számítottak. Hat monitor és egy kivetítő ottonta a filmeket, és nem is a program összejeje lárasztotta el a nézőket, inkább az a fantasztikus sűrűség, amivel a képítőket és információk záporoztak rájuk. Ezek a francia videoalkotások már régén túljutottak az amatőrizmusz diszkrét báján, ellenkezőleg: magabiztosak és diadalmasak. A legismertebb alkotók – és ebbe az összeállításba az ő munkáikat válogatták össze – a televízió jövőtől már országos ismertségnek örvendhetnek. Eppen 1988 volt annak az éve, hogy Marc Caro, Larry Flash, Michel Jaffrennou, Kiki Picasso vagy Jerome Lefdup kisfilmjei tömegesen kerültek be a Canal

Ez az áttörés a kisfilm formának köszönhető. Szükség van rájuk, hogy kitöltsék a nagy műsorok hézagait, és mivel egy néhány perces klipben vagy hirdetésben nincs mód teljes történetének elmesélésére, az egész egy telített pillanat: minden energia a saját,

Ebből a bőségből a látogató csak kiszédelni tudott. Az ilyenkor szokásos kérdés pedig csak az intenzív hatás múltával kezdett

ágaskodni benne: hol vagyunk mi ettől?

T. T.

Meztelen ököi

A MOKÉP videotéka kínálatában szereplő műsorokból továbbra is a szórakoztató jellegű filmek a keresettebbek. A vígjátékok iránti kereslet ez ideig kielégítetlen, népszerűségük azonban töretlen (Az én kis falum, Kellemes húsvéti ünnepeket, Rendőrnő, Ász). Két színész valamennyi filmje e műfajban az abszolút sikerlistán vezet helyen áll, Bud Spencer és Louis de Funes a csendőrsorozat minden darabjával. Nem kevésbé népszerűek az akciófilmek, élén a *Szemét szemért* című film Chuck Norris főszereplésével. A Bruce Lee-filmek immár klasszikussá váltak, de sikert aratott Jackie Chan a *Rendőrsztorival* a *Marco Polo* karateföldolgozása: s a *Halálós anyagok*, melyben lányok karatéznak, valamint a *Meztelen ököi* Manson-produkció.

A legnagyobb áttörést 1988-ban minden bizonnyal azok a filmek hozták, melyek osztatlan sikert aratnak még az idén is. John Carpenter két filmje (*Köd*, *Menekülés New Yorkból*), Arnold Schwarzenegger főszereplésével a *Conan, a barbár*, Kris Kristofferson és Treat Williams főze-

relésével a *Gyulladás* és végül három sci-fi (*Dűne*, *Ébredés*, *Legenda*).

Az 1989. évi műsorösszetétel megválasztása jelentősen befolyásolhatja a forgalmazás és elsősorban a MOKÉP Videotéka eredményességét, fejlődését. A műsorválaszték kialakításának, bővítésének szempontjai az igényeknek megfelelően a kizárólag videón megjelenő tökések – elsősorban szórakoztató – filmek részarányának növelése.

A szocialista műsorok válogatása során az értékes, klasszikus alkotások fokozatos bemutatása, valamint a viszonylagos piaci igényeket kielégítő mese- és kalandfilmek megjelenése várható.

A magyar filmek bemutatási szempontjai között a teljes rendezői életmű és új filmek kiadása, repertoár szélesítése is szerepel. Míg 1988 december végén mintegy 1200 műsor volt kölcsönözhető, ez év végén az érdeklődők várhatóan több mint 1500 különféle műsor közül válogathatnak polcáiról.

SIKERLISTA

A Mokép Videotéka legsikeresebb filmjei:

(Vl., Majakovszkij u. 40.)

Gyulladás (amerikai kalandfilm). R.: Bill Tannen
Dűne (angol sci-fi). R.: David Lynch

Conan, a barbár (amerikai kalandfilm). R.: John Milius

Piedone Afrikában (olasz kalandfilm). R.: Steno

Legenda (amerikai sci-fi). R.: Ridley Scott

Kellemes húsvéti ünnepeket (francia vígjáték). R.: Georges Lautner

Piedone Egyiptomban (olasz kalandfilm). R.: Steno

Menekülés New Yorkból (amerikai sci-fi). R.: John Carpenter

Köd (amerikai sci-fi). R.: John Carpenter

Meztelen ököi (amerikai akciófilm). R.: Cirion Santiago

Szemét szemért (amerikai bűnügyi film). R.: Steve Carver

Halálós kettős (hongkongi akciófilm). R.: Chang Chen

Fehér telefonok (olasz filmvígjáték). R.: Steve Carver

Asterix 12 próbája (francia rajzfilm). R.: Albert Uderzo-René Goscinny

Rendőrsztori (hongkongi akciófilm). R.: Jackie Chan

Ébredés (angol kalandfilm). R.: Mike Newell

Halálós erő (amerikai bűnügyi film). R.: Paul Aaron

Nőszemély (francia bűnügyi film). R.: Christine Pascal

Diploma előtt (amerikai filmkomédia). R.: Mike Nichols

Éjtékor indul újtára a gyönyör (olasz filmvígjáték). R.: Marcello Fondato

Videózni VAGY politizálni?

Beszélgetés Zöldi László filmkritikussal, az ÉS főszerkesztő-helyettesével

A Magyar Televízió elnöke színvonalas munkájáért nemrégiben Nívódíjjal részesítette a *Video-világ* című műsor alkotóárdáját. Az éppen egy esztendője útjára indult adássorozat ma már havonta harmincöt perces, és januártól minden hónap utolsó szombat délutánján már az MTV-t is programjának műsorfolyamába illeszkedik bele. Kopper Judit szerkesztő, Solyom András és Mész Árpád rendezővel együtt változtatniul valjára: addásk nem csupán, s nem elsősorban a képmagnotulajdonosok számára készülnek, hanem minden érdeklődőnek, hiszen az új technikai eszközök egyben új kifejezési mód is született, s napjainkban a videokultúra is már életünk részévé vált. Az alkotók pedig éppen e kultúra megismertetését, terjesztését tekintik feladatuknak.

Idén is változatlan marad a Video-világ tematikája. Egy-egy műsorban húsz-huszonöt percbe továbbra is egyetlen témakör dolgoz fel a stáb. Így részletesen esik majd szó például a video és a politika kapcsolatáról, a video és az építészet, tudomány, színház, vagy az élményszerzésről. Ezen kívül a szerkesztő szeretné megismertetni a nézőkkel, hogy és miként élnek külföldön a video nyújtotta lehetőségekkel. Az idei konkrét elképzelések között Lengyelország és Svédországbemutatója szerepel. Az adás utolsó tíz, tizenöt percében info felcím alatt tovább fut a rendszeres híradás az aktuális hazai és külföldi videós eseményekről, amatőr mozgalmakról, fesztiválokról, kiadványokról, technikai újdonságokról. Új rovat viszont a Hírvadász, amelyben a szerkesztő szeretné levetíteni azokat az amatőr felvételeket, amelyeket a nézők küldenek be, s amelyek sokak számára izgalmas helyi eseményekről, történetekről dokumentum értékű felvételekkel számolnak be. Kopper Judit fontosnak tartja, hogy a Televízió foglalkozzon az ország amatőr videóival, akik a kevés pénz ellenére is tehetséges munkákkal jelentkezhettek. Így egy technikai leggyémből minőségű felvételt is lehet tartalmazni, színvonalas, amelynek bemutatását a Video-világ felvállalja. A tervek szerint a Szerkesztőség minden hónapban egy délután a Selyemgombolyítóban (Közművelődési Intézet, Budapest 11., Miklós tér 1.) várja majd felvételeket az amatőröket, akik, ha munkájukat arra érdemesnek tartották, helyben megvárhatják, míg kazettájukat átjuttassák.

A stáb figyelemmel kíséri a hazai amatőr film- és videofesztiválok eseményeit, és igyekszik jelen lenni nagyobb nemzetközi videofesztiválokon is. Részen tudósítóként, részben aktív résztvevőként, a Video-világ műsorával. Külföldön egyébként már így is némi irigység övezi a kis létszámú magyar alkotóárdát, mivel a nagyjábólban kevés állami csatornán jut havonta harmincöt perc adásidő a videóra.

F. T.

– A videóról az embernek rögtön a hagyományos videós műfajok jutnak az eszébe. Manapság azonban egyre sűrűbben tűnnek föl új videós témák, többek között politikai tárgyú filmek. Nyilván régebben is készültek ilyenek, de most egyre inkább a figyelem középpontjába kerülnek.

– Hadd mondjak valamit általában a magyarországi filmforgalmazásról, remélem, nem térek el túlságosan a videós témájától.

Nemrégiben láttam külföldön Stanley Kubrick *Full Metal Jacket* című filmjét, amely a vietnami háborúról szól. Nem mondanám, hogy ez Kubrick legjobb filmje, mindenesetre feltűnően reális értékelést ad a vietnami háborúról. A filmet Magyarországon nem mutatták be, és a jóég tudja, bemutatják-e egyáltalán. Hasonló a helyzet Oliver Stone *Salvador* című filmjével, amely egy liberális amerikai újságíró közép-amerikai útjáról és eszményeivel való szembekerüléséről szól. Stone-t Magyarországon a többszörös Oscar-díjas *Platoon* (A szakasz), egy szintén Vietnám-témájú film rendezőjeként ismerhettük meg, ezt a korábban készült és legalább annyira haladó szemléletű filmjét azonban nem mutatták be nálunk. Finoman igyekeztem fogalmazni, az átvételi bizottság ugyanis mereven zárkózott el az átvételétől.

Ez számomra teljesen érthetetlen, elfogadhatatlan. Miként az is, hogy nemcsak fontos nyugati filmeket nem láthatunk itthon, hanem kitűnő szovjet filmeket sem. Számos olyan szovjet vállalkozást volt alkalmam látni külföldi fesztiválokon, amelyeknek bemutatására még csak remény sincs nálunk. Politikai tárgyú filmekre gondolok. Olyanokra, amelyek például a Volga harmincas évekbeli szabályozásáról, ennek kapcsán megannyi orosz műemlék elpusztításáról, a földmunkások ezreinek elhullásáról szól. Vagy éppen a koncepciók perekről. Esetleg az Afganisztán megjárat katonák beilleszkedési konfliktusairól. Vagy a drogos fiatalokról.

– Hogyan kapcsolódnak ehhez a hazai politikai témájú filmek?

– Úgy, hogy az itthon készült alkotások bemutatásában hasonló mechanizmus érvényesül. Sok az olyan film, amely itthon széles közönség elé kelle-e hogy kerüljön, mégis különféle – és nemcsak ideológiai – okokból csupán szűkebb nézőréteg számára hozzáférhető.

– Azt akarja mondani, hogy Magyarországon a manapság videókon, klubokban, művelődési házakban, magánlakásokon és más helyeken vetített fil-

mek visszaszorultak a szűkebb fórumokra?

– Azt. S ezt azért furcsállom, mert ezeken a filmeknek jó részét nagyon is el tudnám képzelni mozivászonon vagy a televízióban. Vegyük például Sára Sándor Bábolna-szociográfiáját. Ez ugyan több mint tízórás, de miért ne vállalhatna föl a Magyar Televízió, hogy sorozatban, mondjuk a jövőre megújuló második csatornán sugározza? A bemutatásnak azonban a jelenlegi tévés struktúrában nincs helye. A tévének ugyanis megvan a maga dokumentumfilm-készítéssel foglalkozó szerkesztősége, X számú, státusban lévő munkatárssal, akik évente Y számú filmet készítenek. Világos, hogy a Magyar Televízió az ő munkáikat fogja sugározni, hiszen elsősorban a belső munkatársait akarja foglalkoztatni.

Azt is tapasztalok persze, hogy a videón nézhető politikai tárgyú, országos vagy helyi kérdésekkel foglalkozó filmeknek megvan a maguk különleges jelentősége. Videón ugyanis egészen más dolog filmet nézni, mint a moziban vagy a képernyőn. Vannak olyan alkotások, amelyek kifejezetten ebben a közegben „élnek”. S nemcsak azért, mert hosszúak, mert eltérnek a szokványos komponálási módtól. Azért is, mert a helyszínen kommentálhatók, vitathatók, visszapergethetők. Ezeknél a filmeknél

– Ember Judit Kutrucz Gizellájától és Pócspetrijétől kezdve, Szabolcs Béla meghökkenő 1919-es riportásán keresztül Paulus Alajos izgalmas tanysíratójáig, és még sorolhatnám a forgalmazásra váró rendezőket, filmeket, lényeges a konkrét közösségalkotó, identitásteremtő szerep. Például Magyar József egyik-másik filmpublicisztikáját hivatalosan még nem mutatták be, de az úgynevezett térszadalmi vetítéseken legalább százezeren vitatkoztak róluk.

– Ha azt vesszük, hogy egy moziban bemutatott filmnél ez nem túl magas összeg, akkor nem nagyon lehetünk boldogok.

– Moziban százezer néző csakugyan bukást jelent. De ne féljünk a kis számoktól. Vannak olyan filmek, amelyek egy-egy réteget érintenek. Ha nekik valamilyen formában alkalmuk van megnézni a gondolatébresztő, vitára készítő vállalkozást, az nagyon nagy eredmény.

– Milyen műveket lehet az olyan politizáló filmek közé sorolni, amelyek videón, félig-meddig „feketén” terjednek? Lehet-e tudni, hogy hány ilyen fut az országban?

– Ezek általában a gondolkodó, politikai kérdésekben tisztán akaráó fiatal (vagy kevésbé fiatal) alkotók filmjei. Közönségük is abból a rétegből kerül ki, amelynek tagjai szembesülni kívánnak a magyar történelem feltáratlan kérdéseivel, nézőként akarnak asszisztálni a betokosodott sebek felnyitásánál. Nincs persze statisztikám arról, hogy hány ilyen film van ma Magyarországon. Egyesek szerint több tucat, de elképzelhető, hogy több száz. Úgy tudom, közülük jó néhányat a közeljövőben átvesz és bemutat majd a Magyar Filmklubok Szövetsége. Nem kell azonban attól „tartani”, hogy a klubhálózatból a széles mozihálózatba kerülve, a hivatalos forgalmazás mintegy „kisajátítja” a politikai filmeket. Anyagilag nem érdekel ebben.

– Az elmondottak alapján úgy látom, hogy két fontos funkciójuk van a hivatalos kultúrából jobbra kisoruló műveknek. Azzal, hogy klubokban, társaságokban nézik őket, tehát félhivatalosan forgalomban vannak, kényszerítő erőt gyakorolhatnak a tévére és a filmiparra a műsorra tűzést, bemutatást illetően. Hiszen az mégiscsak képtelenség, hogy amit az országban mindenütt meg lehet nézni klubvetítések során, az nem nézhető meg például a televízióban. Másrészt – és ez szerintem nem kevésbé fontos – politikai identitást, kötért adhatnak azoknak a közönségeknek, baráti társaságoknak, amelyek nézik ezeket a filmeket.

– Nemcsak a hazai politikai filmekről van szó. A már említett Full Metall Jacket „feketén” került az országba, és az értékre kíváncsi emberek nyilván már látták is. A feketén játszott filmeknek szintem nagyon fontos szerepük lehetne abban, hogy bemutatásra késztessek a forgalmazást. Ugyanígy van ez a hazai alkotások esetében is. Az, hogy bizonyos filmeket csak videón lehet látni, kinos kihívás a mozi és a televízió számára. Egyértékelve azzal is, hogy egy-két körben nézett filmnek igen nagy közönségalkotó ereje lehet. Szükségünk van ma, Magyarországon arra, hogy a filmezésnek is kialakuljanak a „kis konstruktív köröi”. Jó, ha a filmek nézése közben politikailag érzékeny közösségek alakulnak. Természetesen egy filmhez közösség a politikai identitást is keresi. A kérdés „csak” az, hogy miként lehet ezeket a kisközösségeket integrálni, a bennük lévő értékeket a nagyobb közösség számára mozgósítani. Ma már talán túl vagyunk azon, hogy az ilyesfajta, úgymond alulról jövő kezdeményezéseket gyanakodva fogadják. Legalábbis remélem.

– De talán nemcsak a magatartás a lényeges. Hiszen a politikai esztétikává is válhat azáltal, hogy videón egy-egy jelenet visszanezhető, elemezhető. Eddig politizálni senki sem tanította Magyarországon az embereket. Generációk nőttek fel jelszavakon, kliséken, po-

litikai tantételeken, amelyeket vérszegenyen, tankönyvszerűen, fentről lefelé közvetítettek számukra. Úgy gondolom, hogy Bábóla-filmben bemutatott helyzet elemzése, megvitatása politikai kultúrára is tanít, amiről mindig csak annyit állapítottunk meg, hogy bizony nagyon hiányzik nálunk.

– A kisközösségekben igen nagy lehetőségek rejlenek. Nem akarok nagy szavakat használni, de valóban tanulható a politizálás. Ez az a funkció, ami miatt akkor is megmarad a videoközösségek szerepe, ha esetleg a hivatalos filmforgatást és a Magyar Televíziót megszállja a jólétek, ha egy új forgalmazási és bemutatási szisztémában a mozi és a tévé be is mutatja a ma még szűk körben cirkuláló filmeket. A közönségből közösséggé válás folyamata az, amit a mozi vagy a tévé nem tud így segíteni. Még a legeszményibb helyzetben is szükség lesz az alternatív, politikai videóra.

– Válaszából úgy érzem, nem pusztán a hazai jelenségek tanulmányozása mondatja ezt Önnek, hanem sokkal szélesebb tapasztalatok. Hadd kérdezzem hát meg: nyugati országokban mennyire érvényesek az elmondottak?

– Számos hasonló vonással találkozom, például az NSZK-ban. Ott is létezik a hivatalosan forgalmazott filmek mellett egy lényegesen szolidabb, de realis igényeket kielégítő alternatív művészeti-politikai videohálózat. Van egy Christian Lehmann nevű ismerősöm, aki két 68-as diáktársával együtt olyan filmkölcsonzót alapított, amelyben – többek között – magyarországi alternatív vállalkozásokat is forgalmaznak vagy forgalmaznának, ha filmkereskedőink gyakrabban állnának szóba velük. Münchenben és Frankfurtban például számos diákközösség működtet mozikat, amelyekben alternatív, mondatni: rétegfilmek játszanak. Arrafelé sem hoznak persze nagy üzleti hasznot. Christian barátom mellől például az idők során ki-kopott két társa. Ő sem mondatott megagzdagodottnak. De ő és a hozzá hasonlóan nagyon fontos funkciót töltenek be az értékre fogékony rétegek szemléletformálásában.

– Magyarországon nincs ilyen kölcsonzó vagy olyan szervezet, amely valamiféle központja lehetne az ilyen alkotásoknak.

– Pedig szükség volna rá. Elképesztő számomra, hogy Magyarországon, de főként Budapesten senkinek sem üzlet művészi vagy politikai tárgyú filmkreatív forgalmazásával foglalkozni. Elképesztő, hogy egy kétmillió városban nem akad olyan maszek vállalkozó, aki üzletet látna az ilyen igények kielégítésében. Nem vagyok naiv, persze, tudom, hogy a művészeti, politikai érdeklődés csak bizonyos rétegeket jellemez. De például Budapesten akad néhány tízezer ember, a vidéki nagyvárosokban is néhány száz. A politikai és művészi alternatív filmek forgalmazásából Budapesten képződne annyi nyereség, amennyi a vidéki veszteséget kiegyenlítené. Csak bele kéne vágni.

Csizmádia Ervin

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK-márkában	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felhasználhatóság	Összesen	A magazin minősítése
----------	-------	----------	------------------	-----	------	----------------	-------------------	----------	----------------------

SZTEREO ÉS HIFI KÉSZÜLÉKEK

1	Blaupunkt RTV-910	S-VHS	3000	38	18	24	10	90	nagyon jó
1	JVC HR-85000 EG	S-VHS	3300	37	18	25	10	90	nagyon jó
1	Panasonic NV-FS1	S-VHS	3000	38	18	24	10	90	nagyon jó
1	JVC HRD 755 EG	S-VHS	2900	38	18	25	7	83	nagyon jó
5	Panasonic NV-D80EG	VHS	2800	32	18	24	9	82	nagyon jó
5	Fisher FVH-D55HV	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
5	Blaupunkt RTV-900	VHS	2800	32	17	24	9	82	nagyon jó
5	ITT VR 3998	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
5	Sanyo VHR-D700G	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
10	Akai VS-A77EOG	VHS	1900	30	17	25	9	81	nagyon jó
10	Universum 2186	VHS	1898	30	17	25	9	81	nagyon jó
10	Loewe OC-570H	VHS	2700	30	18	23	10	81	nagyon jó
10	Sony EV-S850PS	Video-8	3000	31	18	24	8	81	nagyon jó
15	Hitachi VT-585E	VHS	2700	29	17	24	10	80	nagyon jó
16	Blaupunkt RTV-800	VHS	1900	29	17	23	8	77	jó
16	Siemens FM 586	VHS	1900	26	16	25	10	77	jó
16	Sony EV-S650	Video-8	2300	32	17	21	7	77	jó
16	JVC HR-D530EG	VHS	2400	32	18	20	7	77	jó
20	Grundig VS-540	VHS	1850	26	16	24	10	76	jó
20	Telefunken A 990P	VHS	2300	31	18	20	7	76	jó
20	Telefunken A 980P	VHS	1900	30	19	20	7	76	jó
23	Blaupunkt RTV-740	VHS	1800	29	15	23	8	75	jó
23	Philips VR 6970	VHS	2000	30	19	19	7	75	jó
25	Braun a/d/s VC 4	VHS	3000	27	17	23	7	74	jó
25	JVC HR-D470EG	VHS	1950	29	18	20	7	74	jó
25	NEC DX-2000G	VHS	1700	28	15	23	8	74	jó
28	Sharp VC-793	VHS	1550	27	18	20	9	73	jó
28	ITT VR 3977 HIFI	VHS	2300	28	18	20	7	73	jó
30	Blaupunkt RTV 454	VHS	1700	29	17	19	7	72	jó

MONÓ KÉPMAGNÓK

1	ITT 3938 VPS	VHS	1800	30	10	25	9	74	jó
1	Mitsubishi HS-E20	VHS	1400	32	11	23	8	74	jó
3	JVC HR-D700	VHS	1600	31	11	22	9	73	jó
2	Akai VS 38	VHS	1400	31	11	22	7	72	jó
4	Mitsubishi HS-E10	VHS	1200	32	11	22	7	72	jó
6	Fisher FVH-P10KV	VHS	1100	32	10	22	7	71	jó
6	Akai VS-22EOG	VHS	1100	31	12	21	7	71	jó
6	Sanyo VHR-4300	VHS	1300	31	11	22	7	71	jó
6	Sanyo VHR 3310G	VHS	1300	27	11	25	8	71	jó
6	Philips VR 6670/02	VHS	1500	28	11	25	7	71	jó
6	Panasonic NV-D48	VHS	1800	30	11	22	8	71	jó
6	Blaupunkt RTV-330	VHS	1600	30	10	23	8	71	jó
6	Panasonic NV-G21	VHS	1600	30	10	23	8	71	jó
14	Blaupunkt RTV-720	VHS	1800	30	11	21	6	70	jó
14	Blaupunkt RTV-660	VHS	1500	30	11	21	8	70	jó
14	Panasonic NV-G45	VHS	1500	30	11	21	8	70	jó
14	Blaupunkt RTV-320	VHS	1400	29	10	23	8	70	jó
14	Panasonic NV-G12	VHS	1400	29	10	23	8	70	jó
14	Saba 4B20	VHS	1400	31	11	21	7	70	jó
20	Blaupunkt RTV-560	VHS	1300	30	11	21	7	69	jó
20	Panasonic NV-G40	VHS	1300	30	11	21	7	69	jó
20	JVC HR-D320	VHS	1100	31	10	21	7	69	jó

Az NSZK-ban megjelenő Video Magazinból átvett táblázatunk valószínűleg több meglepetéssel is szolgálna a típusokat, minősítéseket és árakat gondosan „végigbogarászók” számára. Újabb átrendeződést tapasztalhatnak a készülékek között egyrészt az új típusok megjelenése, másrészt egyes régebbi – de a kereskedelemben még kapható – típusok gyártásának megszűntetése miatt.

A sztereo és a hi-fi készülékek listáját négy S-VHS készülék vezető kiemelkedő kép- és jó hangminőséggel, valamint sokféle szolgáltatással. Az előbbieknél alacsonyabb árúak a hosszú hónapokon keresztül listavezető JVC HRD 755 EG-t, és a többi, már-már megszokott módon „éllovas” sztereo hi-fi gépet.

A monokészülékek kategóriájában az ITT 3938 VPS megőrzi ugyan első helyezetét, ára azonban enyhén szőlve elgondolkodtató, ha összevetjük az ugyancsak öszi újdonságnak tekinthető Mitsubishi HS-E10-es árával és minősítésével.

A lista igen jó minősítést szerzett „újoncai” a JVC HR-D 700 és az előbb említett Mitsubishi HS E-10-es.

Az újdonságok közül szót érdemel még a kiegyensúlyozottan jó minőségű SANYO VHR 4300-as.

A kamkorderek „csapatában” a nyár végén piacra dobott SONY CCD-V 2000 pro hangjával és szolgáltatásaival akár „verhetné” a mezőnyt, ha az S-VHS rendszer, pontosabban a Panasonic NV MS1 és a Blaupunkt CR 2000-es gépe kimagaslóan legjobb képmínőségével le nem körözné a hagyományos készülékeket.

A műholdvadász antennákkal kapcsolatosan annyit érdemes megjegyezni, hogy a táblázatunkban szereplő, 2400 márkába kerülő Grundig ugyanaz a szatellit-antenna, amely komplett rendszerként 175 000 forintért jelenleg is kapható a Centrum áruházakban.

A táblázatunkban szereplő készülékek és antennák maximális, összesített elérhető pontszáma 100. Az értékelők 40 pontig jutalmazhatták a képmínőséget, 20-ig a hangot és maximum 30-ig a szolgáltatásokat, 10-ig pedig a felszereltséget.

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK márkában	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felzeleltség	Összesen	A magazin minősítése
20	JVC HR-D300EG	VHS	1400	32	11	19	7	69	jó
20	Mitsubishi HS-349	VHS	1400	31	11	19	8	69	jó
20	Hitachi VT-425E	VHS	1500	30	11	21	7	69	jó
20	Grundig VS-460	VHS	2000	28	11	22	8	69	jó
27	Sanyo VHR-4100G	VHS	1100	30	10	22	6	68	jó
27	Siemens FM 562	VHS	1200	27	11	23	7	68	jó
27	ITT VR 3928VPS	VHS	1400	27	11	23	7	68	jó
27	Grundig VS-410	VHS	1300	29	9	22	8	68	jó
27	Hitachi VT-255E	VHS	2400	27	10	23	8	68	jó
33	Blaupunkt RTV-520	VHS	1100	30	11	20	6	67	jó
33	Grundig VS-510	VHS	1300	27	10	23	7	67	jó
33	Loewe OC-510M	VHS	1100	28	11	21	7	67	jó
33	Loewe OC-520	VHS	1300	28	11	21	7	67	jó
37	ITT 3918	VHS	1000	28	10	20	7	65	jó
37	Orion VH-2600RC	VHS	1200	27	10	20	8	65	jó
37	Grundig VS 520	VHS	1500	24	10	23	8	65	jó

KAMKORDEREK

1	Sony CCD-V2000 Pro	Video-8	4500	33	18	24	10	85	nagyon jó
2	Sony CCD-V90	Video-8	4000	33	15	23	9	80	nagyon jó
2	Fuji M600	Video-8	4000	33	15	23	9	80	nagyon jó
4	Panasonic NV-MS1	S-VHS	4500	37	12	20	9	78	nagyon jó
4	Blaupunkt CR-2000S	S-VHS	4500	37	12	20	9	78	nagyon jó
6	Canon E-708	Video-8	4000	33	12	23	9	77	nagyon jó
6	Loewe Profi 810	Video-8	3500	32	14	22	7	77	nagyon jó
8	Bauer VCC-826	Video-8	4000	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Blaupunkt CR-8000	Video-8	3500	32	12	22	9	75	nagyon jó
8	Blaupunkt CR-8010	Video-8	3900	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Metz 9629	Video-8	4000	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Loewe Profi 800	Video-8	3500	32	14	22	7	75	nagyon jó
12	Blaupunkt CR-8000	Video-8	3500	32	12	22	8	74	jó
13	Nikon VN-810	Video-8	4000	32	12	22	8	74	jó
14	Canon E-70	Video-8	3000	30	13	23	7	73	jó
14	ITT VM-C3888	VHS-C	3400	32	11	22	8	73	jó
14	JVC GR-45	VHS-C	3500	32	11	22	8	73	jó
14	Kyocera KD-3010	Video-8	3500	31	13	22	7	73	jó
14	Minolta 8100	Video-8	3500	31	13	22	7	73	jó
14	Nordmende CV-2201	VHS-C	3500	32	11	22	8	73	jó

Helyezés	Típus	Receiver	Átmérő (cm)	Ár (DM)	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felzeleltség	Összesen	A magazin minősítése
1	Kathrein CASO18	UFD-80	180	3600	36	17	27	8	88	nagyon jó
2	Kathrein CASO15	UFD-80	150	3500	35	17	27	8	88	nagyon jó
2	Kathrein CASO12	UFD-80	120	4800	34	17	27	9	87	nagyon jó
4	Kreisermerer 1,5 m	Grundig STR-201	150	4200	35	15	27	7	84	nagyon jó
5	Allsat 140	UST 7007	135	4500	32	17	23	9	81	nagyon jó
6	Fuba OA 120	OSE 583	120	2900	34	12	26	8	80	nagyon jó
7	Kathrein SatAn90	UFD-80	90	2500	28	15	27	8	78	jó
7	Hirschmann CSA 1212	CSR 2000A	120	2700	34	12	25	7	78	jó
9	Allsat 90	UST 7007	90	2500	29	17	24	7	77	jó
10	Kreisermerer 90	Grundig STR-201	90	2400	28	15	26	7	76	jó

Katalógust díjmentesen

Telefonon felhívjuk Béla Pálfiyt, a HERLANGO műszaki-kisközpont képviselőjét, hogy a téli videopiac várható állapotáról érdeklődjünk.

– Ausztriában (is) vámtelenlemezest hajtottak végre – a közlemények szerint: védekezésésképp – a délkelet-ázsiai „négy tigris” köztük tehát Tajvan és Dél-Korea videokészleteivel szemben. Ennek milyen kihatásait érzi majd a Bácsba érkező magyar vásárló?

– A vámszabályokkal nem lehet aludni. Vagyis a vámmelés áremelkedést jelent. Megozza úgy 1000 schillingnyi emelkedést az illető térségből érkező készülékeknek.

– Ezek szerint drágult a video?

– Vannak videók, amelyek drágábbak lettek – én inkább így fogalmaznék. Célcum ugyanis több megoldást is keresett, hogy ne veszítsük el a Magyarországról hozzáknak érkező vásárlókat, sőt ha lehet, továbbra is ébren tartssuk az érdeklődést a videók és persze cégünk iránt. Először is – mintegy a „tigris”-videók várm- és áremelkedést ellentételezendő – a korábbián olcsóbban kínáljuk a japánok világmarka Sharp videóit. Ennek most 6990 schilling lett a bruttó ára. A másik megoldás nem pusztán kereskedelmi: cégünk maga épített át kedvező áron, de márkás videokészleteket, és tesz alkalmasárra, a vásárlásnál a helyszínen visszatérítük a többletértéket (Mehrehsreter). Ez azt jelenti, hogy például az említett 6990 schillinges készülékből a helyszínen megterül 1165 schilling visszatérítés, azaz a vásárlónak csupán a nettó árat, 5825 schillinget kell pénzárunkban hagynia. Megozza egy márkás készülékért!

Mikor és milyen különleges kedvezményeket számíthatnak azok, akik karácsony utánra időztették a képmagnóvásárlást?

– Január közepén kezdődik – és az igényektől függően előreláthatóan február első hetéig tart – a téli vásárlás. Ebben egy Audioton V2 videoplayer (csak lejátszó – állóképkel, ismétlőfunkcióval, gyors képkérésessel) 3990 schillingért (–665 schilling többletértékadó) lesz kapható. Felvételre-lejátszásra egyaránt alkalmas asztali videokészleteink kínálatából a már említett Sharp mellett megemlítem a Fisher korszerű modelljét. Ennek ára 7990 (–1331) schilling lesz. Altalában 5990 (–598) schillingért tudjuk adni azokat a készülékeket, amelyek még nincsenek elávta a magyar hangolással, hanem az ún. NDK-SECAM rendszer van bennük. A magyar hangmodul behelyezése egyébként nem gond; Magyarországon is elvégzik, úgy 1500–2000 forintért, garanciával.

Üzletiállatuk, a HERLANGO tudomástól 75 üzlet 70-80. Video mellett tévét, magnót, rádiót, órát, számítógépet, fotóképeket is árusítanak. Van valamilyen elképzelése, hogyan foghatnák rövidre olvasók informálását?

– Van. Árúkatálógusunkat szívesen elküldjük, megozza díjmentesen a Video Magazin olvasóinak. Kérjük tehát, tegyék közbe, hogy egyik fő üzletünk címe HERLANGO, Mariahilferstrasse 102. A-1060 WIEN) bejelenthető ez az igény. Ebben az üzletben személyesen is fel lehet keresni – szerda kivételével szívesen állók a magazin olvasói rendelkezésére. Aki pedig itt vagy akár levélben eljuttatja hozzáknak nevét és pontos lakcímét, annak még a tavasz beállta előtt elküldjük árúkatálógusunkat.

Szocialista videokörkép

Évi félmillió Tesla-Philips

Északi szomszédainknál most tetőzik a videózás divatja. A készülékutalajdonosok tábora két esztendő alatt megduplázódott, számuk jelenleg 300 ezerre becsülhető. Igaz, e szám alatt marad a magyar videók félmilliói seregének, de a piaci viszonyokat vizsgálva, úgy tűnik, rövidesen behozták lemaradásukat.

A kiskereskedelmi hálózatban a csehszlovák Tesla cég Philips licenc alapján Pozsonyban gyártott, VM 64-65 típusú készüléke kapható 19 800 koronáért (az átlagfizetés havi 3093 korona).

A Tesla-Philipsekből eddig évi 12 500 darabot gyártottak, de 1992-ben a pozsonyi gyár már évi félmillió videomagnót szeretne piacra dobni. A csehszlovák szakemberek szerint csak e terv megvalósulása után, a 90-es évek közepére várható, hogy a cseh videózás eléri az európai szintet, azaz a háztartások egyötödében megtalálható majd videokészülék.

A csehszlovák állampolgárok is élhetnek a „hazán belül valutaért” vásárlás lehetőségével. A Tuzex valutabolt-hálózatban vásárolhatnak devizáért vagy ezt helyettesítő bönökért nyugati gyártmányú videokészülékeket. Jelenleg 4 típus kapható: Sanyo 3240 tuzex koronáért, JVC 3850-ért, Toshiba 3200-ért és Panasonic 3800-ért. (Egy USA dollár 5,6 tuzex koronát ér.) Az említett bolt-hálózatban BASF, FUJI és TDK kazetták is kaphatók játszási időtől függően 45-62 tuzex koronáért. A nem dolláros üzletekben 180 perces TDK, illetve Maxell és Polaroid kazettához juthat a cseh videó, átlagosan 330 koronán áron. A választékok színesítés meg a gottwaldovi laboratóriumban japán alapanyagokból összeszerelt Emgton elnevezésű VHS kazetta.

Műsorok kazetták eladásával, illetve kölcsönzésével két cég foglalkozik: a Supraphon Hang-lemeggyártó Vállalat, valamint a központi filmkölcsönző. A Supraphon műsorok kazettáit is gyárt, igaz, elsősorban komoly

zenei felvételeket kínál, valamint csehszlovák tévéjátékokat és meséket.

A Supraphon és a Központi Filmkölcsönző Vállalat Prágában és vidéken 60 kölcsönzőüzletet tart fenn, melyekben mintegy 280 csehszlovák és külföldi filmet kínálnak. A kölcsönzési díj napi 15-30 korona. Am az „olcsóság” sem felelteti a csehszlovák videóssal a kínálat szegénységét, ami Csehszlovákiaiban is hamar megteremtette a slágerfilmek (akció, kaland, horror) feketepiacát. A hatóságok éppen mostanában tervezik, hogy új szerzői és kiadói törvénnyel fékezik meg az illegális kazettaforgalmazást.

S végül, ami a magyar videóban némi irigységet kelthet: a tervek szerint Csehszlovákiaiban rövidesen lakossági bankhittel is lehet majd videomagnót vásárolni. Ugyanakkor a nyugati képmagnók váltártekét nemrégiben csökkentették húszezer koronáról tizenötezer koronára, s a vám harminc százalék. Mivel pedig a csehszlovák állampolgárok ötezer korona értékben hozhatnak be vámmentesen árucikket külföldről, s ez, akárcsak Magyarországon, a családtagok esetén összevonható, számuk készülék gyakorlatilag vámmentesen jut be az országba.

Se készülék, se kazetta

Itt a legegyszerűbb és a legáttekinthetőbb a helyzet. Videózás nincs, készüléket vagy filmet az országba bevinni szigorúan tilos, bár az ellenséges propagandától való félelem kissé anakronisztikusnak tűnik annak

Rovatunk e havi összeállításában kivételesen nem az újra meg újra semmivé foszló hazai videomagnó-kínálat nyomába eredtünk (időnként szüneteltetni kell a Don Quijote-i küzdelmet), sőt nem is a bécsi Mariahilfer és vidéke videó Eldorádójának még mindig kevesek számára elérhető kíncai után kutattunk. Az MTI külföldi tudósítójának segítségével ezúttal a szocialista országok videohelyzetét próbáltuk feltérképezni, reménykedve, hogy ha a leírtakban a megszokottnál talán kevesebb is a praktikus ismeret, de az összehasonlítás semmiképpen sem érdektelen.

tudatában, hogy az NDK-ban a családok többségénél esténként rendszeresen valamely NSZK adó bemonója közötti Jó estéttel a nézők.

Másfél videomagnó = egy Dacia

Az NDK-hoz hasonlóan Romániában sem gyártanak, s nem is importálnak videomagnókat.

A hivatalos politika ellenzi a videózást, mivel a filmek ellenőrizhetetlen áradatával a rendszer számára nem kívánatos alkotások is bejuthatnának az országba. A központi sajtó cikkei nyilván felsőbb kezdeményezésre inkább azt szorgalmazták; éledjen újjá a bálok, kollektív rendezvények jól bevált gyakorlata, szemben a videózással, mely különben is egészségeletlen, trespéd életmódra szoktatja a polgárt.

Az állampolgárok mégis a vesztükbe rohannak, mert máris hatalmas videó tábor született, hiszen a rendszer humánus ezen a téren, s rendkívül alacsony váltártelet határozott meg a román állampolgárok külföldről behozott készülékeire. A vámösszeg mindössze 3000-6000 lej, s azt sem kérdezik az utazótól, hogy honnan szerezte a készüléket megvásárlásához szükséges pénzt.

A kéthavi átlagfizetésnek megfelelő alacsony váltártelet is azt sugallja; a rendszer hallgatatlanság ugyan, de nem állít sorompót a videózás terjedése elé. A külföldi utazás mellett, ha nem is teljesen rendszeresen, de

otthon is szerezhet videót a román állampolgár. A fekete piac legfőbb beszerzési forrása a diplomatábolttól hálózata. Az ügy kockázatával arányban állnak a feketei piaci árak: e készülékek ára 40-60 ezer lej között mozog, miközben egy Dacia személygépkocsi 80 ezer lejért kapható. Tehát a piac értéktelenebb, mint másfél videokészülék, és egy személygépkocsi.

A legkülönbözőbb módokon a lakosság tulajdonába került videobezérek számát senki sem tudja felbecsülni, de a kazetták iránti óriási kereslet jelzi, rendkívül sok videokészülék van már Romániában. A kazetták feketei piaca fénykorát éli, egy-egy műsoros kazetta 700-1000 lejbe kerül, s 300-400 lej is elkerne perszán a filmek másolásáért. A gyenge kópiák azután az illegális háziimozi-hálózatokba kerülnek, ahol 5, 10, illetve 20 lejbes belepórt videózhatnak a tévéműsornak csúfol, néhány óras propagandát uno vagy a devizális okok miatt új filmeket nem nagyon vetít mozik műsorával elégedetlenkedők.

Dollárért-dinárért, vámmmentesen

A 23 millió lakosú Jugoszláviában a videókat táborát egymillió nagyságrendűre becsülik.

A készülékek beszerzésére sokféle lehetőség kínálkozik, az országban legalább 50 konszignációs bolt működik, amelyekből 20 nyugat-európai és japán cég, közöttük a Grundig, a Siemens, a Philips, a Sharp, a JVC, a Hitachi, az Akai, a Fisher

és a Sony gyártmányait árulják. A készülékek ára 500 USA dollárnál kezdődik, és a minőségét (márkatól) függően az 1000 dollárt is meghaladhatja. A valutás vásárlóerő biztos forrása a jelenleg is körülbelül 650 ezernyi, Nyugat-Európában dolgozó vendégmunkás. A vám minden északi cikkre 70 100 százalékos, viszont a hazalátogató vendégmunkások lényegében vámentmentesen vihetik be az országba a készülékeiket, mivel a vám szabályok egy évre határozatképesek, hogy milyen értékű cikket, árut hozhat vámentesen az országba a külföldön dolgozó, s ebbe a kvótába a videomagnók bőven beleférnek.

Ha valakinek ez a kínálat sem elég, vásárolhat magának nyugati licenc alapján készült jogszólás videokészüléket is, melyek nagyjából feleannyira kerülnek, legalábbis dinárba viszszaszámolva, mint a nyugat-európai vagy a japán videomagnók.

Országszerte sok videoklub működik (csupán Belgrádban van vagy hatvan), s a videókészítő tábora Szóviénában, Horvátországban és a Vajdaságban a legnagyobb. A klubok többsége készülékarbantartást s kazetaművelést is vállal, a helyszínen megvásárolni vagy a hozott kazetára egyaránt „kopiroznak”. Minden köztársasági székvárosban akad egy-egy olyan klub is, amely nyugati filmek szlovén, szerb, horvát, macedón s albán nyelvű felirattal is elkészíti.

Kazetakölcsönzést kisvállalkozások és magánszemélyek egyaránt végeznek. A bérlet olcsó: körülbelül 50 dollárcentnek megfelelő dinár összeg a 24 óráos kölcsönzés díja.

Műsoros kazetákat a legkülönfélébb több szálai árusítanak, s a kínálat is rendkívül gazdag, hiszen a külföldről hazatérő állampolgárok öt kazettát vámentmentesen hozhatnak az országba.

A magánmozásolat a hatóság nem akadályozza, a videoklubok működésével kapcsolatban egyelőre csak a Vajdaság autonóm tartományban született konkrét törvény.

Két évtizedes késésben

Bár a Szojvetunióban más országokhoz képest kissé később indult hódító útjára a video, úgy tűnik, a lemaradást hamarosan

behozzák. Egyebek között ezt látszik alátámasztani, hogy a hivatalos politika is kinyilvánította szándékát a videósz felkarolására. Az Állami Filmművészeti Bizottság felügyeletével a közelmúltban létrehozott a Videofilm nevű vállalatot, amelynek egyik feladata éppen a központosított igényekhez kiszolgálása. Ezzel a céllal építik ki azt a videotéka-hálózatot, amelynek főközpontjában már ma is mintegy 700 különféle videofilm, illetve műsor válogatatható ki a katalógusokból.

A kölcsönzési tarifák szlovét viszonylatban sem túl olcsók, sem túl drágák. Legolcsóbbak – két rubel a kölcsönzés egy napi alapja – a gyermek-, történelmi és forradalmi filmek, legdrágábbak a nyugati filmek és szórakoztató műsorok, melyeket 5 rubelért lehet egy hétig napig nézni. Érdemes megjegyezni, hogy a nyugati filmek közül a hálózatban csak a szlovét mozikban is vetített alkotásokat lehet kölcsönözni. Ez persze itt is kifejezette a nyugati filmek kiterjedt forgalmazását, másolását. Moszkvában például igen fejlett, lezértéchnikai rendszerek, „műhelyek” vannak, ahonnan egészen jó minőségű felvételeket lehet beszerezni. Külön említést érdemel, hogy a magyar kalózkazetákhoz képest – technikailag és nyelviileg is – igen jó színvonalú a külföldi filmek szövegalkalmazása.

A kölcsönző-hálózat kiépítése, a magánpiaci kialakulása persze csak az érem egyik oldala. A másik: a technikai oldal is biztató képet mutat. Bár a Szojvetunióban korábban luxusnak és nyugati kultúra termékeknek tekintették a videózást, az Elektromika márkájú szlovét videomagnó sorozatgyártásra – a készülékek kifejlesztése után 20 évvel – végül megiscsak megindult. A készülékgyártói azonban egyelőre sem mennyiségileg, sem minőségileg nem tudják kielégíteni a Szojvetunióban egyre divatosabbnak számító videósz szükségleteit. A fő beszerzési forrást éppen ezért a bizonymányból lehet jelenteni, ahol valamivel több mint ezer rubelért már hozzá lehet jutni nyugati gyártmányú lejátszó készülékekhez.

Pontos adatok egyelőre nincsenek arról, hogy összesen mennyi videokészlet lehet forgalomban a Szojvetunióban, de a Pravda tavaly nem hivatalos becslések alapján 350 ezer körül valószínűsítette az országban működő videokészletek számát.

Összeállításunk szerzői az MTI külföldi tudósítói:

Románia

— Oltványi Ottó

Csehszlovákia

— Dr. Láng Péter

Jugoszlávia

— Márkus Gyula

Szojvetunió

— Dorogi Sándor

Keres-kínál

Rovatunkban ingyen közlésekkel magánszemélyek 100 szótágnál nem hosszabb szövegű hirdeteleit. Levélben kérhetik gyári vagy házilag felvett, de megunt műsoros kazetáit, valamint „üres” kazetákat, prospektusait, televíziós, monitorjait, képmagnókat, kameráikat hirdeteleit.

● Eladnám FISHER U-905-ös videométerrel és 11 db, videofilmeket tartalmazó TDK E180-as kazetával. Műsoros kazetáimat külön is felajánlom a szíves érdeklődő részére 1000 forintot egyégtől. Cím: Varga Imre, 4032 Debrecen, Jankó u. 15. III/23.

● 5 db Sony DYNAMICON L-750 ES típusú és 222 m-es Beta videokazetta, eredeti csomagolásban eladó. Telefon: Barabás Zoltán 647-841.

● Enterprise 128 kB-os számítógép, tartozékokkal és 1 külső joystick, 3 játék, 2 könyv, 16000 lörített eladó. Cím: Huszti István, 9207 Győr, Stadion u. 4. I/1.

● C-64-es programokat lemezen vagy nagysebességű hangfelvételre írtam át, másoltam, másoltam filmre, másoltam szereztem. Cím: Mátyási Roland, 6440 Jánoshalma, Kossuth u. 38.

● Keresem a Csillagok háborúja című film folytatását, jó minőségben. Cím: Olasz Zsolt, 1211 Budapest, Ády Endre út 13-15.

● Eladó új SAMSUNG HQ 301 garanciális videorekorder, 99 csatornás, távvezérelhető, PAL-Scam, folyamatos hangolással. Palánkai Sándor, telefon: 751-261 (17-21 óra között).

● Új és régi tanítási segédanyagot, katalógus és filmgyűjteményeket venni ártóslásra VHS kazetára, kiváló minőségben. Cím: Samu István, 5200 Mosonmagyaróvár, Árvácska u. 18.

● Megvételre keresem az ÖTLET Video Magazin 3. számát és a VIDEO című kiadványt, vagy elegendőre a Video Magazin 4. számát. Cím: Szabó Ferenc, 8354 Karcas, Kisfaludy u. 76.

● Eladó garanciális, kétnéműs, HQ, távirányított videorekorder. Cím: Esztergom, Kun Béla lakótelep 2. 4/2 ajtó.

● Panasonic M5 videokamera (kamkorder) és Sharp videomagnó. Eladó: A magnó 4 fejes, HQ, lassítás, longa play (8 órás műsor rögzíthető egy kazetára). Telefon: Vincze Pálma 642-919 (kor reggel vagy este).

● Elcserelem Yashica FR fényképezőgépet 28 mm, 50 mm és 7-10 mm Multi zoom objektívvel, UV és polar szűrőkkel, tokokkal, fényképezési táskával, videomagnóval. Levél cím: Fászlai Ferenc, 1066 Budapest, Zichy Jenő u. 10.

● Keresem megvételre az ÖTLET Video Magazin 1., 2. és 8. számát. Cím: Boldizsár Árpád, 3241 Egerecske, Árpád u. 12/2.

● Panasonic NV 430-es video kifestővel állapotban eladó. Ár: 48 ezer Ft. Cím: Szilárdi Béla, 8100 Vápalota, Ybl Miklós tér 3. II/28.

● ITT színes tv (57 cm képméret), ITT Digitcontrol VR 3846 színesvideó-garanciával, házilag felvett műsoros kazetákkal eladó. Cím: Tóth István 3300 Eger, Hadnagy u. 4. II/20.

● JVC HR-D755 EG új, garanciális, vámkelt (Pal-Scam, insert, audio db, lassítás, gyorsítás több fokozatban, állókép-ábrák), 5 db TDK E-HS 180-as videokazetával és komplett nyugatnémet videocsatlakozó kábelkiszáccal eladó. Cím: Márkus Eszter, 3561 Felsőörs, Ságvári u. 34.

● Sharp VC 477 B garanciális videomagnó eladó. Cím: Mester János 7500 Nagyatád, Ságvári u. 15.

● Megvételre keresek zenét vagy játékokat David Bowie vagy Sting fűzőkölleivel. Cím: Bátki Benke 7815 Harkány, Petőfi S. u. 2.

● Keresek TEC VR 5132 típusú színes tv-hoz kapcsolási rajzot (sürgősen). Cím: Havasi László, 1154 Budapest, Aulich L. u. 93.

● ELIN videoprofi 6128-as videóhoz keresek magyar nyelvű használati utasítást. Le-műsölés után visszajuttatás, az engedelmeskedő személyt 1000 forintnyi ínyen ísátn. 8111 Seregelyes, Elza-major 48.

● Keresem olyan videós társ ismerettség, akitől átvethetném a Zetrelli-sorozat és a Zenés filmkockák egyes darabjait, valamint egyéb rövid filmeket, amelyekről magyar vagy angol nyelven. Cím: Moravetz László 4030 Debrecen, Kiss Áron u. 31/B.

● Eladó nagyon jó állapotban Panasonic NV-460 EG típusú videomagnó. Szuper állókép, képlettel, 14 napra 3 program, in-látásvédelem, 32 csatornás kábelcsoport, OTN felvétel, VR csatlakozás. Cím: Papp Zoltán 8718 Tapsány, Kínizsi u. 34.

● Másolás céljára keresem a Grundig VS 440 PS típusú videorekorder magyar nyelvű levezetési utasítást. Cím: Szappanos István, 6050 Kunszentmiklós, Kálmán tér 11. II/10.

● Műsoros minőségű videokazetákat kedvezményes áron eladom. Jó képméretű magyar hanggal. Tájképzőanyag választékosan is megvan. Cím: P. 207. Szeged, 6701.

● 1984-es videofilmeket tartalmazó kétrészes gyári műsoros kazetáimmal elcserelem. Kérek: akció- vagy karatékafilmeket, olyan-csak gyári műsoros kazetákat, lehetőleg magyar hanggal. Cím: Kivényi Tibor, 6722 Szeged, Kossuth L. sugárút 5., vagy telefon: 6215-910.

● Megvételre keresem az Ötlet Video Magazin 1-4., valamint 8. és 12. számát. Cím: Körtvélyesi György, 9200 Mosonmagyaróvár, Csokonai Vitéz M. u. 10.

● Szeretném csere útján megszerezni (csak magyarul) a következő filmeket: Young Sherlock Holmes, Potterstein II, Ten-wolf, Colour of the Money, Stargate, Yoey, Extrémities I-II, Psycho, K. King Kong Lives, Karate Warrior, Master of the Universe. Cím: Nagy Csaba, 1222 Budapest, Borkó u. 9.

● Új, vámkeltett National NV-M5 japán gyártású kamkorder eladó (VHS, felvétel-ábrák, hangrögzítés), igen szívesen alu-miniumkofferrel, pótkábelű. Jó minőségű, új videomagnó beszállék. Cím: Tarsanyi Zsolt, 6500 Baja, Aczaias Imre u. 1/D.

● Sürgősen eladó egy alig használt 1.5 éves UNIVERSUM típusú videomagnó kifestővel állapotban. Irányár: 30000 Ft. Telefon: Bicsák János 694-468 (este).

● Sürgősen eladó 2 éves Salora típusú videomagnó. Irányár: 25000 Ft. Telefon: 626-380, Arany József (este 6 óra után).

● Videofilmeket (magyar hanggal) és ZX Spectrum programokat cserélek. Keresem a Házibúli 1-2. című filmeket. Cím: Gyúlys Ákos, 1026 Budapest, Erdődi S. u. 42/D.

● Új SANYO 310 ES típusú video eladó, vámkeltett, irányár: 50000 Ft (6 hónapos garancia). Ugyanitt ITT 3327-es, 51 cm képméretű, mono tv eladó, jóállással. Telefon: Rácz Zoltán 321 Salgótarján, Sport u. 31. 532-479.

● Eladó új, vámkeltett Panasonic M7-es VHS Movie kamera. Telefon: Novák Ferenc, 142-094.

Robert DeNiro videón

BLOODY MAMA. USA, 1969. R.: Roger Corman.
Fsz.: Shelley Winters, Bruce Dern. VCL.
THE GANG THAT COULDN'T SHOOT STRAIGHT
(A gengszter, aki nem tudott lőni). USA, 1972.
R.: James Goldstone. Fsz.: Jerry Orbach, Lionel
Stander. Eurovideo.
NOVOCENTO (Huszadik század). Olaszország,
1974. R.: Bernardo Bertolucci. Fsz.: Gerard De-
pardieu, Burt Lancaster, Warner.
THE GODFATHER II. (Keresztapa II.). USA, 1974.
R.: Francis Ford Coppola. Fsz.: Al Pacino. CIC.
TAXI DRIVER (Taxisofőr). USA, 1976. R.: Martin
Scorsese. Fsz.: Harvey Keitel, Jodie Foster.
RCA-Columbia.
NEW YORK, NEW YORK. USA, 1977. R.: Martin
Scorsese. Fsz.: Liza Minelli. Warner.
THE DEER HUNTER (A szarvasvadász). USA,
1978. R.: Michael Cimino. Fsz.: John Savage,
Christopher Walken. Thorn/EMI.
RAGING BULL (Dühöngő bika). USA, 1979. R.:
Martin Scorsese. Fsz.: Cathy Moriarty, Joe Pes-
ci. Warner.
ONCE UPON A TIME IN AMERICA (Volt egyszer
egy Amerika). USA, 1983. R.: Sergio Leone.
Fsz.: James Woods, Elizabeth MacGovern. VPS.
THE MISSION (Misszió). Anglia, 1986. R.: Roland
Joffé. Fsz.: Jeremy Irons, Charles Low. Taurus.

nk sötét New Yorkja

Valahol, talán a lelkünk legmélyén örökös, nyugtalan sötétség az úr. Titkok vágyaink lapulnak itt, ugrásra készen, akár évtizedeken keresztül az alkalmas pillanatra várva. Szerelmek és gyűlölet, gyengédség és bestialitás, önmegtartóztatás és vad testi örömök, megalázás és megalázottság, gyáva és hősiesség, szelíd őz és eszelős gyilkos – mind megférnek itt. Akár a New York-i éjszakában.

A szélvédőre hulló esőcseppek patakba gyűlve gördülnek lefelé. Lassan összemosódnak, szétfolynak, ezer darabra törnek az éjszaka hideg neonfényei. Aztán az ablaktörő lapát egyetlen mozdulattal visszarendezli a felismerhetetlenné vált világot, élesre állítja az egyre homályosabb képet, s minden elől kezdődik. A fények ellenére is nyomasztó sötétségű utcán jellegzetes figurák tűnnek föl, szinte csak a mozgásuk árulja el: striccik, kurvák, hímríngyók, bűnözők járnak itt. New York minden mocskaszenne ide gyűlik, és nincs az a vízőn, ami megtisztíthatná a várost tőlük. Am a szélvédő mögött ülő férfi, a *taxi-sofőr* mintha még ennél is sötétebbre akarná festeni az arcát is vigasztalan képet – napszemüveget visel, arcáról hideg gyűlölet sugárzik.

Valahogy így kezdődik Martin Scorsese *Taxi-sofőr* (Taxi Driver) című filmje. A főszereplő Robert DeNiro (Travis) már az első pil-

lanatokban egyértelművé teszi, hogy a Vietnamot megjárt sofőr más nyelven beszél, mint a körülötte élő emberek. Nem értik egymást. Egyetlen alkalom adódik valamiféle beszélgetésre egy lánnyal, akit Travis agresszív makacssággal lödöz, a férfi szavai azonban összefüggéselenekek, zavarosak. Az értelmetlen, ám feszültséggel, nyugtalansággal teli beszéd elriasztja a lányt. Már-már elmebetegnek tűnik Travis, vagy inkább kiégettnek, üresnek, aki céltalan cselekvési vágyának áldozata. Szegényes lakásában szívós kitarással készül *valamire*. Valamilyen nagy tetre. Mindegy, hogy mire. Eleinte mintha a lány megszerzése volna ez a tett, később egy elnökjelölt megölését terve-

– Van a filmben egy jelenet: megszállottan forgatod a kanalat egy kávéscsészében. Valaki azt mondta, hogy ez a legbrutálisabb jelenet.

– Nem emlékszem rá, hogy próba közben, vagy már a forgatások támadt-e ez az ötletem. Eredetileg tréfának szántam, így akartam hódolni Sergio Leone és az ő híres spagettiwesternjei előtt. Lassú, sokatmondó, vészjósló mozdulatok. Úgy érzem, illik a készülő, feszültségtől vibráló jelenethez. Hogy brutális volna? Ám legyen...

– Ha már az erőszaknál tartunk: szerintem nem nyomja el a filmben ez a vonulata a többi érzést, a barátságát, az emlékeztetést?

– Sok a filmben a nyílt vagy burkolt erőszak. ... A felvállalt erőszakos ábrázolás gyakran erkölcsi intelemmé, ördögűző erejűvé válik. Martin Scorsese barátommal is egyetérték. Annyi, de annyi az erőszak, a sunyi, sokszor be sem vallott erőszak a tévében meg a moziban, hogy ha már ábrázolnia kell az embernek, akkor ábrázolja jól és tisztességesen. A tévében látható erőszak majdnem mindig hihetetlen. Meg aztán a mi történetünk két erőszakos fiúról szól, akikből azután erőszakos felnőttek lesznek, miközben a 30-as évek Amerikájából 1968 Amerikája lesz. Ezt a történetet nem lehetett másképp elbeszélni. Maga a kontextus, az amerikai társadalom is erőszakos volt, és az is maradt.

Robert DeNiro a Dühöngő bikáról

zi. Lepusztult lakásában idejét fegyverkezéssel tölti, gyakorolja a gyilkosság mozdulatsorait, az ugrásokat, a vetődéseket, sint szerel a karjára, amelyen vilámgyorsan csúszik le a pisztoly a markába. A merénylet mégsem sikerül, mert a politikus testőrei megakadályozzák, így Travis gyűlölete újra a bűnös város ellen fordul. Meg kell tisztítani New Yorkot, a világot a mérhetetlenül főlhamozódott szeméttől. A véletlen úgy hozza, hogy egy kiskorú prostitúttal „megmentője” lesz – iszonyatos vértüdő után. Saját öngyilkosságát már nem képes végrehajtani, új-ját a haláltékaéhoz emelve csak annyi ereje marad, hogy elmo-tyogja: PUFF!

Scorsese filmjének cselekménye egyetlen nagyteljesítmőségű iv a szélvédőre hulló vízsepppektől a vértől fröcsögő mérszárlásig. Egy elképzeltetetlen, szürrealista építmény születésének lehetünk tanúi, egy gigantikus monstruménak, amit csak azért ▶

épít a taxifórák olyan fanatikusait, hogy aztán egy személynél ismert összeomljon az egész. Mert értelemellen.

Sokféle filmet készítenek már az erőszakról, a Taxifórák mindegyikére a legjobbba közül való. A magyar kultúrpolitika – az utóbbi évek filmbohazatait nézve – mintha nagyobb buzgóságot tanúsítana az erőszakos akciófilmek bemutatásában, mint a művészi értékű alkotások negyven éve halmozódó adósságtörlesztésében. Évek óta tart a mozikban és videón az az erőszakáradat, ami ellen hiába emelnek fel szavukat a kritikusok – rajongók, vagy inkább fogyasztók lábra egyre nehezebb. Az emberölések megtekintésének hihetetlen népszerűsége bizonyítja az a lenyűgöző műfaji változatosság is, ami szinte példátlan a filmörténelemben. A legsibbik közül való a western, a krimi és a vámpírfilm, de az amerikai alvilág együtt ünnepelheti a születésnapját a gengszterfilmmel. Ma is élő műfaj az indián és a kalózfilm, s aztán következnek a „vadak”: thriller, horror, katasztrófafilm, a zombie-történetek (sírjukból kismászáló halottak, akik emberfalással töltik kedvet), szamuráj-, karate- és ninjafilmei a Távol-Keletről, no meg a keverék műfajok, a sci-fi thriller, a pornó-horror. A szexi ugyan önállóan tartja magát, ám az ide sorolható alkotások java része mégiscsak szörnyek elpusztításával foglalkozik.

Bármilyen szomorú következtetésekre ad is okot, meg kell állapítanunk – sajnálattal –, hogy a szexfilmek még csak meg sem közelítették ezt a műfaji gazdagságot. Úgy látszik, a gyilkossághoz még a szexnél is jobban vonzódnak, látványra esztétikai, esetleg erkölcsi élvezetet vált ki belőlünk. Tudjuk, hogy évszázadokon keresztül kedvelt tömegszórakozás volt végignézni nyilvános kivégzéseket. Ha valaki azt hinné, kiveszett már az emberekből az efféle „látványosságok” iránti igény, ki kell ábrándítanom. Nemrégiben egy magyar hetilap rögtönzött közvélemény-kutatásról tudósította olvasóit a halálbüntetés eltörlésével kapcsolatban. Az egyik válaszoló kifejtette, hogy nem ért egyet a büntetésnek megszüntetésével, sőt azt ajánlotta, a jövőben a Magyar Televízió tűzzön műsorára nyilvános kivégzéseket. Mások szerint a halálra ítélteteket meg kellene kínozni az akasztás előtt.

Nemcsak nálunk van ez így. Az Egyesült Államokban évekkel ezelőtt a *Faces of Death* (A Halál Arcai) elnevezésű társaság olyan videofilmeket sok-

szorosított, amelyekben a nézők hamisítatlan, garáncoltan eredeti kivégzéseket, gyilkosságokat, kegyetlenkedéseket láthattak.

A nagy filmgyártó cégek mindegyike igyekezik kiszolgálni az emberek erőszakos gyilkosságásvágyát, bőségbe ontják az olyan műveket, amelyekben arat a halál. Mint már annyiszor bebizonyosodott: az ipari tömegtermelés értékrombolással jár. Ennek mértékéről akkor alkothatunk fogalmat, ha a Hamlet dán királyfi által elkövetett gyilkosságot összehasonlítjuk azzal, amikor Arnold Schwarzenegger eltörli valakit a föld szénéről. Hol vannak már azok a jól kifundált, békebeli emberölések?

Leértékelődött a halál. A régi jó gyilkosságok leegyszerűsödtek; a motiváció elhalt, a dramaturgia a végtelenségig lecsupaszodott, felértékelődött viszont maga a cselkvés, a tett végrehajtása. Ez a „feljedsz” jól megfigyelhető az oly népszerű karatefilmekben. A karatéka valaha nem az a gyilkológép volt, aminek ma ábrázolják. A szellemi összpontosítás, az önfegyelem, a test feletti uralkodás sokkal inkább jellemezte, mint az, hogy mindenkit megöl, aki mozog. A legendás Bruce Lee-filmekben még megvolt az egészséges arány a pusztítás és a szellemiség között. Mostani karatefilmhőseink derék iparosok módjára aprítják az ellenséget, már-már az autógyári robotokra kezdenek hasonlítani, amelyek pontosan kiszámított mozdulatokkal, gondolkodás nélkül végzik a dolgukat. Nem jártak sokkal jobban az ellenfelek sem: tehetetlen tárgyként kell elpusztulniuk.

Ezer arca van az erőszaknak. Gondoljuk el, hogy a golyó általi halált leginkább kedvelő westernfilmek rendezőinek és forgatókönyvíróinak micsoda találékonyságra kellett tanúbizonyságot tenniük. Csipőből, zsebből, nadrágszárból, ülvé, állva, fekvé, guggolva, szaltózva, löröl, kocsiából, háztetőről, s még ki tudja, hányféle módon lehet leadni a végzetes lövést. Ha viszont a golyó már az áldozat felé tart, a biztos kezű cowboy nem fontos többé, annál inkább az áldozat. Számtalan megoldási lehetőség kínálkozik: ha az egész alak látható, akkor a test eldőlhet, akár egy liszteszák, vagy lassan előregörnyedve lerogyhat, netán villámgyors hátrahanyatlással a levegőbe emelkedhet, mintha a lövés ereje dobta volna föl. Az is hatásos, amikor a megsebzett ember mozdulatlanul dermed, s tágra nyílt szemű csodálkozással tekint a fehér

ingén átszivárgó piros vérre. Az örökkévalóságig tartó, siri csendet a földre zuhanás tompa puffanása töri meg.

Az eszökzár természetesen sokkal gazdagabb annál, semhogy érzékeltetni lehetne, s nemcsak a halál módja tartozik bele, hanem a gyilkos és az áldozat is. Aki sok krimit látott, az tudja, hogy a legtöbbjükben az áldozat igen rövid ideig van a színen, alig tudunk meg róla valamit, máris megölik. Szinte csak azért van, hogy törőljék az élők sorából. Ugyszólam személytelen valaki. A gyilkos jellemrajza sem árnyaltabb a szerencsétlenül jártánál. Ő azért öl, hogy legyen miért meneküljen. Minthogy a végzetes esemény két résztvevője szinte a gyilkosság eszközévé válik, nem is fontosak. Magát az ölést pedig nem is tekintti a néző gyilkosságnak, sokkal inkább kellemének. Az emberölés dehumanizálásának – még ha sokan legyintenek is rá – megvannak a veszélyei.

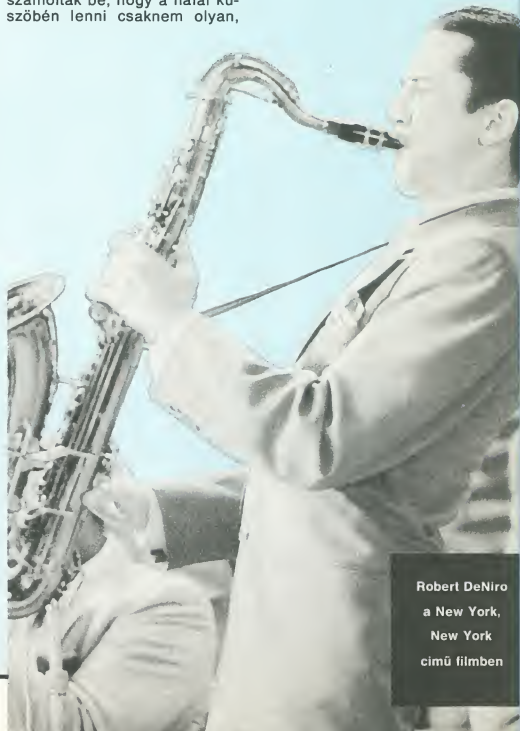
A halálösztön (és a gyilkosösztön) édestestvére a nemi vágyak. Kriminálpiszichológiai esettelírásokban nem ritka az olyan gyilkos, aki – saját bevallása szerint – szexuális élvezetet lel az ölésben. Valószínűleg sokan vannak olyanok, akikből ezt az érzést a pusztá látvány, az erőszak látványa is kiváltja. Mások arról számoltak be, hogy a halál küszöbén lenni csaknem olyan,

mint a szexuális gyönyör. Nemrégiben nálunk is beszámoltak a lapok egy különös játkról, amely fiatal fiúk között terjed. Kötelek kötnek a nyakukra, a másik végét az ajtókilincsre erősítik, majd így, félig fölakasztva, maszturbálnak. Egy áldozata már van a halál torkában keresett gyönyörnek.

Az agresszivitás és a szexualitás keveredése a filmvásznon csak a 60-as évek közepétől jelenik meg, először a nemi erőszak formájában. A pornográfia viharos terjedésével egyidőben már a mozikban is vetítettek ilyeneket, mint Pasolini *Saló, avagy Szodomia 120 napja* (1975), Buñuel *A nap szépe* (1975). Ez utóbbiban a szadomazochizmus a prostitúcióval keveredik. Az erőszakok fűszerezett szexuális eltévelyedések filmen való ábrázolása – szerencsére – rövid fellángolás után visszaszorult a pornó világába.

A brutálítással, a gyilkossággal, az erőszakkal, úgy tűnik, hosszú ideig együtt kell élnünk. S ha már így alakult, meg kell próbálnunk a legjobbakat fogyasztani: Kubrickot, Pasolinót, Bertoluccit, Scorsese-t, Osimát. Általuk talán az erőszak is emberivé válhat.

B. A.

Robert DeNiro
a New York,
New York
című filmben

Varázslatos előtétetek

Sokat lehet hallani arról, hogy a videotechnika mindenféle speciális beavatkozást – a kép valamilyen, különleges megváltoztatását – gombnyomásra leegyszerűsíti, tehát ráérünk vágáskor (editáláskor) ezeket a változtatásokat létrehozni.

A fenti állítás két szempontból nem igaz. Az egyik: bár valóban nagyon sokféle beavatkozást tesznek lehetővé ezek az SEG-berendezések (Special Effect Generator), de drágák és nehezen kölcsönözhetőek (ha egyáltalán kölcsönözhetőek). A másik: az így létrehozott szabványhatások száma összehasonlíthatatlanul kevesebb, mint amit a különböző optikai cégek előtétteként kínálnak, elérhető áron. Ezen utóbbiak variációs lehetősége szinte kimeríthetetlen, elkerülhető a visszaköszönő szabványlátványok.

Szokás ezeket a „segédeszközöket” szűrőknek nevezni. A legtöbbjük azonban sem a fényt, sem annak színét nem „szűri”. Helyesebb talán, ha egyszerűen **előtét**eknek vagy esetleg special effect előtétnek nevezzük ezeket.

Megpróbálunk vázlatos áttekintést adni ezekről az előtétokről, persze a teljesség igénye nélkül, csak a legfontosabbakra összpontosítva.

Dioptriás előtét

Szinte minden videokamera/kamkorder olyan varioobjektívvel van ellátva, amelyen van MACRO-állás. Ez azt jelenti, hogy nagyon közeli dolgokat is lehet így módon rögzíteni. A baj ott kezdődik, amikor ilyen közeli képről váriálal szeretnénk „eltávolodni”, illetve ilyen közeli képhez szeretnénk „érkezni”. Mert ez a MACRO-állás fix fókusz távolsághoz (mégpedig a vario legnagyobb látószögéhez) kapcsolódik, ilyenkor objektívünk megszűnik variálónak lenni.

A megoldást egyszerű dioptriás lencse szolgáltatja, melyet objektívünk elé kell helyezni (becsavarni a szűrőfoglalatba). Ha például a legközelebbi élességi objektívünkkel olyan képkivágást tesz lehetővé, mint az 1. ábra A képe, akkor +1 dioptriás előtéttel a B képkivágás érhető el, +2 dioptriával a C képkivágás, +3 dioptriával a D képkivágás, +4 dioptriával az E képkivágás, +5 dioptriával az F képkivágás.

Ez utóbbi esetben mintegy 15 cm-re közelíthetünk meg témánkat, míg az A képkivágást kb. 60 cm-ről tudtuk elkészíteni. Ha varióknak átlagosa négyszeres (4x) – márpedig ez egy átlagos kamera variója – akkor egy gépmozgással el tudunk jutni a képi-

től +7 dioptriáig minden lépcső előállítható, és a +7 dioptriás előtéttel már egészen extrém közeli képkivágás is elkészíthető.

Felezett előtét

Itt kell szólnunk egy különleges előtét-

1. ábra

vágásból F képkivágásba vagy fordítva.

Tudvalevően az egymásra rakott dioptriás lencsék dioptriászámai egyszerűen összeadódnak. Nem kell tehát egy teljes sorozatot vásárolnunk. Nagyon sokféle feladat oldható meg a következő sorozattal: +1, +2, +4. Ebből a három lencséből +1 dioptriá-

ról, a felbevágott dioptriás lencséről. Ez a **felezett előtét** azon a részen, ahol nincs az objektívünk előtt, ott annak élessége mondjuk végtelen (távoli utcakep például); ahol az objektívünk előtt van, ott az élesség a dioptriáértéktől függően akár 15–20 cm is lehet. Ilyen módszerrel lehet például a 2. ábrán látható képet létrehozni. Normá-

lis esetben (előtét nélkül) ilyen élességtartományt az objektívunk nem képes átvonni.

Átmeneti szűrők

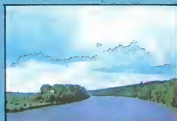
Sokszor előfordul – pl. nappal szemben készülő felvételeknél –, hogy az égbolt túl világos, fehér. Ilyenkor az lenne a jó, ha valamilyen módon csökkenteni tudnánk az égbolt fényességét, de a képtér alsó felében szeretnénk megartani az ottani tövisviszonyokat. Ezt a célt szolgálják a **szürke átmeneti szűrők**, amelyek egy egyenes mentén finom átmenettel megszűnnek szürkék lenni. A szürke „szín” azért fontos, mert a kép színét nem változtatja meg, csak az „expozíciós” értéket befolyásolja.

A nagyon szürke szűrőkkel alkonyi hangulatot tudunk varázsolni.

A **3/A ábrán** egy 2-es erősségű szürke átmeneti szűrővel készült kép látható (bal sarkában a szűrő nélküli felvételt). Jól érzékelhető, hogy ezzel a módszerrel a szinte részletmentes felhős égboltból egy látványos, gomolygós-felhős képet sikerült készíteni. Itt kell megemlíteni, hogy szinte minden szinből kaphatóak ilyen átmeneti szűrők. Ezeket különleges képi hangulatok létrehozására lehet használni. A **3/B ábrán** az előbbi táj látható dohánybar-na átmeneti (2-es Tabak) szűrővel.

Spot-effektek

Ha a kívánalmaink olyanok, hogy a kép közepé legyen eles és jól látható, a többi része pedig lágy, életlen, esetleg színesedjen el, akkor ezt az ún. spot-

3. ábra (A)

filterekkel érhetjük el. Ha egy dioptriás lencsét közepén kifúrunk, akkor a „lyuk mögötti” képet élesre állítva annak környezete nyilvánvalóan életlen, lágy lesz. Ez a legegyszerűbb módszer, ennek eredménye látható a **4. ábrán**. Ha bármilyen színes szűrővel tesszük ugyanezt, akkor az ún. Color-Spot előtétet kapjuk. Ezek a képtér közepét kivéve a környezetet színezik (torzítják). Ilyen képet mutat az **5. ábra**.

Képsokszorozás

Ha objektívunk elé valamilyen prizmat (síklapokkal határolt üvegtestet) helyezünk, akkor a prizma lapszámának és elrendezésének megfelelően a való-ság (a témánk) többszörösén képező-dik le kameránkban.

Ezeket két nagy csoportra oszthat-

juk: centrális elrendeződésűekre és párhuzamos elrendeződésűekre.

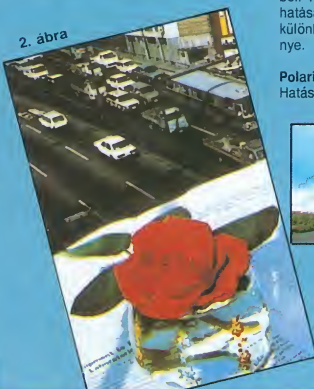
A **6. ábrán** a leggyakoribb típusok sematikus rajzát láthatjuk: a centrális elrendezésű: (A) háromszorozó, négy-szerező (vagy kereszt-prizma), ötszö-röző (vele készült kép a **7. ábrán**), hatszorozó, valamint a párhuzamos elrendezésű (B) háromszorozó (vele készült kép a **8. ábrán**) és hatszorozó prizmákat.

Az előtétprizmák foglalatja olyan, hogy azok az optikai tengely körül elforgathatók, képelemeinket tehát tetszőlegesen mozgathatjuk.

Csillag-effektek

(Star- vagy Stern-szűrők)

Ezek a leggyakrabban használt – és

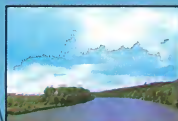
2. ábra

talán éppen ezért elegendő lejáratt – előtétet. Szintelen üveglemezbe vala-milyen sűrűségű rácsot karcolniak. Ha a felveendő képünkben erős fényforrás (vagy villogás) van, akkor ennek képe ezen a rácson „elkenődik”. Így keletkeznek azok a csillagocskák, amelyek nagysága a bekarcolt rács sűrűségétől, ágának száma pedig a rácszat geometriájától függ. 4–32 ágú csillagig készülnek ilyen előtétet. A **9. ábrán** egy 16-szoros előtétet készült naplemente látható.

Sikerült mikroszkopikus prizmacs-kákból is előtéteteket készíteni. Ezek a kép fénylő pontjait a spektrum színeire bontott csillagokként képezik le. A kétá-gútól egészen a 72 ágúig mindenféle készült ezekből a Spectra-Star előtétet-ekből. A **10/A ábrán** a 4 ágú Spectra hatása látható, míg a **10/B ábrán** a különleges Spectra-Quadro eredmé-nye.

Polarizációs szűrők

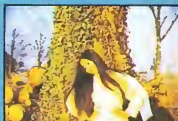
Hatásuk abban mutatkozik, hogy a po-

3. ábra (B)

4. ábra

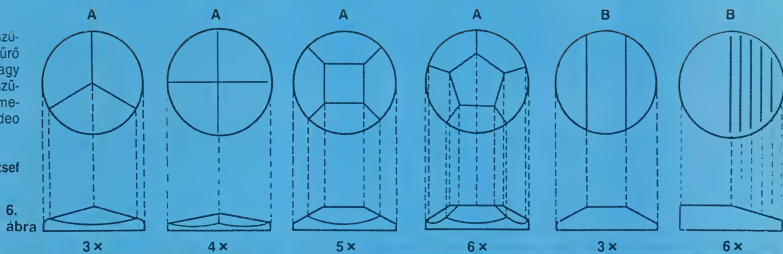

5. ábra

hez és videózáshoz *ugyanazok* a szűrők használhatók. Nincs külön szűrő erre vagy arra. Akinek tehát fotós vagy amatőrfilmes múltjából vannak „szűrői”, nyugodtan használja videokamerájához és esetleg leendő Stilti-Video kamerájához is.

Rák József

6. ábra

7. ábra

8. ábra

9. ábra

10. ábra (A, B)

11. ábra

12. ábra

ősünk (akiről magazinunk 1988. évi 5. számának filmismertetőiben már olvashattak, valószínűleg, szelvény volt, századunk egyik különleges figurája. Isteni eredetű földi halandó. Hazája az

egzotikus és távoli Kína, amely a mesés gazdagságával, legendás kincseivel és misztikus világával Marco Polo óta foglalkoztatja az európaiakat.

Napjaink utazói és krónikásai a híradó-, ill. újabban a játékfilmek. Közéjük tartozik Bernardo Bertolucci is – többek között

Az utolsó tangó Párizsban (L'ultimo tango a Parigi, 1972) és a Huszadik század (Novecento, 1976) kitűnő rendezője – az olasz filmművészet egyik kimagasló egyénisége, aki szintén megcsinálta a maga Kína-filmjét. 1984-ben röppent föl a hír, hogy Bertolucci megint nagy fába vágja fejszéjét, Pu Jiről, az általa igen csak meglepő hasonlatokkal jellemzett utolsó kínai császárról készül filmet forgatni. „Egy hónapot töltöttem Kínában, s rendkívül megragadott az ötlet: első ízben készíthetek egy olyan filmet, amely aktuális témát dolgoz fel, mégpedig ezzel az országgal koprodukcióban. ... Eddig senki sem hatolt le napjaink kínai valóságába” – magyarázta Bertolucci, aki azért elismerte, hogy nem

A kínai

töreszik megérteni Kinát. Ettől függetlenül erőteljes fizikai és érzelmi vonzódást érez az ország iránt: „érzelmeim a mélyből ébrednek fel ezeken a földeken”.

Az ország mellett a legnagyobb vonzó az excsászár személyéhez fűzte. „Elbűvölt ennek az érdekes személyiségnek az élete és a sok szenvedése, ami jellemző az egész évszázadra” – mondta a rendező. Olvasta a *Kína császára voltam* címmel megjelent emlékiratait – a mennyekből a földre ereszkedő, s egészen egyedi emberi metamorfózisra áteső császár életének hiteles krónikáját –, amely végül is Don Ranvaid könyve mellett a forgatókönyv gerince lett. Pu Ji mindent megélt, amit egy közönséges halandó megélhetett, s amire egy császár a legsötétebb (vagy talán legmerészebb) álmaiban sem gondolhatott.

Pu Ji 1908-ban gyermekfejjel, alig háromévesen – miután elrabolták otthonából, anyjától – lett „a földkerekség legmagányosabb gyermeke” (saját szavai), a világ legnépesebb országának mindenható ura. A despota gyermekuralomnak – s a 4000 éves császárságnak – a vucsangi felkeléssel kiróbbant forradalmi hullám vetett véget. Ez a hullám 1912. január 1-jén elsöpörte a Csing-dinasztiát, letaszította trónjáról a Mennyei Birodalom urát, s Szun Jat-szen elnöklétével kikiáltotta a Kínai Köztársaságot. Pu Ji azonban maradt ott, ahol eddig is fogly volt: az aranykalitkában, a Tiltott Városban.

A reakciós erők restaurációs politikájának következtében a gyermekcsászár 1917–24 között újra visszakérült a hatalom csúcsára. Az ország soha nem látott hanyatlása közepette élte az udvar fényűző életét, miközben egyetlen embernek sikerült igazán közel kerülnie hozzá, a skót Reginald Johnstonnak. Az ő révén azután nemcsak nyelveket

tanult és ismereteket szerzett, hanem először kapott információkat a Kínán kívüli világról is. A nevelő, hogy bevezesse tanítványát a nyugati világba, a *Harper's Bazaar* egy átiratát ajándékozta neki, amely szinte bibliaiul szolgált Pu Ji számára. 1924-ben, amikor – Johnstonnal az oldalán – újra menekülni kényszerült a köztársaságiak elől, Tiencsinben bukkant föl, ahol az ópiumháborúk óta a nyugati érdekek előtt megnyitott kikötővárosban már a tanultak szerint élte nagyvilági életét. Pu Ji furcsa császársága a japán megszállás alatt folytatódott. A bábfigurából azután – értelemszerűen – háborús bűnös lett, akire szovjet fogság, majd halálós ítélet várt Kínában. Végül 1949-ben kegyelmet kapott, majd egy átnevelő táborban töltött néhány év után a kertészek vezetője lett Peking botanikus kertjében. Az excsászár 1967-ben halt meg, amikor Kínában megkezdődött a hírhedt kulturális forradalom.

Bertolucci két kráterumnak akart egyszerre megfelelni: egyesíteni akarta annak a császárnak a képét, aki gyermekfejjel került a trónra, s vesztette el azt, miközben (akaratán kívül) egy korrupt hatalom üres szimbóluma lett, azzal a császárával, akinek története „EGY nevetséges ember” tragédiája. Életében az a legmeglepőbb, hogy 50 éves korában „normális emberré” vált, megtanult dolgozni, kétezer munkát végezni, s hétköznapian – immár a saját maga választotta feleség oldalán – élni. Bertolucci vállalkozásának eredménye egy monumentális, 160 perces opusz lett, egy fenségesen hőmpolygó epikus eposz, amely szerencsésen elkerülte a szuperfilmek bukásától.

Az *utolsó császár* (The Last Emperor, 1986–87) elkészítése – a rendelkezésre álló 40 millió (!) dollár ellenére – nem volt könnyű feladat. Bár a kínai hatóságok ré-

széről minden segítséget kaptak, hogy nyugodt körülmények között dolgozhassanak, a forgatás így is több mint 6 hónapig vett igénybe. Még a Tiltott Városban is forgathattak, ahová példos idegen, sőt régebben még egyszerű földi halandó sem tehetett be a lábát. A kínai néphadsereg 3000 katonája állt a stáb rendelkezésére, és rajtuk kívül még az egyszerű statiszták további tízezerrel. Ezt a hatalmas tömeget nemcsak irányítani, mozgatni kellett, hanem meg kellett szervezni az ellátásukat is. A császárt egy Johnn nevű kínai színész alakította, aki a Pekingi Opera tagjából lett a Broadway, majd néhány hollywoodi produkció ünnepelt csillaga. Szinte az egyetlen, nem kínai származású színész a Johnston szerepében újra az egykori nagy sikereinek régiójából emelkedő Peter O'Toole volt. A három nemzet – angol, olasz és kínai – filmeseinek összefogásával létrejött film több változatban készült, gondolván arra, hogy az igényeknek megfelelően így különböző verziókban lehet majd vetíteni a mozikban és a televízióban. A kitűnő színészi alakításokkal fémjelzett, lenyűgöző s ugyanakkor művészi, megrendítő erejű alkotás sikerének másik „záloga” az az Oscar-eső – a különböző kategóriákban 9 díjat nyert 1988-ban –, amellyel ezúttal teljesen megérdemelten jutalmazták a produkciót.

Pu Ji „különleges császár volt, egy illuzórikus birodalom ura, amely birodalom csupán euuochok, ágyasok és család funkcionáriusok luxusbordélyja volt. A kínai nép akkor már elhagyta ezt a helyszínt. Úgy is fogalmazhatnánk – összegezve véleményét Bertolucci –, ahogy Leone mondta: „Volt egyszer egy Kína” „Volt egyszer egy kínai Peter Pan”.

Szilágyi G. Gábor

Peter Pan igaz története

olt egyszer egy rockzenekar, úgy hívták: Neurotic. Évekig csak arról volt nevezetes, hogy egzaltált zenéjével a legkitartóbb közönséget is szét tudta oszlatni, a tagok jöttek-mentek, csak a gitáros-frontember Pajor Tamás személye nem változott. Ő már nyolc évvel ezelőtt is neuroticos volt, tizennyolc évesen igazi punk, rövid, lenyalt hajjal, fekete-re mázolt szemekkel.

A Neurotic úgy másfél éve mintha lerázta volna magáról a korábbi bántó pontatlanságokat és érdeklenséget, és Pajor Tamás ötleteitől, élettől burjánzó szövegeihez Magyarországán először igazi rapzenét kezdett készíteni. A közelebb-távolabb állók felkapták a fejüket, és ekkor kezdett Xantus János filmrendező is foglalkozni azzal a gondolattal, hogy jó lenne legalább arhiválni ezt a zenét. Filmről ekkor még szó sem volt, csak a *Break* című szám rögzítésére gondolt (ez önálló egység maradt a végső változatban is, a fővároson végighajtó rendőrautó hátsó üléséről hallhatjuk a dalt). Ötletéről az 1987-es Filmszemlén beszélt Dárday Istvánnak, a Mozgóképi Innovációs Társulás vezetőjének, és akkor alakult ki az új koncepció: ebből film is lehet-

te. Foglalkozni ugyan a műveléssel, a Rocktérítő teljes mértékben egy hatvanas évekbeli francia irányzat, a camera stylo szellemében készült, azaz kamerával, még hozzá videokamerával rögzített. Hosszú forgatás volt, több, mint egy évig tartott, mivel sohasem volt együtt a teljes költség, a stáb hol hitelbe, hol hazi díjazva dolgozott – ha éppen akadt miből, rögzítettek egy koncertet vagy a főszereplőhöz, Pajor Tamáshoz kapcsolódó eseményt. Klöpfler Tibor operátor, aki magánpasszióból már korábban is számos koncertet vett videóra, most egy bérelt Panasonic M3-sal dolgozott – ha éppen tellett a költségvetésből, többet is használtak. A '87-es évi tesztek szerint a legjobb amatőr kamera így vált kényserlőségéből a film „tollává”. A videót mint eszközt nyilvánvalóan olcsósága miatt választották az alkotók, Xantus János szerint azonban a végső formában nem szabad érződnie a hiányoknak, a kompromisszumoknak: azokat úgy kell beépíteni, hogy lehetőség szerint a film előnyére váljanak. A Panasonic M3 fényérzékenysége azonban gyakorlatilag az emberi szemével azonos, tehát olyan helyeken is rögzíteni lehetett vele az eseményeket, ahol a legjobb filmkamerákhoz is világítás, a spontaneitást megőző beállítások kellettek volna.

Ezzúttal a film valóban a videokamerával született. Nem a klipek túlszínezett, „sűrűre” vágott képét mutatta a rock and rollról, hanem azt a holtidőkkel, izzadsággal, állandó idegeskedéssel teli hazai világot, amit a színpad előtt és mögött imbolygó videokamerák mindig hűsége sen rögzítenek. Több koncerten nem is készült külön hangfelvétel, mert hiányzott a pénz, és az eredeti légkört éppen az az esetlegesség idézte vissza, amit a kamera mikrofonja rögzített. Hasonlóan ehhez a látszólag hanyag, tűnődő valóság-rögzítéshez, a filmben iktatott két „kamaraopera” is a klipek happy rock and roll értelmezését akarja cáfolni. Klipesen irracionális világunkban ugyan a magyar undergroundréteg már-már mitológiai figurái tűnnek fel – Dixi, Pauer Henrik – a Fiatal Művészek (akváriumszerűvé lényegített) Klubjában, furcsa esetlenségükkel azonban mégis inkább elidegenítően hatnak.

A Rocktérítő nagyon szomorú film. Arról szól, hogy Magyarországon nem létezhét igazi rock and roll: „...Mert az az ember, akiből olyan indulattal robannak ki a dolgok, hogy még a halgatóság utolsó soraiban is erősen hallatszanak, az nem tud olyan környezetben élni, ahol tíz vagy tizenegy órákor lekapcsolják a fókapszólót, mert a környék lakói már nyugovóra tértek. Az igazi rock and roll olyan fokú devianciával jár együtt, amit egy korán fekvő ország sajnos nem tud tolerálni” – magyarázza a rendező. Ez a felismerés ragadta egyre elkecseregettebb és végül már önpusztító kitérőkre a főszereplő Pajor Tamást. A film egyik legdrámaibb epizódja, amikor egy sikertelen koncertjéről és a végül sebesülésével végződő dühöd rombolásáról készült videofelvételt nézi vissza új-

ra a káhlára előtt, immár torogve, de eredménytelenül.

Végül a Rocktérítő a több mint egyéves, kényserből erényt kovácsoló forgatási metódusának köszönhető, hogy a történet túllépett a zene körén és ezzel új, mélyebb dimenziót is kapott. A Neurotic ugyanis időközben testületileg szakított addigi rock and roll életvitelével, megtértek Istenhez, és ma is egy keresztény gyülekezet tagjai. A filmben ez mintegy keretet képez az eredeti téma körül: a nyitóképken az új felállású istenes zenekar Jézusról énekel, befejezésül pedig öltönyben, a Möricz Zsigmond kör-tér járókelői között zenéje próbálnak másokat is megtérésre ösztönözni. Itt már egy rövid hajú, nyakendős Pajor Tamást láthatunk viszont, aki elégedett volt a róla készült filmmel, de az említett kamadarabokban már nem vállalt színészi szerepeket.

A Rocktérítőt alapvetően moziforgalmazásra találták ki – Magyarországon széles körű népszerűsége más formában aligha számíthat valaki – ezért a videomuszterről külön filmváltozat készült, amit a másoláshoz kissé túlvázelték, hogy a filmszalag így itt-ott beégve, túl hosszú tónusokkal emlékeztessen a videóra, mint közegre, ami a pusztá technika túl is hordoz valami üzenetet.

A film tehát, ami természetesen videokazettán is hozzáférhető, jóval túlnőtt az eredeti elképzelésen. Megörzi ugyan egy valahai rockegyüttes néhány dalát, de ennél jóval többet is: a nyolcvanas évek ifjúsági mozgásaiból dokumentál egy szeletet.

Torma Tamás

Urbán
Marian
és Gémes
(Dixi) János

Pajor Tamás

Pauer Henrik, Urbán Mariann és Pajor Tamás

Molnár Ildi
és Vác (Berti) Adalbert

Ocktéritő

Bojki
(Zsiráf)
László,
Dixi,
X. J.
és Klöpfler
Tibor

KOMA ELEKTRO **MARKT**

VIDEO · TV · AUDIO

- Videokamerák
- Videomagnók
- Színes televíziók, monitorok
- Hifi tornyok Wien
- Autórádió -magnók
- Kazetták
- Számítógépek
- Mikrohullámú sütők

■ **MÜNCHEN 40 (NSZK)**
Dientzenhofer str. 66.
Tel.: 00-49-89-3118454

■ **GATTENDORF (AUSZTRIA)**
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

**A készülékeket GELKA
garancialevéllel árusítjuk!**

SAMSUNG

Panasonic

Mwst. adóvisszatérítés előre!
UDVARIAS, MAGYAR NYELVŰ KISZOLGÁLÁS!
Az üzlet előtt tágas parkolási lehetőség!

A KOMA Elektro-Gelkaker közös mintaboltjában kiválaszthatja, kipróbálhatja és megrendelheti az Önnek tetsző készüléket.
VII., Dohány u. 48. Tel.: 222-075/227-842 Csomagküldés müncheni raktárunkból.

Hasonlítsa össze árainkat a nagyáruházak áraival!